CONTRIBUȚIA ROMILOR LA DEZVOLTAREA ROMÂNIEI

ROMAJUST

2024

Această cercetare a fost realizată în cadrul proiectului **Stop hate-speech! ID 580,** proiect implementat de Asociația Juriștilor romi „RomaJust". Proiect confinanțat de Agenția Națională pentru Romi de la bugetul de stat prin programul **"Romi pentru Romania".**

Cercetător autorizat: **Daniel Caraivan**

Septembrie, 2024

Cuprins

Cuvânt înainte 3
Capitolul 1: Istoria romilor - De la origini la era contemporană 5
Introducere 5
1.1 Origini și migrația în Europa 6
1.2 Drepturile și abuzurile împotriva romilor 7
1.3 Integrarea și provocările sociale de după dezrobire 9
1.4 Holocaustul romilor: Poraimos 11
1.5 Perioada comunistă 12
1.6 Perioada post-1990 și provocările contemporane 14
1.7 Educația și accesul la servicii publice 17
1.8 Piața muncii și discriminarea economică 18
1.9 Contribuțiile romilor la cultura și economia românească 20
1.10 Calendarul evenimentelor importante din istoria romilor 21
Capitolul 2: Neamurile de romi și ocupațiile acestora - Trecut și prezent 24
Introducere 24
2.1 Neamurile romilor: Diversitatea grupurilor rome și caracteristicile lor specifice 25
2.2 Ocupațiile tradiționale: Ocupațiile istorice ale romilor 29
2.3 Ocupațiile actuale: Transformările ocupaționale ale romilor în contemporaneitate 33
Capitolul 3: Identitatea etnică a romilor - Asumarea identitară și heteroidentificarea .. 36
Introducere 36
3.1 Romanipen: Elemente ale culturii și identității rome în contextul actual 37
3.2 Identificarea etnică: Motivele și modalitățile prin care romii se identifică ca romi .. 39
3.3 Heteroidentificarea: Percepția și recunoașterea identității romilor de către ceilalți. 41
3.4 Proverbe despre romi și explicațiile lor 42
3.5 De ce „rom” și nu „țigan”? 44
Concluzie 45
Capitolul 4: Contribuția romilor la dezvoltarea culturală și economică a României 47
Introducere 47
4.1 Cultura: Aportul cultural al romilor în domenii precum muzică, dans, artă 48
4.2 Economia: Implicațiile economice ale activităților romilor 50
4.3 Al doilea Război Mondial: Participarea romilor în acțiunile armatei române și impactul acestora 51
4.4 Personalități rome din spațiul românesc 53
Concluzie 65
Capitolul 5: Percepția românilor despre cultura romă și contribuția romilor la evoluția culturală 67
Introducere 67
5.2 Analiza cantitativă și calitativă 71
5.2.1 Analiza cantitativă 71
Concluzii capitolului 96
Concluzie generală 100
Bibliografie 101

Cuvânt înainte

Dragi cititori,

Lucrarea de față reprezintă un demers esențial realizat la solicitarea Asociației Juriștilor Romi „RomaJust” și finanțată de Agenția Națională pentru Romi, având ca scop aducerea în prim-plan a contribuțiilor valoroase ale romilor la dezvoltarea României. Această cercetare își propune să ofere o perspectivă detaliată, dar accesibilă, asupra aspectelor istorice și contemporane ale comunității rome, astfel încât să fie ușor de înțeles și apreciată de toate categoriile de cititori.

Importanța acestei cercetări nu se limitează doar la prezentarea unui set de date și fapte istorice, ci vizează în mod direct corectarea și echilibrarea imaginii negative despre romi, perpetuată adesea în mod abuziv. Este bine cunoscut faptul că romii au fost, de-a lungul istoriei, subiectul unor prejudecăți și stereotipuri care s-au transmis din generație în generație, fără o fundamentare reală sau o înțelegere profundă a complexității acestei comunități. Afirmarea de tipul „eu le spun țigani, pentru că așa le spuneau bunicii mei” reflectă o viziune simplistă și adesea nefondată, bazată pe prejudecăți istorice. De aceea, această lucrare vine să ofere informații bine documentate, menite să schimbe aceste percepții.

Cunoașterea reală a contribuțiilor romilor la dezvoltarea culturală, economică și socială a României este nu doar utilă, ci și necesară pentru fiecare cetățean al acestei țări. În paginile care urmează, veți descoperi cum romii au fost și continuă să fie o parte integrantă a societății românești, contribuind semnificativ în diverse domenii precum meșteșuguri, artă, muzică, și chiar științe. Fie că vorbim despre lăutari care au modelat muzica populară românească, despre meșteșugari care au contribuit la dezvoltarea economică a regiunilor rurale, sau despre lideri și activiști care luptă pentru drepturile și recunoașterea romilor, această comunitate și-a lăsat amprenta asupra evoluției țării noastre.

Este esențial să recunoaștem că romii de astăzi nu mai sunt definiți doar prin tradițiile lor istorice; ei sunt prezenți în toate domeniile de activitate moderne, de la medicină și educație, la artă, justiție și poliție. Această diversitate și adaptabilitate a comunității rome demonstrează nu doar capacitatea lor de a contribui la progresul societății, ci și nevoia urgentă de a-i recunoaște ca parteneri egali în construirea viitorului comun.

Informațiile prezentate în această cercetare sunt menite să fie accesibile și relevante pentru toți, indiferent de nivelul de cunoaștere inițial despre comunitatea romă. Consider că educația și accesul la informații corecte sunt cele mai puternice arme împotriva discriminării și

marginalizării. Prin promovarea unui dialog bazat pe respect și cunoaștere reciprocă, putem construi o societate mai echitabilă, în care toți cetățenii, indiferent de etnie, se pot bucura de aceleași drepturi și oportunități.

Vă invit să parcurgeți această lucrare cu deschiderea de a înțelege și aprecia contribuțiile romilor la dezvoltarea României, într-un efort comun de a elimina stereotipurile și de a promova o imagine mai justă și respectuoasă a acestei comunități.

Cu stimă,

Daniel Caraivan

Autor

Capitolul 1: Istoria romilor - De la origini la era contemporană

Introducere

Capitolul 1, intitulat **"Istoria romilor - De la origini la era contemporană,"** explorează evoluția complexă și tumultoasă a comunității rome de-a lungul secolelor, evidențiind atât contribuțiile remarcabile ale acesteia la cultura și economia românească, cât și provocările semnificative cu care s-a confruntat. De la originile lor în regiunea Punjab din nord-vestul Indiei și migrarea în Europa, până la experiența dureroasă a sclaviei și la încercările de integrare în societatea modernă, romii au traversat o cale lungă și dificilă.

În primul subcapitol, **"Origini și migrația în Europa,"** se examinează originile romilor, bazate pe dovezi lingvistice și genetice, și se detaliază procesul migrației lor în Europa, un proces modelat de numeroase influențe culturale și sociale. Următoarele secțiuni se concentrează pe **sclavia romilor în spațiul românesc** și pe **abuzurile și restricțiile legale** cu care s-au confruntat în această perioadă, inclusiv practici barbare precum ius primae noctis și interdicțiile asupra căsătoriilor și limbii romani.

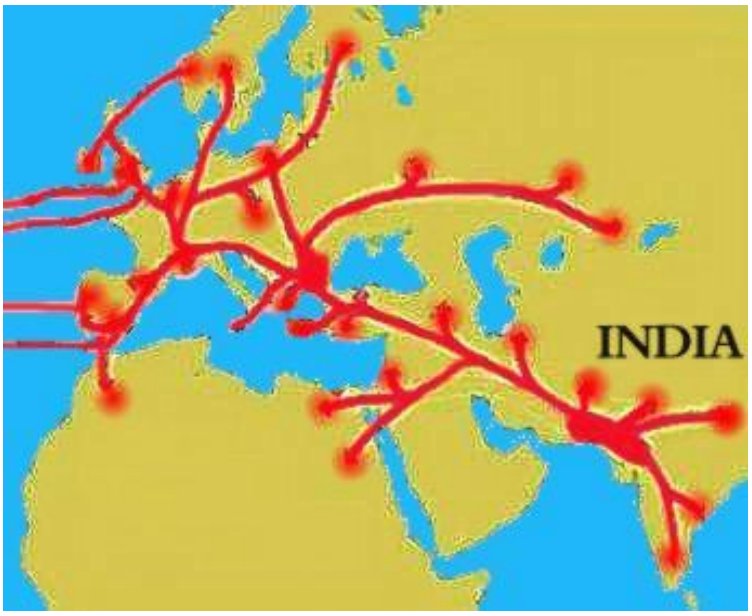
Integrarea și provocările sociale de după dezrobire sunt discutate în detaliu în secțiunea următoare, unde se analizează dificultățile economice și sociale persistente care au împiedicat integrarea efectivă a romilor în societate. Continuând cu **perioada comunistă**, capitolul evidențiază politicile de asimilare forțată și sedentarizare, precum și impactul acestora asupra culturii și identității rome.

După 1990, tranziția României către o economie de piață a adus noi provocări pentru romi, inclusiv excluziunea socială și discriminarea economică, așa cum se discută în secțiunea **"Perioada post-1990 și provocările contemporane."** Secțiunile **"Educația și accesul la servicii publice"** și **"Piața muncii și discriminarea economică"** oferă o analiză a dificultăților întâmpinate de romi în accesarea educației și a oportunităților economice, subliniind necesitatea unor politici mai eficiente și mai incluzive.

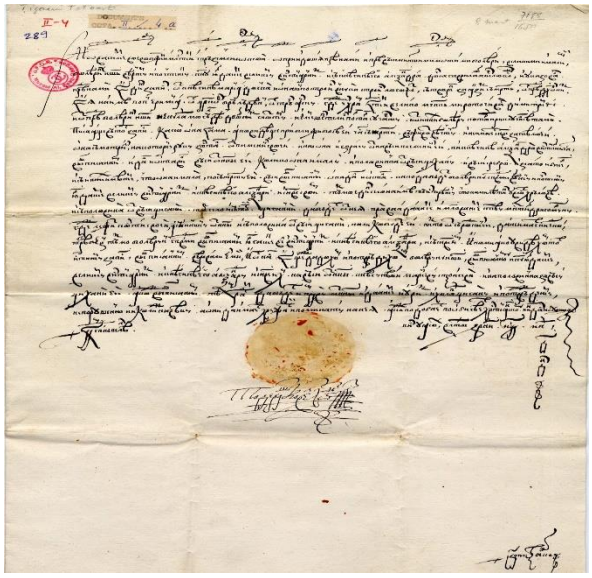
Capitolul se încheie cu o discuție despre **"Contribuțiile romilor la cultura și economia românească,"** recunoscând rolul esențial pe care l-au jucat romii în dezvoltarea culturală și economică a României, și cu un **calendar al evenimentelor importante din istoria romilor**, oferind cititorilor o imagine de ansamblu asupra etapelor semnificative din parcursul istoric al acestei comunități. Această introducere servește drept cadru pentru înțelegerea profundă a modului în care istoria romilor a fost modelată de opresiune și rezistență, dar și de contribuțiile lor continue la societatea românească.

1.1 Origini și migrația în Europa

Originea romilor a fost un subiect de dezbatere și cercetare academică intensă. Cele mai multe studii lingvistice și genetice indică faptul că romii provin din regiunea Punjab, situată în nord-vestul Indiei. Studiile realizate de Hancock (2002) și Fraser (1995) demonstrează că limba romani, vorbită de romi, are rădăcini în limbile indo-ariene timpurii, ceea ce sugerează o origine comună cu popoarele din nordul Indiei. Migrația romilor spre Europa a început probabil în secolele IX-X, pe fondul unor factori politici și sociali care au determinat migrarea grupurilor mari din subcontinentul indian.

Pe drumul lor spre Europa, romii au traversat Persia și Imperiul Bizantin, adoptând diverse influențe culturale. Aceștia au fost recunoscuți pentru abilitățile lor meșteșugărești, în special în prelucrarea metalelor și în activități artizanale, abilități care le-au permis să se integreze în societățile medievale europene (Achim, 2004).

Sclavia romilor în spațiul românesc

Sclavia romilor în Țările Române a fost documentată pentru prima dată la sfârșitul secolului al XIV-lea. Potrivit unui document emis de domnitorul Dan I al Valahiei, acesta a donat mănăstirii Tismana "*40 de sălașe de țigani*", marcând astfel începutul unei perioade de sclavie care a durat aproape 500 de ani (Achim, 2004). Termenul "țigan" provine din grecescul "athinganos", care inițial desemna o sectă religioasă considerată impură și care a fost ulterior folosit pentru a eticheta grupuri marginalizate (Hancock, 2002).

În Țările Române, sclavia romilor a devenit o parte integrantă a structurilor economice și sociale. Romii erau considerați bunuri mobile și erau folosiți în principal pentru muncile agricole, artizanale și domestice. Biserica Ortodoxă, boierii și domnitorii erau printre cei mai mari proprietari de sclavi, fiecare utilizând romii în funcție de nevoile lor specifice (Achim, 2004). (foto: Act prin care voievodul Vasile Lupu întărește posesiunea unui număr de țigani lăsați moștenire de Maria, fiica lui Ionașco Stroici)

Împărțirea și controlul romilor

Romii din Țările Române erau împărțiți în funcție de proprietarii lor și de munca prestată:

1. Biserica Ortodoxă: Biserica a fost unul dintre cei mai mari deținători de sclavi romi, folosindu-i pentru munca agricolă pe terenurile mănăstirilor și pentru diverse alte activități necesare întreținerii proprietăților bisericești (Grigore & Sarău, 2006).

2. Boierii și nobilii: Aceștia dețineau romi pentru diverse munci, inclusiv agricultura și meșteșugurile specializate. Romii erau recunoscuți pentru abilitățile lor în prelucrarea metalelor, în special ca fierari, aurari și cazangii. În societatea medievală românească, acești meșteșugari erau esențiali, contribuind semnificativ la economia rurală și urbană (Grigore & Sarău, 2006).

3. Domnitorii: Domnitorii foloseau romii pentru lucrări publice, cum ar fi construcția de drumuri și poduri. Aceștia tranzacționau romii ca bunuri pentru a obține resurse financiare sau alianțe politice (Achim, 2004).

Controlul asupra romilor era impus prin reglementări severe, menite să împiedice unirea lor și să prevină posibile revolte. De exemplu, căsătoriile între romii din diferite bresle erau adesea interzise, pentru a menține separarea lor. Limba romani era de asemenea interzisă, iar cei care erau surprinși vorbind-o erau aspru pedepsiți. Această opresiune sistematică a avut scopul de a împiedica coeziunea socială între romi și de a-i menține într-o stare de supunere (Grigore & Sarău, 2006)

1.2 Drepturile și abuzurile împotriva romilor

În perioada sclaviei, romii au fost subiectul unui regim extrem de restrictiv și opresiv, care le-a negat drepturile fundamentale și i-a supus unor abuzuri grave. Într-un sistem în care erau considerați proprietate a stăpânilor lor, romii nu aveau niciun fel de drepturi legale sau civile și erau expuși unei largi game de practici abuzive.

Dreptul de prima noapte (ius primae noctis)

Una dintre cele mai inumane practici la care au fost supuși romii în timpul sclaviei a fost așa-numitul „drept de prima noapte” (ius primae noctis). Acesta era un obicei barbar care permitea stăpânului să-și revendice dreptul de a-și petrece prima noapte cu orice femeie romă care ajungea la maturitate. În fața acestei amenințări, părinții romi recurgeau deseori la organizarea de căsătorii timpurii, uneori chiar înainte de pubertate, pentru a-și proteja fiicele de această formă de abuz sexual. Această practică nu numai că a distrus demnitatea și autonomia femeilor rome, dar a perpetuat un sistem de dominație și violență sexuală care a lăsat răni adânci în comunitatea romă.

Căsătoriile reglementate

Regimul sclaviei a impus și reglementări stricte privind căsătoriile romilor. În mod specific, erau interzise căsătoriile între romii aparținând diferitelor bresle sau între romi și populația liberă. Aceste reguli nu erau doar o formă de control social, ci și o modalitate de a menține romii într-o stare de subordonare și de a împiedica orice formă de mobilitate socială. În plus, în cazul căsătoriilor între un om liber și un sclav rom, legile stipulau că persoana liberă își pierdea statutul și devenea sclavă. Astfel, se asigura că romii rămâneau izolați și controlați, perpetuându-se astfel structura de putere existentă.

Sancțiuni pentru vorbirea limbii romani

O altă formă de control era interzicerea limbii romani, ca măsură preventivă împotriva organizării și comunicării între sclavi. Stăpânii se temeau de conspirații și de orice formă de rezistență, astfel că au interzis utilizarea limbii materne a romilor, sub amenințarea unor pedepse severe. Cei care încălcau această regulă erau supuși unor bătăi și altor forme de violență fizică, menite să suprime identitatea culturală a romilor și să împiedice coagularea comunității

Lupta pentru libertate și dezrobirea

Lupta romilor pentru libertate a fost un proces complex și de lungă durată, marcat de eforturi atât interne, cât și externe. La mijlocul secolului al XIX-lea, valurile de idei iluministe și pașoptiste au început să pătrundă în Țările Române, aducând cu ele concepte de libertate, egalitate și fraternitate. Aceste idei, alături de presiunea internațională pentru abolirea sclaviei, au jucat un rol crucial în accelerarea procesului de dezrobire.

În cadrul acestui context, personalități influente precum Mihail Kogălniceanu au susținut emanciparea romilor. Kogălniceanu, de exemplu, a argumentat că eliberarea romilor ar aduce nu doar dreptate socială, dar și prosperitate și modernizare pentru întreaga societate românească. El a văzut în emanciparea romilor un pas necesar pentru progresul național, pledând pentru recunoașterea demnității și drepturilor egale ale tuturor cetățenilor, indiferent de origine etnică.

Procesul de dezrobire a început cu eliberări voluntare și parțiale, inițiate de unii stăpâni mai progresiști, și a culminat cu adoptarea unor legi care au abolit oficial sclavia în Țările Române. Cu toate acestea, integrarea romilor în societate a fost un proces lent și anevoios, plin de obstacole și discriminări persistente. Chiar și după abolirea sclaviei, romii au continuat să fie marginalizați și excluși din multe aspecte ale vieții sociale și economice, iar stigmatul asociat cu sclavia a rămas puternic înrădăcinat în mentalul colectiv (vezi foto: Wikipedia.org)

Astfel, deși eliberarea legală a romilor a reprezentat un pas important spre libertate și egalitate, lupta pentru drepturile lor civile și pentru recunoașterea contribuțiilor culturale a continuat și în secolele următoare, reflectând complexitatea și durata procesului de integrare a unei comunități profund afectate de secole de opresiune.

1.3 Integrarea și provocările sociale de după dezrobire

Dezrobirea romilor a fost un moment istoric crucial în istoria Țărilor Române, marcând sfârșitul oficial al sclaviei. Cu toate acestea, eliberarea formală nu a fost urmată de o integrare socială și economică efectivă, iar romii s-au confruntat cu numeroase provocări care au persistat timp de decenii și chiar secole după abolirea sclaviei.

Provocările economice și sociale

După dezrobire Surs (foto: adevărul.ro), romii s-au găsit într-o situație extrem de dificilă. În lipsa pământului, care era principalul mijloc de subzistență în societățile pre-industriale, mulți romi nu aveau resursele necesare pentru a-și asigura un trai decent. Fără acces la proprietăți funciare, la educație sau la alte resurse economice de bază, majoritatea romilor au fost forțați să trăiască în

condiții de sărăcie extremă. Această sărăcie endemică i-a făcut vulnerabili la exploatare și la marginalizare socială continuă (Achim, 1998).

Chiar și în comunitățile în care romii au reușit să se stabilească, ei s-au confruntat cu discriminare și stigmatizare. Sistemul feudal și, mai târziu, structurile sociale moderne din Țările Române nu le-au oferit romilor oportunități egale. Astfel, aceștia au rămas adesea în afara sferei economice formale, angajându-se în munci marginale sau continuând tradițiile meșteșugărești și artistice, care, deși valoroase, nu erau suficiente pentru a-i scoate din sărăcie (Achim, 1998).

Marginalizarea și discriminarea continuă

Stigmatizarea romilor nu a dispărut odată cu dezrobirea. Dimpotrivă, prejudecățile și stereotipurile negative au continuat să se răspândească și să influențeze atitudinile majorității față de această comunitate. Romii au fost frecvent priviți ca fiind inferiori sau ca o clasă socială de rang secund, ceea ce a contribuit la excluderea lor sistematică din numeroase aspecte ale vieții publice, inclusiv din educație, sănătate și piața muncii (Achim, 1998).

Unul dintre rezultatele acestei marginalizări a fost că mulți romi au fost constrânși să-și ascundă identitatea etnică. Într-o încercare disperată de a evita discriminarea, unii romi au adoptat nume și obiceiuri ale populației majoritare, încercând să se asimileze pentru a accesa oportunitățile economice și sociale care le erau altfel refuzate. Totuși, această strategie de supraviețuire nu a dus la o integrare autentică, ci mai degrabă la pierderea unor aspecte importante ale identității culturale rome (Barany, 2002).

Eșecul integrării reale

Integrarea romilor a rămas, în mare parte, un obiectiv neîmplinit. Deși au fost liberi din punct de vedere legal, romii au continuat să fie priviți cu suspiciune și neîncredere de către populația majoritară. Lipsa de politici eficiente pentru incluziunea lor socială și economică a perpetuat inegalitățile și excluderea. În ciuda unor eforturi izolate de integrare, multe dintre stereotipurile și prejudecățile istorice au persistat până în prezent, afectând și astăzi comunitățile rome (Sutherland, 2013). (sursă foto: Wikimedia commons)

Această situație reflectă dificultățile întâmpinate de romi în adaptarea la o societate care, deși a renunțat la sclavie, nu a reușit să le ofere condițiile necesare pentru o viață demnă și integrată. Astfel, istoria post-dezrobire a romilor poate fi privită ca o continuare a luptei lor pentru dreptate socială și recunoaștere, o luptă care încă nu s-a încheiat.

1.4 Holocaustul romilor: Poraimos

Holocaustul romilor (foro: Nevoparodimos), cunoscut și sub denumirea de Poraimos (care înseamnă „distrugerea” în limba romani), a reprezentat o perioadă tragică și deosebit de brutală din istoria României, în timpul celui de-al Doilea Război Mondial. Sub regimul lui Ion Antonescu, aproximativ **25.000 de romi** au fost deportați din România în Transnistria, unde între 1**9.000 și 36.000** dintre aceștia și-au pierdut viața din cauza condițiilor dezastruoase, foametei, bolilor și execuțiilor sumare (RFI, 2024; Consiliul Europei, 2024).

Selecția romilor și participanții la deportări

Romii au fost selectați pentru deportare pe criterii etnice și sociale. Această selecție a fost realizată în principal de către autoritățile române, inclusiv forțele de ordine și armata, sub coordonarea regimului Antonescu. Grupurile vizate includeau în special romii nomazi și cei sedentari fără loc de muncă sau cu antecedente penale. Conform documentelor oficiale, recensământul din acea perioadă a fost folosit pentru a identifica „elementele nefolositoare” din societate, vizând în mod special romii, pentru a „purifica” etnic țara (Europa Liberă, 2024; Consiliul Europei, 2024).

Un aspect cutremurător al deportărilor este faptul că, deși unii romi luptau pe front, familiile lor au fost deportate în Transnistria, ceea ce demonstrează lipsa de umanitate a regimului și brutalitatea sistematică a autorităților (Consiliul Europei, 2024).

Condițiile din lagăre și tratamentul romilor

Romii deportați în Transnistria au fost supuși unor tratamente deosebit de inumane. Ajunși în lagărele din regiunea ocupată de trupele române și germane, aceștia au fost lipsiți de cele mai elementare condiții de viață. Foamea și bolile, cum ar fi tifosul și dizenteria, au decimat comunitățile de romi, iar aprovizionarea cu hrană și medicamente era practic inexistentă. De asemenea, mulți romi au fost forțați să trăiască în condiții insalubre, în barăci improvizate, fără acces la apă potabilă sau facilități sanitare (BBC, 2024).

Unul dintre exemplele cele mai șocante este că, deși familiile romilor erau deportate, autoritățile nu au făcut nicio distincție între bărbații care luptau pe front pentru România și cei rămași acasă. În plus, există dovezi că unii romi au fost supuși unor experimente medicale și

execuții sumare, fie prin împușcare, fie prin lipsa deliberată de îngrijire medicală (BBC, 2024; Eternal Echoes, 2024). De asemenea, deportații erau frecvent supuși abuzurilor fizice și psihice de către paznici și ofițeri.

Cauzele deportărilor și politica de „curățare etnică"

Deportările romilor au fost motivate în principal de ideologia rasială și eugenică a regimului Antonescu, care promova ideea de omogenitate etnică. Romii, împreună cu evreii, erau considerați „indezirabili" din punct de vedere social și rasial. Politica regimului se baza pe eliminarea „elementelor nefolositoare", care erau percepute ca un pericol pentru ordinea publică și puritatea națiunii (Europa Liberă, 2024). În mod particular, romii nomazi și cei sedentari considerați infractori sau șomeri au fost vizați pentru deportare.

Conform Consiliului Europei (2024), deportările romilor au reprezentat o formă de „curățare etnică", iar regimul a încercat să justifice aceste acțiuni prin afirmarea necesității de a elimina „elementele periculoase" din societate. Această ideologie a avut efecte devastatoare asupra comunităților rome, multe dintre ele fiind complet distruse.

Anomalii și atrocități în lagăre

Un aspect anormal al Holocaustului romilor este faptul că, în unele cazuri, cei care luptau pe frontul de est pentru România, s-au întors acasă și și-au găsit familiile deportate în lagărele din Transnistria. Această lipsă de coerență și de umanitate în politicile regimului subliniază brutalitatea acțiunilor împotriva romilor (RFI, 2024).

În lagăre, romii erau tratați cu o cruzime extremă. De exemplu, unele rapoarte arată că aceștia erau forțați să lucreze în condiții inumane, fără hrană suficientă și fără îmbrăcăminte adecvată pentru iernile aspre din regiune (Consiliul Europei, 2024). În plus, erau adesea supuși violenței fizice și psihice, iar în unele cazuri, copiii erau separați de părinți și lăsați să moară de foame.

Holocaustul romilor a fost o tragedie de proporții masive, marcată de brutalitate, persecuție rasială și moarte. Prin deportările masive în Transnistria, romii au fost supuși unor condiții de viață inumane, care au dus la moartea a zeci de mii de oameni. Aceste atrocități sunt adesea eclipsate de genocidul împotriva evreilor, dar reprezintă o pagină la fel de dureroasă și rușinoasă în istoria României.

1.5 Perioada comunistă

În perioada comunistă, regimul din România a implementat politici de integrare forțată a romilor, în efortul de a elimina diferențele etnice și de a crea o societate omogenă din punct de vedere social. Aceste măsuri făceau parte dintr-o strategie mai largă de uniformizare socială

și de construcție a unei „societăți socialiste omogene” care nu tolera diversitatea culturală sau etnică (Achim, 2004).

Politicile de sedentarizare

Una dintre cele mai notabile politici implementate de regimul comunist a fost forțarea romilor să renunțe la stilul de viață nomad și să se stabilească în așezări fixe. Nomadismul, care

fusese o componentă esențială a vieții multor grupuri rome, a fost perceput de autoritățile comuniste ca o anomalie ce trebuia corectată pentru a atinge obiectivul de creare a unei societăți stabile și „civilizate” (Achim, 2004).

Romii au fost constrânși să accepte locuințe oferite de stat și să se stabilească în zone desemnate de autorități. Acest proces de sedentarizare a fost deseori coercitiv, romii neavând opțiunea de a-și păstra stilul de viață tradițional. Această politică a avut efecte de durată asupra structurilor familiale și comunitare rome, ducând la pierderea unor aspecte esențiale ale culturii și identității lor tradiționale. Deși intenția declarată a regimului era integrarea, în realitate, aceste măsuri au dus la o dezrădăcinare culturală și socială profundă (Achim, 2004).

Integrarea economică și marginalizarea

În paralel cu sedentarizarea, regimul comunist a încercat să integreze romii în economia planificată centralizat, angajându-i în diverse locuri de muncă din fabrici și pe câmpuri (Barany, 2002). Această integrare economică a fost văzută ca un mijloc de a transforma romii în „membri productivi ai societății socialiste.” Cu toate acestea, majoritatea locurilor de muncă oferite romilor erau în sectoare inferioare, slab plătite, și adesea implicau muncă necalificată (Sampson & Szalai, 2003). În multe cazuri, romii au fost angajați în condiții precare și instabile, perpetuând astfel ciclul de sărăcie și marginalizare.

În timp ce oficialii comuniști susțineau că politicile lor erau menite să elimine inegalitățile sociale și discriminarea, în realitate, romii au continuat să fie tratați ca cetățeni de rang inferior. Discriminarea a rămas omniprezentă, iar accesul limitat la educație, sănătate și

locuințe adecvate a contribuit la menținerea unei sărăcii endemice în rândul comunităților rome (Bancroft, 2005).

Suprimarea identității culturale

Pe lângă eforturile de integrare economică și sedentarizare, regimul comunist a adoptat măsuri de suprimare a identității culturale rome. Acest lucru s-a manifestat prin interzicerea sau descurajarea unor practici culturale tradiționale, limitarea utilizării limbii romani și cenzurarea oricărei expresii publice a identității etnice care nu se alinia cu idealurile socialiste (Stewart, 1997). Romii au fost astfel forțați să-și abandoneze tradițiile și să se conformeze unui model cultural uniform, ceea ce a dus la o erodare semnificativă a patrimoniului lor cultural.

Politicile regimului comunist de integrare forțată a romilor nu au reușit să elimine discriminarea și marginalizarea acestei comunități. În ciuda intențiilor declarate de a crea o societate omogenă și egalitară, romii au rămas printre cele mai vulnerabile grupuri din România, continuând să fie excluși social și economic. Eșecul acestor politici reflectă complexitatea relațiilor interetnice din România și dificultatea de a asigura o integrare autentică și respectuoasă a diversității culturale în cadrul unui regim totalitar.

1.6 Perioada post-1990 și provocările contemporane

După căderea regimului comunist în 1989, România a intrat într-o perioadă de tranziție complexă, caracterizată de schimbări politice, economice și sociale profunde. În acest context, comunitatea romă, deja marginalizată în perioada comunistă, a continuat să se confrunte cu provocări semnificative.

Excluziunea socială și economică

Tranziția la economia de piață a adus restructurări majore în toate sectoarele economice, iar romii, deja vulnerabili din punct de vedere economic, au fost printre cei mai afectați de aceste schimbări. Pierderea locurilor de muncă, declinul industriei și lipsa unor politici sociale eficiente au contribuit la adâncirea sărăciei în rândul romilor. Excluziunea economică a fost însoțită de o excluziune socială persistentă, romii continuând să fie percepuți ca cetățeni de rang inferior și confruntându-se cu discriminare în accesul la educație, servicii medicale și locuințe. (Foto: Romii gabori, după 1990, sursa: Wikipedia).

Accesul la educație și sănătate

În perioada post-comunistă, au existat numeroase inițiative menite să îmbunătățească accesul romilor la educație și sănătate, două domenii în care aceștia au fost istoric defavorizați. Programele guvernamentale și cele finanțate de organizații internaționale au vizat integrarea copiilor romi în sistemul educațional prin burse și locuri rezervate în instituțiile de învățământ superior. Cu toate acestea, implementarea acestor programe a fost adesea ineficientă din cauza lipsei de fonduri, a managementului defectuos și a rezistenței la schimbare din partea unor segmente ale populației și ale autorităților locale.

În domeniul sănătății, programele care vizau îmbunătățirea accesului romilor la servicii medicale au întâmpinat dificultăți similare. Deși au fost lansate inițiative pentru a reduce mortalitatea infantilă și pentru a îmbunătăți sănătatea maternă în comunitățile rome, multe dintre aceste programe nu au reușit să producă schimbări semnificative din cauza barierelor culturale, a lipsei de informare și a discriminării persistente în cadrul sistemului medical.

Drepturile civile și politice

Un alt aspect important al perioadei post-1990 a fost recunoașterea oficială a drepturilor civile și politice ale romilor. Constituția României din 1991 a garantat egalitatea în drepturi pentru toți cetățenii, indiferent de etnie, iar în anii următori au fost adoptate legi care să protejeze romii împotriva discriminării. De asemenea, au fost create instituții precum Agenția Națională pentru Romi, menite să promoveze incluziunea socială a romilor și să asigure respectarea drepturilor acestora.)foto: Protest anti rasist, sursa: HotNews)

Cu toate acestea, aplicarea acestor drepturi a fost deseori limitată în practică. Romii continuă să fie subreprezentați în structurile politice și să se confrunte cu discriminare în accesul la justiție.

Discriminarea și rasismul

Unul dintre cele mai mari obstacole în calea integrării romilor în perioada post-1990 a fost perpetuarea discriminării și a rasismului împotriva acestei comunități. Deși România a adoptat legislație antidiscriminare și a semnat convenții internaționale care protejează drepturile

minorităților, atitudinile rasiste și stereotipurile negative despre romi au continuat să fie larg răspândite în societate (Surdu, 2016).

Aceste atitudini au fost reflectate și amplificate de mass-media, care a jucat un rol ambiguu în promovarea imaginii romilor (Szakács, 2009). Deși au existat campanii de conștientizare și programe care au încercat să combată prejudecățile, acestea au fost adesea contracarate de reportaje și articole care prezentau romii într-o lumină negativă, accentuând aspectele marginale ale comunității.

Inițiative și proiecte de incluziune

În pofida acestor provocări, au existat și inițiative pozitive în perioada post-1990 care au vizat îmbunătățirea situației romilor. Numeroase ONG-uri, atât românești, cât și internaționale, au derulat proiecte menite să sprijine integrarea romilor, să le apere drepturile și să promoveze educația și incluziunea socială (Surdu, 2016). (foto sursă: World Bank)

Un exemplu notabil este Deceniul de Incluziune a Romilor (2005-2015), o inițiativă regională care a reunit mai multe guverne din Europa Centrală și de Est, inclusiv România, pentru a îmbunătăți condițiile de viață ale romilor și pentru a reduce disparitățile între romi și restul populației.

Perioada post-1990 a adus atât noi provocări, cât și oportunități pentru comunitatea romă din România. Deși au existat progrese semnificative în recunoașterea drepturilor romilor și în inițierea unor programe de incluziune, problemele structurale legate de sărăcie, excluziune socială, discriminare și rasism au continuat să fie obstacole majore. Viitorul incluziunii romilor în societatea românească depinde de angajamentul continuu al autorităților, al societății civile

și al comunității rome de a lupta împotriva acestor provocări și de a promova egalitatea și respectul reciproc.

1.7 Educația și accesul la servicii publice

Educația și provocările accesului

Educația reprezintă un domeniu esențial în procesul de incluziune socială a romilor, însă rămâne una dintre cele mai mari provocări pentru această comunitate. Istoric, romii au fost marginalizați și excluși din sistemul educațional formal, ceea ce a dus la o rată scăzută de alfabetizare și frecventare a școlii. Deși există legi și inițiative care garantează accesul universal

la educație, discriminarea persistentă în școli și lipsa resurselor adecvate continuă să fie bariere semnificative pentru copiii romi.

În multe cazuri, copiii romi sunt separați de colegii lor neromi și plasați în clase speciale sau școli segregate, sub pretextul nevoilor educaționale speciale sau al diferențelor culturale. Această segregare educațională contribuie la perpetuarea inegalităților și la stigmatizarea comunității rome (Rughinis, 2014). În plus, frecvența redusă a școlii este adesea determinată de condițiile socio-economice precare ale familiilor rome, care nu pot susține educația copiilor lor din cauza sărăciei și a lipsei de acces la transport sau la materiale educaționale de bază (Fleck & Rughiniș, 2008). (Foto: Proiect segregarea școlară- Salvați Copiii România, Sursa: HotNews).

Cu toate acestea, în ultimii ani, s-au înregistrat unele progrese prin implementarea unor programe speciale, cum ar fi alocarea unor locuri rezervate în instituțiile de învățământ superior pentru tinerii romi și oferirea de burse școlare. Deși aceste inițiative au avut succes în anumite cazuri, impactul lor general a fost limitat de problemele persistente din sistemul educațional, cum ar fi discriminarea și infrastructura insuficientă.

Accesul la servicii publice de sănătate

Accesul la servicii publice de sănătate rămâne o problemă gravă pentru comunitatea romă, în special în zonele rurale și marginalizate. Romii se confruntă cu o serie de obstacole în

obținerea îngrijirii medicale adecvate, inclusiv discriminarea sistematică, lipsa infrastructurii medicale în comunitățile lor și dificultățile în accesarea informațiilor despre sănătate.

În multe cazuri, romii evită să acceseze serviciile medicale de teamă că vor fi tratați necorespunzător sau cu ostilitate. Discriminarea în spitale și clinici, însoțită de atitudini negative ale personalului medical, agravează problemele de sănătate din comunitatea romă și perpetuează inegalitățile în accesul la îngrijire medicală (Ringold, Orenstein, & Wilkens, 2005). Această situație este accentuată în zonele rurale, unde infrastructura medicală este slab dezvoltată, iar accesul la servicii de sănătate este mult mai dificil pentru toți locuitorii, dar mai ales pentru cei din comunitățile rome.

Problemele de sănătate publică, cum ar fi mortalitatea infantilă ridicată, lipsa vaccinărilor și accesul redus la servicii de sănătate reproductivă, sunt frecvente în comunitățile rome și sunt direct legate de excluziunea socială și sărăcie. În ciuda eforturilor guvernamentale

și ale organizațiilor internaționale de a îmbunătăți accesul romilor la servicii de sănătate, rezultatele au fost adesea limitate din cauza unor factori precum lipsa de personal medical instruit pentru a lucra în comunități vulnerabile și discriminarea persistentă. (Foto: Intermediari pentru sanatate, by Cosmin Bumbut, sursa: HotNews).

Accesul limitat la educație și servicii publice de sănătate rămâne o provocare majoră pentru integrarea comunității rome în societatea românească. Discriminarea sistemică, infrastructura insuficientă și condițiile socio-economice precare contribuie la menținerea acestor inegalități. Deși au existat progrese notabile în anumite domenii, cum ar fi educația superioară, este nevoie de măsuri continue și concertate pentru a asigura că toți cetățenii români, inclusiv romii, au acces egal la educație și servicii publice de sănătate.

1.8 Piața muncii și discriminarea economică

Pe piața muncii, romii se confruntă cu o discriminare larg răspândită, care le limitează considerabil oportunitățile de angajare și dezvoltare profesională. Stereotipurile negative și prejudecățile istorice adânc înrădăcinate în societatea românească contribuie la excluderea romilor din anumite sectoare economice și la discriminarea în procesul de recrutare. Angajatorii, influențați de stereotipuri, adesea evită să angajeze romi, chiar și atunci când aceștia dețin calificările necesare pentru locurile de muncă disponibile.

Discriminarea în procesul de recrutare

Studiile arată că discriminarea romilor în procesul de angajare este un fenomen persistent. Romii sunt adesea respinși încă din faza de selecție a CV-urilor, unde numele asociate etniei rome pot duce la excluderea automată a candidaților. Chiar și în cazurile în care romii reușesc să depășească etapa de recrutare inițială, sunt frecvent plasați în locuri de muncă prost plătite și fără perspective de avansare. Acest tip de discriminare sistemică are efecte devastatoare asupra șanselor de integrare economică a romilor, perpetuând un ciclu al sărăciei și marginalizării.

Munca în economia informală

Din cauza discriminării și a lipsei de acces la oportunități egale de angajare, mulți romi sunt forțați să lucreze în economia informală. Aici, nu beneficiază de protecție socială sau de condiții de muncă decente, fiind adesea expuși la abuzuri și exploatare (Fleck & Rughiniș, 2008). Munca informală, caracterizată prin instabilitate și venituri mici, nu oferă securitatea necesară pentru a ieși din sărăcie, menținând astfel comunitățile rome într-o stare de vulnerabilitate economică. În plus, lipsa unui contract formal de muncă îi privează pe romi de accesul la asigurări de sănătate, pensii și alte beneficii sociale, amplificând excluziunea socială.

Impactul recesiunilor economice

Recesiunile economice și crizele financiare au un impact disproporționat asupra comunităților rome, agravând sărăcia și excluziunea socială. În perioade de criză, romii, fiind deja marginalizați, sunt printre primii care își pierd locurile de muncă. De asemenea, în momente de austeritate economică, guvernele sunt mai puțin dispuse să aloce resurse pentru programele sociale și de integrare, afectând direct accesul romilor la sprijin economic și oportunități de angajare (Ringold, Orenstein, & Wilkens, 2005).

Situația romilor pe piața muncii este marcată de o discriminare structurală care împiedică accesul egal la oportunități de angajare și dezvoltare economică. Stereotipurile negative și excluderea sistematică îi forțează pe mulți romi să lucreze în economia informală, unde nu beneficiază de protecție socială sau de condiții de muncă decente. În plus, recesiunile economice și crizele financiare exacerbează vulnerabilitățile economice ale romilor, menținându-i într-o stare de sărăcie și excluziune socială. Pentru a îmbunătăți situația romilor pe piața muncii, este necesară o abordare complexă care să includă politici de combatere a discriminării, programe de formare profesională adaptate nevoilor romilor și măsuri de incluziune economică durabilă.

1.9 Contribuțiile romilor la cultura și economia românească

Romii au adus contribuții semnificative la cultura și economia românească. Muzica romilor a influențat profund folclorul și muzica populară românească, lăutarii romi fiind recunoscuți pentru virtuozitatea lor. De asemenea, meșteșugurile tradiționale ale romilor, cum ar fi fierăria, prelucrarea metalelor prețioase și producția de bijuterii, au fost esențiale pentru dezvoltarea economică a Țărilor Române.

În ciuda provocărilor și a discriminării, romii au reușit să-și păstreze identitatea culturală și să contribuie la diversitatea și bogăția culturală a regiunii. Pictorii, muzicienii și meșteșugarii romi continuă să îmbogățească scena culturală a României cu tradițiile și talentul lor unic. (Sursa foto: Dilema Veche).

Istoria romilor în spațiul românesc este o poveste complexă de rezistență, supraviețuire și contribuții culturale semnificative. De la originea lor în India și migrația spre Europa, până la sclavia și dezrobirea în Țările Române, romii au avut un parcurs istoric marcat de dificultăți, dar și de realizări remarcabile.

Dezrobirea a fost un pas important către libertate și justiție socială, însă adevărata integrare și eliminare a discriminării rămân obiective neîmplinite. Este nevoie de eforturi continue de reconciliere, educație și politici publice eficiente pentru a depăși prejudecățile istorice și a construi o societate mai incluzivă pentru toți cetățenii.

Într-o lume în care diversitatea este din ce în ce mai apreciată, recunoașterea și valorizarea contribuțiilor romilor la cultura și economia românească sunt esențiale pentru o conviețuire armonioasă și prosperă.

1.10 Calendarul evenimentelor importante din istoria romilor

Perioada/Anul	Eveniment
300-500	Migrarea romilor din nordul Indiei spre Persia și mai departe spre Imperiul Bizantin.
1050	Menționarea atsinganilor în documentele bizantine, indicând prezența romilor în Balcani.
1200-1300	Romii sunt prezenți în Balcani și încep să se răspândească în Europa Centrală și de Vest.
1385	Prima atestare documentară a romilor în Țările Române, în Țara Românească.
1385-1500	Romii devin sclavi pe moșiile boierești, mănăstirești și ale domnitorilor în Țările Române.
1492	Prima menționare a romilor în Transilvania.
1500-1800	Romii continuă să fie sclavi în Țările Române, cu statut legal inferior.
1837	Mihail Kogălniceanu publică "Esquisse sur l'histoire, les mœurs et la langue des Cigains", pledând pentru dezrobirea romilor.
1856	Abolirea sclaviei romilor în Moldova și Țara Românească, în urma reformelor lui Alexandru Ioan Cuza.
1864	Romii eliberați din sclavie primesc dreptul de a se stabili și de a lucra în diverse domenii, dar continuă să fie marginalizați.
1918	Romii participă la Marea Unire, dar continuă să fie marginalizați în noul stat român.
1933	Fondarea primei organizații naționale a romilor în România, Uniunea Generală a Romilor din România (UGRR).
1940-1944	Holocaustul romilor: deportarea a zeci de mii de romi în Transnistria de către regimul antonescian, unde mulți pierd viața.
1945	Supraviețuitorii romi ai Holocaustului se întorc în România, dar se confruntă cu dificultăți severe în reintegrare.
1948	Regimul comunist începe politicile de asimilare forțată a romilor, încercând să elimine identitatea și cultura romă.

1965	Sub regimul lui Nicolae Ceaușescu, romii sunt forțați să se stabilească în localități fixe, pierzându-și în mare măsură stilul de viață nomad.
1989	Revoluția Română deschide calea pentru recunoașterea drepturilor romilor, dar persistă discriminarea și excluziunea socială.
1992	Romii sunt recunoscuți oficial ca minoritate națională în Constituția României postcomuniste, cu drepturi de reprezentare politică.
2001	Lansarea decadei de incluziune a romilor, un program internațional pentru îmbunătățirea condițiilor de viață ale romilor.
2011	Recensământul din România arată că romii reprezintă cea mai mare minoritate etnică din țară, cu peste 600.000 de membri declarați.

Acest tabel oferă o imagine detaliată și accesibilă a evenimentelor esențiale din istoria romilor, permițând cititorilor să urmărească evoluțiile majore și să înțeleagă contextul istoric al acestei comunități în România.

Calendarul cu zilele semnificative pentru etnia romă:

21 ianuarie – **Sf. Vasile: Obiceiurile legate de „Vasilca”, colindatul specific în ajunul și în prima zi a anului nou, practicat de romi și alte etnii din Balcani**
27 ianuarie **– Ziua Internațională pentru Comemorarea Memoriei Victimelor Holocaustului (ONU): Ziua de comemorare a victimelor Holocaustului**
20 februarie 1856 – **Încheierea Dezrobirii Romilor: Marcarea promulgării Legiuirii pentru emanciparea tuturor romilor din Principatul Românesc de către domnitorul Barbu Dimitrie Știrbei**
21 februarie – **Ziua Internațională a Limbii Materne (UNESCO):** Sărbătoarea **diversității lingvistice**
7 martie – **Ziua Părintelui Rom: Părinții romi se reunesc pentru consultări educative cu profesorii în cadrul unor programe speciale**
17 martie – **Ziua Mediatorului Școlar Rom**: **Comemorarea elaborării primei fișe de post a mediatorului școlar rom**
18 martie – **Ziua Scriitorului Rom: Ziua când Ion Budai-Deleanu semnează o epistolă către Petru Maior, amândoi fiind de origine romă**
21 martie – **Ziua Internațională pentru Eliminarea Discriminării Rasiale**: **Zi dedicată combaterii discriminării rasiale**
8 aprilie **– Ziua Internațională a Romilor:** Adoptarea **imnului și steagului romilor în cadrul primului Congres al romilor, organizat lângă Londra**
16 aprilie – **Ziua Actorului Rom: Ziua de naștere a lui Charles Chaplin, care și-a mărturisit identitatea romă**

20 aprilie – **Ziua Nesegregării și Nediscriminării în Învățământ: Notificarea privind interzicerea segregării copiilor în învățământ emisă de Ministerul Educației și Cercetării**
24 aprilie – **Ziua Domnitorului Rom Răzvan Vodă: Proclamarea lui Ștefan Răzvan ca domn al Moldovei, singurul domn de origine romă**
25 aprilie – Ziua Holocaustului: **Comemorarea victimelor Holocaustului, inclusiv a peste 500.000 de romi**
25 aprilie – Ziua Strategiei: **Emiterea HG nr. 430/2001 privind îmbunătățirea situației romilor**
28 aprilie – **Ziua Cărții Rome în România: Tipărirea primei culegeri bilingve de folclor rom în 1878 și publicarea primului dicționar rom în 1992**
24 – 25 mai – **Sfânta Sara: Pelerinajul romilor la Biserica din Les Saintes Maries de la Mer, sudul Franței, unde se află statuia Sfintei Sara**
31 mai – **Ziua Deportării Romilor în Transnistria:** Comemorarea deportării romilor nomazi în Transnistria în 1942
16 iunie – **Ziua Limbii Romani**: **Celebrând limba romani, limbă maternă pentru mulți romi**
1 iulie 1999 **– Ziua Învăţământului pentru Romi**
25 iulie 2001 **– Ziua Mediatorului Sanitar Rom**
27 august 1933 **- Ziua Mişcării Romilor din România**
31 august 2000 **– Ziua Nediscriminării în România**
15 septembrie 1990 **– Ziua Elevului Licean Rom**
16 septembrie 1990 **– Ziua Portului şi Dansului Popular Rom**
17 septembrie 1990 **– Ziua Meşteşugarilor şi Artiştilor Plastici Romi**
20 septembrie 1620 **- Ziua Romilor Rudari/Băieşi**
24 septembrie 1932 **– Ziua Presei Rome**
2 octombrie 1992 **– Ziua Studentului Rom**
3 octombrie 1385 **– Ziua Atestării Romilor în Spaţiul Geo-Istoric Românesc.**
8 octombrie 1923 **– Ziua Muzicianului Rom din România**
9 octombrie **– Ziua Holocaustului. Comemorarea în România a victimelor Holocaustului din rândul evreilor, romilor şi al altor categorii (persoane victimizate din raţiuni de diversitate fizică, sexuală, religioasă, ideologică etc.)**
20 octombrie 1992 **– Ziua Secţiei de Limbă Romani**
2 noiembrie **– Ziua Folclorului Rom**
16 noiembrie **– Ziua Toleranţei şi a Diversităţii**
30 noiembrie 1940 **- Ziua Romilor Ursari**
2 decembrie **- Ziua Lăutăriei şi a Cântecului Lăutăresc**
18 decembrie **- Ziua Minorităţilor din România**
18 decembrie **- Ziua Popoarelor Dezrădăcinate şi / sau Nomade (evreii, romii, tătarii, armenii etc.)**

Aceste zile marchează momente importante din istoria și cultura romilor, reflectând simbolistica și lupta lor pentru drepturi și recunoaștere.

Capitolul 2: Neamurile de romi și ocupațiile acestora - Trecut și prezent

Introducere

Capitolul 2, intitulat „Neamurile de romi și ocupațiile acestora - Trecut și prezent," abordează diversitatea culturală, ocupațională și socială a romilor din România. În cadrul acestui capitol, se explorează bogăția și complexitatea comunității rome, reflectate printr-o varietate de neamuri, fiecare cu propriile tradiții, ocupații și identități distincte. Într-o lume care a devenit din ce în ce mai omogenă prin procesul de globalizare, romii din România reprezintă un exemplu remarcabil de diversitate culturală și reziliență socială.

De-a lungul istoriei, romii au demonstrat o capacitate impresionantă de adaptare și supraviețuire, păstrându-și tradițiile și obiceiurile în fața numeroaselor provocări economice, sociale și politice. În ciuda discriminării și marginalizării istorice, romii au reușit să își mențină identitatea culturală, transmițând din generație în generație ocupațiile tradiționale, meșteșugurile și valorile comunitare.

Acest capitol începe prin a prezenta diversitatea internă a comunității rome din România, subliniind existența mai multor neamuri, fiecare cu specificitățile sale culturale și ocupaționale. De la căldărari, cunoscuți pentru prelucrarea metalelor, la lăutarii care au păstrat vie tradiția muzicală românească, fiecare neam a adus o contribuție importantă la mozaicul cultural al României. Înțelegerea acestei diversități este esențială pentru a aprecia pe deplin bogăția culturală a comunității rome și pentru a recunoaște rolul pe care l-au jucat romii în dezvoltarea socială și economică a regiunii.

Capitolul continuă prin a explora ocupațiile tradiționale ale romilor, multe dintre acestea fiind esențiale pentru viața cotidiană a comunităților rurale și urbane din România. Ocupații precum fierăria, prelucrarea metalelor, spoirea vaselor sau confecționarea lingurilor de lemn au fost nu doar surse de venit pentru comunitățile rome, ci și modalități de păstrare a identității culturale. Aceste meșteșuguri, transmise din generație în generație, reflectă o legătură strânsă între romi și mediul înconjurător, dar și o adaptabilitate remarcabilă la schimbările economice și sociale.

Totuși, trecerea timpului și impactul industrializării au transformat radical peisajul ocupațional al romilor. Mulți au fost nevoiți să se reorienteze profesional, în condițiile în care ocupațiile tradiționale au devenit din ce în ce mai puțin viabile economic. Astfel, capitolul abordează și transformările ocupaționale contemporane, discutând modul în care romii s-au adaptat la noile realități socio-economice. În această secțiune, sunt analizate procesele de

reconversie profesională și impactul pe care industrializarea l-a avut asupra meșteșugurilor tradiționale.

În final, capitolul subliniază importanța conservării tradițiilor și a identității culturale în contextul modernizării rapide. Deși multe dintre ocupațiile tradiționale ale romilor sunt în declin, ele continuă să fie practicate în anumite comunități, simbolizând o continuitate culturală și o rezistență în fața asimilării culturale. Într-o lume în continuă schimbare, păstrarea acestor tradiții este esențială nu doar pentru identitatea romilor, ci și pentru diversitatea culturală a României.

Acest capitol oferă o perspectivă amplă asupra modului în care comunitatea romă a evoluat de-a lungul timpului, menținându-și identitatea și adaptându-se la provocările economice și sociale. Prin analiza neamurilor de romi și a ocupațiilor acestora, prezentul capitol aduce în prim-plan contribuțiile semnificative ale romilor la cultura și economia românească, oferind o înțelegere profundă a modului în care tradiția și modernitatea coexistă în comunitățile rome de astăzi.

2.1 Neamurile romilor: Diversitatea grupurilor rome și caracteristicile lor specifice

Romii din România reprezintă o comunitate eterogenă, compusă din multiple neamuri, fiecare având propriile tradiții, ocupații și moduri de viață. Această diversitate internă este esențială pentru înțelegerea culturii rome și a modului în care aceste grupuri au interacționat cu societatea majoritară de-a lungul secolelor. În acest subcapitol, vom explora principalele neamuri de romi din România, subliniind caracteristicile distinctive ale fiecăruia.

Căldărarii

Căldărarii sunt unul dintre cele mai cunoscute neamuri de romi, recunoscuți pentru meșteșugul lor tradițional de prelucrare a metalelor. Aceștia sunt specializați în confecționarea de cazane, oale, tigăi și alte obiecte din metal, folosind tehnici transmise din generație în generație. De-a lungul timpului, activitatea căldărarilor a fost strâns legată de cerințele economice ale comunităților în care trăiau, iar produsele lor erau comercializate nu doar pe teritoriul României, ci și în străinătate (Alexandrescu, G. Coord., 2004). (Sursa foto: Adevărul.ro)

În prezent, ocupațiile tradiționale ale căldărarilor au fost afectate semnificativ de industrializare, ceea ce a dus la o scădere a cererii pentru produsele lor. Cu toate acestea,

căldărarii continuă să fie un simbol puternic al identității rome, menținându-și tradițiile și adaptându-se la noile realități economice (Alexandrescu, G. Coord., 2004).

Ursarii

Ursarii sunt un alt neam de romi cu o istorie bogată și distinctă. Istoric, aceștia erau

cunoscuți pentru dresajul ursilor, pe care îi antrenau pentru a executa diverse trucuri și spectacole. Această activitate, specifică mai ales comunităților de ursari din Moldova și Basarabia, le-a oferit mijloacele necesare pentru a-și câștiga existența. Ursarii erau adesea asociați cu viața nomadă, mutându-se dintr-un loc în altul în căutarea de noi piețe pentru spectacolele lor (Alexandrescu, G. Coord., 2004). (Foto: Gravură ce reprezintă un urs dansator și dresorii lui în Hessa, ca. 1810, Sursa: Wikipedia).

După interzicerea spectacolelor cu urși, mulți ursari s-au reorientat către alte ocupații, cum ar fi muzica lăutărească, devenind lăutari respectați. Această tranziție a fost una dificilă, întrucât a implicat adaptarea la noi condiții socio-economice, dar a permis comunității de ursari să își păstreze coeziunea și identitatea culturală (Alexandrescu, G. Coord., 2004).

Lăutarii

Lăutarii sunt un neam renumit pentru tradiția lor muzicală, fiind adesea considerați

păstrătorii folclorului muzical românesc. Muzica lăutărească a jucat un rol central în viața comunităților, lăutarii fiind prezenți la cele mai importante evenimente sociale, cum ar fi nunțile, botezurile și alte sărbători. Aceștia au fost și continuă să fie foarte apreciați nu doar în comunitățile rome, ci și în societatea românească în general (Alexandrescu, G. Coord., 2004). (Foto: (Foto: Primii lăutari romi din București, sursa: Mediafax).

Lăutarii se remarcă prin virtuozitatea lor muzicală și prin capacitatea de a transmite emoție prin muzică. Repertoriul lor include o gamă variată de genuri muzicale, de la cântece tradiționale românești până la romanțe și cântece moderne. În ciuda provocărilor aduse de modernizare și de concurența aparatelor electronice, mulți lăutari continuă să activeze ca

muzicieni profesioniști, păstrând vie tradiția muzicală a acestui neam (Alexandrescu, G. Coord., 2004).

Gaborii

Gaborii reprezintă un neam distinct printre romii din România, fiind cunoscuți pentru

portul lor specific și pentru menținerea unor tradiții rigide. Gaborii poartă pălării mari și haine de culoare închisă, elemente care îi diferențiază vizual de alte comunități rome. De asemenea, aceștia sunt recunoscuți pentru respectul strict față de tradițiile ancestrale și pentru modul lor conservator de viață, evitând adesea asimilarea în cultura majoritară (Alexandrescu, G. Coord., 2004). (Foto: Romii Gabori, sursa: Ziarul Vocea romilor).

Structurile familiale puternice și aderența strictă la normele tradiționale fac parte din identitatea gaborilor. În cadrul comunității, căsătoriile sunt aranjate, iar familia extinsă joacă un rol esențial în viața de zi cu zi. Gaborii sunt, de asemenea, foarte atașați de valorile religioase și de codurile de comportament moral, acestea fiind fundamentul modului lor de viață (Fraser, 1992).

Spoitorii

Spoitorii sunt un alt neam important, cunoscut pentru activitățile lor tradiționale de

spoire a vaselor. Aceștia foloseau tehnici speciale pentru a acoperi cu cositor vasele din metal, ceea ce le conferă o durabilitate mai mare. Spoitorii călătoreau din sat în sat, oferindu-și serviciile comunităților locale, ceea ce le permitea să își câștige existența.

De-a lungul timpului, meseria de spoitor a cunoscut un declin, similar cu alte ocupații tradiționale, din cauza industrializării și a schimbării preferințelor consumatorilor. Cu toate acestea, unii spoitori continuă să practice această meserie, păstrând vie o tradiție care face parte din identitatea lor culturală (Alexandrescu, G. Coord., 2004).

Lingurarii

Lingurarii sunt cunoscuți pentru confecționarea lingurilor și a altor ustensile de lemn. Aceștia sunt adesea percepuți ca meșteșugari iscusiți, care își câștigă existența prin

comercializarea produselor lor în piețe și târguri. Lingurarii sunt recunoscuți pentru priceperea lor în prelucrarea lemnului, o îndeletnicire transmisă din generație în generație (Alexandrescu, G. Coord., 2004).

Această meserie tradițională a fost afectată de modernizarea societății și de introducerea produselor industriale, care au înlocuit în mare măsură produsele meșteșugărești. Cu toate acestea, unii lingurari continuă să practice acest meșteșug, în special în zonele rurale, unde există încă o cerere pentru produse autentice și tradiționale (Alexandrescu, G. Coord., 2004). (Sursa foto: Vertical.ro)

Rudarii

Rudarii, sau băieșii, sunt un neam rom specializat în lucrul cu lemnul și în exploatarea aurului în albiile râurilor. Numele lor provine de la cuvântul „rudă," care înseamnă „până" sau „bucată de lemn" în limba romani. Rudarii au fost cunoscuți pentru abilitățile lor în prelucrarea lemnului, confecționând unelte, vase și alte obiecte utile din lemn (Alexandrescu, G. Coord., 2004).

De-a lungul timpului, rudarii au experimentat schimbări semnificative în ocupațiile lor, trecând de la exploatarea aurului și prelucrarea lemnului la diverse alte activități, în funcție de oportunitățile economice disponibile. Cu toate acestea, legătura lor cu meșteșugul lemnului rămâne un aspect central al identității lor (Alexandrescu, G. Coord., 2004). (Sursa foto: Literatura de azi).

Fierarii

Fierarii sunt un neam specializat în prelucrarea fierului, fiind cunoscuți pentru confecționarea de potcoave, cuie și alte obiecte metalice esențiale pentru viața rurală. Fierarii erau foarte apreciați în comunitățile rurale, deoarece produsele lor erau indispensabile pentru activitățile agricole și casnice (Alexandrescu, G. Coord., 2004). (Sursa foto: Matricea Românească).

Meseria de fierar a fost afectată de introducerea produselor industriale, dar unii fierari continuă să practice acest meșteșug, păstrând acest meșteșug, păstrând astfel o tradiție care a fost transmisă de-a lungul generațiilor. Fierarii romi sunt adesea priviți ca meșteșugari cu o mare pricepere și ca păstrători ai unei tradiții valoroase, chiar și în fața provocărilor aduse de industrializare și modernizare. În multe comunități rurale, fierarii continuă să joace un rol crucial în viața locală, asigurând reparațiile necesare pentru uneltele agricole și contribuind la menținerea unui mod de viață tradițional (Alexandrescu, G. Coord., 2004).

Concluzie

Fiecare dintre aceste neamuri de romi contribuie la diversitatea culturală a comunității rome din România. Fiecare neam are propriile sale tradiții, ocupații și moduri de viață, care au fost transmise din generație în generație. Deși multe dintre aceste ocupații tradiționale au fost afectate de schimbările economice și sociale, ele continuă să reprezinte un element central al identității rome. Această diversitate internă reflectă adaptabilitatea și reziliența comunității rome, care a reușit să își păstreze identitatea culturală în fața provocărilor istorice și economice majore.

2.2 Ocupațiile tradiționale: Ocupațiile istorice ale romilor

Ocupațiile tradiționale ale romilor au fost esențiale pentru supraviețuirea și dezvoltarea lor, având un rol crucial în păstrarea identității culturale și în integrarea economică a acestora în societățile în care au trăit. Aceste ocupații, adesea transmise din generație în generație, au variat în funcție de neam, fiecare grup specializându-se într-un anumit meșteșug sau activitate. Vom explora mai detaliat câteva dintre principalele ocupații tradiționale ale romilor din România.

Prelucrarea metalelor (Căldărarii)

Prelucrarea metalelor a fost una dintre cele mai importante ocupații tradiționale pentru

căldărari, un neam rom specializat în această activitate. Căldărarii fabricau o gamă variată de obiecte din metal, inclusiv cazane, oale, tigăi și alte ustensile de uz casnic. Meșteșugul căldărarilor era foarte apreciat în comunitățile rurale, produsele lor fiind indispensabile pentru viața de zi cu zi. Căldărarii își comercializau produsele atât pe piețele locale, cât și în străinătate, reușind să își creeze o rețea de clienți fideli

(Alexandrescu, G. Coord., 2004). (Sursa foto: Romanor).

De-a lungul timpului, industrializarea și apariția produselor de masă au afectat cererea pentru obiectele realizate manual de căldărari, însă aceștia au continuat să practice acest meșteșug, adaptându-se la noile realități economice. Prelucrarea metalelor a rămas un simbol al identității căldărarilor, fiind încă practicată în anumite comunități, în special în zonele rurale unde tradiția este mai puternică.

Spectacolele cu urși (Ursarii)

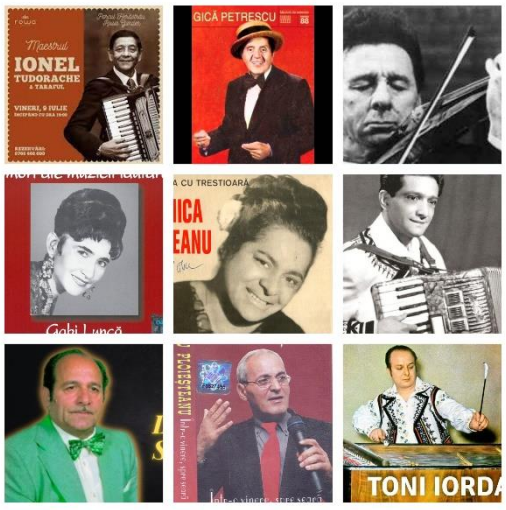
Dresajul urșilor a fost o altă ocupație tradițională specifică ursarilor, un neam rom

cunoscut pentru această practică. Ursarii capturau urși din sălbăticie și îi dresau pentru a executa diverse numere de divertisment, pe care le prezentau în cadrul spectacolelor ambulante. Această activitate le-a asigurat ursarilor mijloacele de trai, permițându-le să călătorească dintr-o localitate în alta pentru a oferi spectacole în târguri și la sărbători (Alexandrescu, G. Coord., 2004). (Sursa foto: Wikipedia).

Interzicerea spectacolelor cu urși în contextul modernizării a dus la dispariția treptată a acestei ocupații, obligând mulți ursari să se reprofileze în alte domenii, cum ar fi muzica lăutărească. În ciuda dificultăților, dresajul urșilor rămâne o parte importantă a istoriei culturale a ursarilor, fiind amintit cu nostalgie de generațiile mai vechi (Alexandrescu, G. Coord., 2004).

Muzica lăutărească (Lăutarii)

Muzica lăutărească este una dintre cele mai cunoscute și apreciate ocupații tradiționale ale romilor, fiind practicată în special de lăutari. Aceștia au jucat un rol central în viața comunităților românești, fiind prezenți la toate evenimentele sociale importante. Lăutarii nu doar că animau aceste evenimente, dar erau și păstrători ai tradițiilor muzicale, transmițându-le din generație în generație (Alexandrescu, G. Coord., 2004).

Muzica lăutărească a evoluat odată cu trecerea timpului, adaptându-se la noile tendințe și tehnologii, dar și la gusturile publicului

modern. Cu toate că popularitatea lor a fost afectată de concurența cu muzica modernă și aparatele electronice, mulți lăutari continuă să activeze, păstrând vie o tradiție muzicală considerată esențială pentru patrimoniul cultural românesc (Alexandrescu, G. Coord., 2004).

Fierăria (Fierarii)

Fierăria a fost o ocupație tradițională practică de fierarii romi, care erau responsabili pentru confecționarea și repararea uneltelor agricole, a potcoavelor, și altor obiecte metalice necesare în viața de zi cu zi a comunităților rurale. Aceștia erau foarte apreciați în satele unde trăiau, deoarece munca lor era indispensabilă pentru agricultură și transport.

Pe măsură ce produsele industriale au devenit mai răspândite și accesibile, nevoia de unelte confecționate manual a scăzut, afectând numărul fierarilor activi. Cu toate acestea, în anumite zone rurale, fierăria rămâne o ocupație viabilă, iar fierarii romi continuă să fie respectați pentru abilitățile lor meșteșugărești (Alexandrescu, G. Coord., 2004). (Sursa foto: Viața Liberă).

Lingurăria (Lingurarii)

Lingurăria este o altă ocupație tradițională specifică romilor, în special pentru lingurari, care erau specializați în confecționarea lingurilor și a altor ustensile din lemn. Lingurarii își realizau produsele manual, folosind tehnici tradiționale transmise din generație în generație. Aceste obiecte erau vândute în piețe și târguri, asigurând mijloacele de trai ale acestor meșteșugari.

Deși cererea pentru produsele tradiționale din lemn a scăzut în ultimele decenii, există încă lingurari care continuă să practice această meserie, în special în zonele unde tradițiile meșteșugărești sunt mai bine păstrate (Alexandrescu, G. Coord., 2004). (Sursa foto: Ziarul de Vrancea).

Spoirea vaselor (Spoitorii)

Spoirea vaselor a fost o ocupație specifică spoitorilor, un alt neam rom specializat în această activitate. Spoitorii erau cunoscuți pentru abilitățile lor de a acoperi vasele metalice cu un strat de cositor, oferindu-le astfel durabilitate și prevenind ruginirea. Această activitate era

deosebit de importantă în comunitățile rurale, unde vasele metalice erau folosite intens și necesitau întreținere regulată.

Odată cu apariția vaselor din inox și a altor materiale moderne, ocupația de spoitor a cunoscut un declin. Totuși, în anumite regiuni, spoitorii continuă să practice această meserie, păstrând vie o tradiție care a fost o parte integrantă a identității lor culturale (Alexandrescu, G. Coord., 2004). (Sursa foto: APRPE).

Aurăria și argintăria (Aurarii și argintarii)

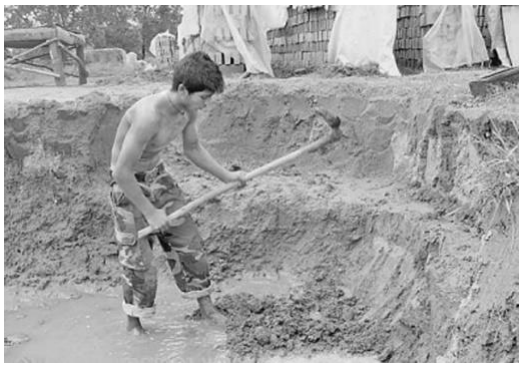
Aurăria și argintăria sunt ocupații tradiționale ce implică prelucrarea metalelor prețioase, practicate în special de aurarii și argintarii romi. Acești meșteșugari confecționau bijuterii, obiecte religioase și alte articole din aur și argint, utilizând tehnici tradiționale de prelucrare a metalelor. Produsele lor erau foarte apreciate în comunitățile rome și în rândul populației majoritare.

Deși cererea pentru produse realizate manual a scăzut odată cu industrializarea, aurarii și argintarii romi continuă să fie recunoscuți pentru măiestria lor în prelucrarea metalelor prețioase (Alexandrescu, G. Coord., 2004). (Sursa foto: Wikipedia).

Confecționarea cărămizilor (Cărămidarii)

Confecționarea cărămizilor a fost o ocupație tradițională pentru cărămizarii romi, care produceau cărămizi manual, utilizând lut și tehnici tradiționale de ardere. Cărămizarii erau esențiali în comunitățile rurale și urbane, contribuind la construirea de case și alte structuri（Achim, 2004）.

Chiar dacă ocupația de cărămizar a fost în mare parte înlocuită de producția industrială, în anumite regiuni există încă practicanți ai acestei meserii, care continuă să confecționeze cărămizi folosind metode tradiționale (Alexandrescu, G. Coord., 2004). (Sursa foto: Monitorul de Făgăraș).

2.3 Ocupațiile actuale: Transformările ocupaționale ale romilor în contemporaneitate

În ultimele decenii, romii din România au experimentat transformări majore în ceea ce privește ocupațiile lor tradiționale. Schimbările socio-economice, industrializarea și accesul tot mai larg la educație și servicii sociale au dus la o redefinire a rolurilor ocupaționale ale comunităților rome. În această secțiune, vom analiza aceste transformări, discutând atât ocupațiile care au supraviețuit, cât și pe cele care au dispărut, precum și motivele din spatele acestor schimbări.

Reconversia profesională

Reconversia profesională a devenit o necesitate pentru mulți romi în perioada post-comunistă. Odată cu declinul pieței pentru meșteșugurile tradiționale, mulți membri ai comunității rome au fost nevoiți să se reorienteze către alte sectoare economice, cum ar fi comerțul, construcțiile, și agricultura. Această tranziție nu a fost ușoară, însă a fost facilitată de accesul tot mai larg la educație și de diverse programe de incluziune socială promovate de ONG-uri și instituții guvernamentale（Surdu, 2016）.

Educația a jucat un rol crucial în acest proces de reconversie profesională. Generațiile tinere de romi au beneficiat de un acces mai bun la educație, ceea ce le-a permis să se integreze în noi domenii de activitate. De exemplu, în prezent, mulți romi sunt implicați în comerț, în special în piețele informale, dar și în sectorul agricol, unde lucrează ca muncitori sezonieri【Fleck & Rughiniș, 2008】. În plus, un număr tot mai mare de romi au reușit să obțină calificări în domenii precum construcțiile sau industria ușoară, ceea ce le-a permis să se integreze mai bine pe piața muncii（Surdu, 2011）.

Programele de incluziune socială au avut un impact semnificativ asupra acestei tranziții. Diverse organizații non-guvernamentale au derulat proiecte menite să sprijine educația și integrarea profesională a romilor, oferindu-le cursuri de formare profesională și sprijin în găsirea unui loc de muncă （Surdu, 2011). Aceste inițiative au contribuit la îmbunătățirea situației economice a multor familii de romi, reducând astfel dependența de ocupațiile tradiționale care nu mai sunt viabile economic（Fleck & Rughiniș, 2008）.

Impactul industrializării

Industrializarea a avut un impact profund asupra ocupațiilor tradiționale ale romilor, ducând la dispariția sau transformarea multora dintre acestea. Prelucrarea metalelor, de exemplu, care a fost o activitate centrală pentru căldărari, a fost puternic afectată de producția industrială de masă. Cererea pentru produse realizate manual, cum ar fi cazanele și oalele, a

scăzut dramatic, ceea ce a dus la un declin al numărului de romi implicați în această meserie （Achim, 2004）.

De asemenea, meserii precum spoirea vaselor, confecționarea lingurilor din lemn și alte meșteșuguri tradiționale au cunoscut un declin similar. Produsele industriale, mai ieftine și mai ușor de produs în masă, au înlocuit treptat obiectele realizate manual de romi, ceea ce a dus la o reducere semnificativă a numărului de meșteșugari tradiționali. În consecință, multe dintre aceste ocupații au dispărut aproape complet, fiind păstrate doar în comunități izolate sau ca parte a unor inițiative de conservare culturală（Surdu, 2016）.

Cu toate acestea, în unele cazuri, romii au reușit să își adapteze ocupațiile tradiționale la noile realități economice. De exemplu, unii fierari au început să producă obiecte decorative sau de artizanat, destinate pieței de suveniruri, ceea ce le-a permis să își continue activitatea într-o formă modernizată （Surdu, 2016）. De asemenea, unii lăutari au reușit să își mențină activitatea muzicală, adaptându-se la gusturile moderne și colaborând cu muzicieni din alte genuri muzicale.

Ocupații tradiționale care persistă

Deși multe dintre ocupațiile tradiționale ale romilor au dispărut sau au fost transformate, există încă câteva care persistă în anumite regiuni sau comunități. Fierăria, de exemplu, este încă practicată în unele sate, unde fierarii romi confecționează unelte și obiecte tradiționale pentru uz local （Achim, 2004）. De asemenea, lăutarii continuă să fie o parte importantă a culturii muzicale rome, iar muzica lăutărească este încă apreciată în contextul evenimentelor sociale și culturale 9Stewart, 2012）.

În plus, anumite meșteșuguri, cum ar fi confecționarea bijuteriilor din aur și argint, au reușit să supraviețuiască datorită adaptării la cerințele moderne. Aurarii și argintarii romi continuă să producă bijuterii, valorificând atât tehnicile tradiționale, cât și noile tendințe în designul de bijuterii. Aceste activități nu doar că păstrează vie tradiția, dar au devenit și o sursă importantă de venit pentru comunitățile implicate.

Ocupații tradiționale în declin

Cu toate acestea, există și ocupații tradiționale care sunt pe cale de dispariție sau au dispărut deja aproape complet. Printre acestea se numără spoirea vaselor și confecționarea de linguri din lemn, meserii care au fost înlocuite de produse industriale mai eficiente și mai ieftine （Achim, 2004）. Declinele în aceste meserii sunt, de asemenea, legate de schimbările în obiceiurile de consum și de modernizarea societății, care a dus la o scădere a cererii pentru produsele realizate manual.

Motivul principal pentru care aceste ocupații nu mai sunt practicate este lipsa unei piețe de desfacere viabile. Produsele realizate manual de romi nu mai sunt competitive în fața produselor de masă, ceea ce face dificilă continuarea acestor meșteșuguri într-un context economic modern. În plus, tinerii din comunitățile rome sunt tot mai puțin interesați să învețe aceste meserii tradiționale, preferând să se orienteze către ocupații mai moderne și mai bine remunerate（Surdu, 2016）.

Transformările ocupaționale ale romilor din România reflectă o adaptare continuă la schimbările economice și sociale din ultimele decenii. Deși multe dintre ocupațiile tradiționale au dispărut sau sunt pe cale de dispariție, romii au reușit să își găsească locul în diverse sectoare economice moderne, beneficiind de pe urma educației și a programelor de incluziune socială（Fleck & Rughiniș, 2008）. Cu toate acestea, pierderea unor meșteșuguri tradiționale reprezintă o provocare pentru păstrarea identității culturale rome, iar inițiativele de conservare a acestor tradiții sunt esențiale pentru a asigura continuitatea acestui patrimoniu cultural valoros（Surdu, 2016）.

Capitolul 3: Identitatea etnică a romilor - Asumarea identitară și heteroidentificarea

Introducere

Identitatea etnică a romilor reprezintă un subiect de studiu profund și complex, având rădăcini adânci în istoria, cultura și experiențele sociale ale acestei comunități. De-a lungul secolelor, romii au fost supuși unor forme variate de discriminare, marginalizare și opresiune, care au influențat modul în care ei înșiși își asumă identitatea și cum sunt percepuți de restul societății. Această dublă dimensiune a identității etnice – autoidentificarea și heteroidentificarea – este esențială pentru înțelegerea dinamicii identitare a romilor în contextul contemporan.

Identitatea romilor nu este doar un simplu atribut personal sau de grup, ci un proces dinamic, în continuă negociere între membrii comunității și societatea majoritară. Pe de o parte, romii își construiesc identitatea prin prisma valorilor și tradițiilor lor culturale, iar pe de altă parte, această identitate este influențată de percepțiile și atitudinile celor din afara comunității, ceea ce poate duce la asumarea unei identități sub presiunea stigmatizării sau a excluderii.

Acest capitol se concentrează pe explorarea identității etnice a romilor prin două concepte cheie: asumarea identitară (autoidentificarea) și heteroidentificarea. Vom analiza, pe de o parte, cum valorile, normele și tradițiile rome, cunoscute sub numele de *Romanipen,* contribuie la conturarea identității etnice a romilor și, pe de altă parte, cum aceste identități sunt percepute și recunoscute de non-romi, adesea prin prisma stereotipurilor și prejudecăților.

Asumarea identitară și Romanipen

Romanipen, conceptul central al culturii rome, reprezintă esența identității etnice a romilor, un set de valori, norme și tradiții care guvernează viața comunității și care sunt transmise de la o generație la alta. Respectul pentru familie, solidaritatea comunitară, dar și codurile stricte legate de puritate și impuritate sunt elemente fundamentale care structurează identitatea romă și care contribuie la păstrarea acestei identități în fața provocărilor externe.

Autoidentificarea romilor ca membri ai unei comunități distincte este strâns legată de Romanipen. Deși

modernizarea și globalizarea au adus schimbări semnificative în viața comunităților rome, Romanipen rămâne un liant cultural puternic, care asigură continuitatea identitară și coeziunea socială. Tinerii romi, de exemplu, continuă să îmbine valorile tradiționale cu influențele moderne, păstrând astfel relevanța Romanipen în contextul contemporan.

Heteroidentificarea: Percepția externă și impactul ei

Heteroidentificarea, sau modul în care identitatea romilor este percepută de non-romi, are un impact semnificativ asupra vieții și statutului social al acestei comunități. Stereotipurile negative, adesea perpetuate prin mass-media și discursul public, contribuie la menținerea distanței sociale și a marginalizării romilor. Aceste percepții externe, de multe ori distorsionate, nu doar că afectează modul în care romii sunt tratați în societate, dar influențează și modul în care aceștia își asumă sau își ascund identitatea etnică.

În timp ce stereotipurile negative rămân persistente, există și eforturi considerabile de a schimba această narativă. Mișcările activiste rome, programele educaționale și inițiativele culturale joacă un rol crucial în redefinirea percepțiilor externe, promovând o imagine mai echitabilă și respectuoasă a romilor. Aceste eforturi sunt esențiale nu doar pentru combaterea discriminării, ci și pentru afirmarea identității etnice a romilor în termeni pozitivi.

Identitatea etnică a romilor, cuprinzând atât autoidentificarea prin Romanipen, cât și heteroidentificarea, este un aspect central al experienței sociale și culturale a acestei comunități. Asumarea identității rome în fața presiunilor de asimilare și marginalizare demonstrează reziliența și vitalitatea acestei culturi. În același timp, modul în care identitatea romilor este percepută de non-romi, influențat de stereotipuri și prejudecăți, continuă să reprezinte o provocare majoră în eforturile de incluziune și recunoaștere. Înțelegerea acestei dinamici complexe este crucială pentru promovarea unei societăți mai echitabile și incluzive, în care diversitatea culturală să fie respectată și valorizată.

3.1 Romanipen: Elemente ale culturii și identității rome în contextul actual

Romanipen este un concept central în cultura romă, reprezentând ansamblul valorilor, normelor, obiceiurilor și tradițiilor care definesc identitatea culturală a romilor. Acesta nu este doar un set de reguli, ci esența modului de viață al romilor, guvernând atât relațiile interne ale comunității, cât și interacțiunile cu lumea exterioară. Romanipen joacă un rol crucial în menținerea coeziunii comunitare și în păstrarea identității rome, în ciuda provocărilor externe, cum ar fi modernizarea și globalizarea.

Valori fundamentale ale Romanipen

Printre valorile fundamentale ale Romanipen se numără respectul pentru familie și comunitate. Familia extinsă este pilonul central al vieții sociale rome, iar deciziile importante sunt adesea luate colectiv, reflectând un puternic spirit de solidaritate. Această solidaritate nu este limitată la familie, ci se extinde la întreaga comunitate, ajutând la menținerea unității și sprijinului reciproc în fața dificultăților economice și sociale (Rostas, 2012).

De asemenea, respectul față de vârstnici este o valoare esențială în Romanipen. În cultura romă, bătrânii sunt văzuți ca păstrători ai tradițiilor și ai înțelepciunii colective. Ei sunt cei care transmit valorile Romanipen și sunt consultați în problemele importante ale comunității, rolul lor fiind crucial pentru continuitatea culturală și socială (Rostas, 2012).

Norme sociale și coduri etice în Romanipen

Romanipen este strâns legat de un set de norme sociale și coduri etice care guvernează comportamentul individual și colectiv. Aceste norme includ reguli de puritate și impuritate ritualică, care sunt esențiale pentru menținerea onoarei și respectului în comunitate. De exemplu, anumite practici sau obiecte pot fi considerate "impure", iar respectarea acestor reguli este strictă și transmisă din generație în generație (Grigore, Neacșu, & Furtună, 2007)

Pe lângă normele de puritate, Romanipen reglementează și alte aspecte ale vieții sociale, cum ar fi căsătoria, educația copiilor și relațiile interpersonale. Căsătoriile sunt adesea aranjate în cadrul familiei și al comunității, subliniind astfel importanța solidarității și continuității culturale. Respectarea tradițiilor în procesul de căsătorie și în educația copiilor este un aspect esențial al Romanipen, care asigură transmiterea valorilor culturale de la o generație la alta (Grigore, Neacșu, & Furtună, 2007)

Romanipen în contextul modernizării

În contextul actual, Romanipen continuă să fie un element vital al identității rome, deși este supus provocărilor generate de modernizare și globalizare. Modernizarea a adus schimbări semnificative în viața romilor, afectând aspecte precum locuirea, educația și ocuparea forței de muncă. Totuși, mulți romi continuă să respecte valorile și normele Romanipen, adaptându-le la noile realități socio-economice (Grigore, Neacșu, & Furtună, 2007)

Tinerii romi, de exemplu, încearcă să îmbine tradițiile Romanipen cu influențele culturale moderne. Deși urmează educația formală și sunt expuși la valori externe, ei continuă să respecte normele tradiționale, cum ar fi respectul față de familie și solidaritatea comunitară. Această adaptabilitate demonstrează reziliența Romanipen, care rămâne relevant și în fața schimbărilor contemporane (Grigore, Neacșu, & Furtună, 2007).

Romanipen și identitatea colectivă

Romanipen nu doar că definește identitatea individuală a romilor, dar joacă și un rol esențial în formarea identității colective. Acesta oferă un sentiment de apartenență și continuitate, care este crucial pentru menținerea coeziunii culturale în fața marginalizării și discriminării. Rostas (2012) subliniază că Romanipen servește ca un scut împotriva forțelor de asimilare, permițând romilor să-și păstreze identitatea distinctă într-un mediu adesea ostil.

În același timp, Romanipen este un element central în dialogul dintre romi și non-romi. Prin promovarea și respectarea valorilor Romanipen, romii își pot revendica și reafirma identitatea culturală, contribuind la o mai bună înțelegere și recunoaștere a diversității lor culturale în societatea largă. Aceasta este o dimensiune esențială a luptei pentru drepturi și recunoaștere, în care Romanipen joacă un rol central (Rostas, 2012).

Romanipen rămâne un pilon central al identității rome, oferind un cadru de referință pentru valorile, normele și tradițiile care definesc această comunitate. În ciuda provocărilor aduse de modernizare și globalizare, Romanipen continuă să fie un liant cultural care menține unitatea și identitatea romilor. În același timp, adaptabilitatea Romanipen demonstrează reziliența culturii rome, care reușește să se mențină relevantă într-o lume în schimbare.

3.2 Identificarea etnică: Motivele și modalitățile prin care romii se identifică ca romi

Identificarea etnică a romilor este un proces complex și dinamic, modelat de o gamă largă de factori sociali, culturali și politici. În literatura de specialitate, identitatea etnică este abordată din două perspective principale: primordialismul și constructivismul. Potrivit perspectivei primordialiste, identitatea etnică este considerată un atribut dobândit prin naștere, fiind strâns legată de apartenența la un grup etnic specific, transmisă prin descendență și moștenită cultural (Rostas, 2012). În contrast, perspectiva constructivistă vede identitatea etnică ca un construct social, rezultat al interacțiunilor sociale și al contextului istoric și politic în care trăiesc indivizii (Stewart, 2012).

Motivele identificării etnice

În România, romii se identifică ca atare dintr-o varietate de motive. Unul dintre motivele principale este mândria față de moștenirea culturală. Pentru mulți romi, Romanipen - ansamblul de valori și tradiții care definește identitatea romă - joacă un rol crucial în acest proces de autoidentificare. Acesta oferă un cadru de referință și un sentiment de apartenență care sunt esențiale pentru menținerea coeziunii comunitare și pentru conservarea identității etnice în fața presiunilor de asimilare (Rostas, 2012).

Pe de altă parte, identificarea etnică poate fi influențată de factori externi, cum ar fi presiunile sociale și politice. În contextul discriminării și stigmatizării, unii romi pot alege să nu se identifice public ca fiind romi, fie pentru a evita discriminarea, fie pentru a accesa mai ușor anumite drepturi și resurse. Aceasta reflectă tensiunea constantă între dorința de a păstra identitatea culturală și necesitatea de a se adapta la un mediu social ostil (Achim, 1998).

Modalitățile identificării etnice

Modalitățile prin care romii se identifică ca romi variază semnificativ în funcție de contextul social și personal. În comunitățile în care Romanipen rămâne puternic, identificarea etnică este adesea asumată cu mândrie și este exprimată deschis în viața de zi cu zi, prin respectarea tradițiilor și valorilor culturale. În aceste cazuri, identificarea etnică este strâns legată de menținerea și transmiterea patrimoniului cultural rom, inclusiv a limbii, obiceiurilor și normelor sociale (Rostas, 2012).

Cu toate acestea, există și situații în care romii adoptă o abordare mai flexibilă față de identitatea lor etnică. De exemplu, unii romi pot alege să își ascundă identitatea în anumite contexte, pentru a evita stigmatizarea sau pentru a se integra mai ușor în societatea majoritară. Acest fenomen este adesea observat în mediile urbane, unde presiunile de asimilare sunt mai puternice (Stewart, 2012).

Identitate de rezistență și identitate de proiect

Studiile arată că modul în care romii se raportează la identitatea lor etnică poate varia de la o identitate de rezistență la o identitate de proiect. Identitatea de rezistență este adoptată de cei care își asumă identitatea romă ca un act de opoziție față de marginalizare și discriminare. Acești indivizi își exprimă identitatea etnică în mod deschis, folosind-o ca pe un instrument de solidaritate și coeziune comunitară (Rostas, 2012).

Pe de altă parte, identitatea de proiect este o modalitate prin care unii romi încearcă să redefinească poziția lor în societate. Această abordare implică utilizarea identității etnice pentru a crea o imagine pozitivă și pentru a promova schimbarea socială, atât în cadrul comunității rome, cât și în relațiile cu societatea majoritară. Cei care adoptă o identitate de proiect își propun să depășească stereotipurile negative și să contribuie activ la transformarea structurii sociale în ansamblu (Stewart, 2012).

Identificarea etnică a romilor este un proces dinamic, marcat de diversitate și complexitate. Fie că este vorba despre asumarea mândră a moștenirii culturale sau despre strategii de adaptare la presiunile externe, modul în care romii se identifică ca etnie reflectă o gamă largă de experiențe și alegeri personale. Această diversitate este esențială pentru înțelegerea modului în care identitatea romă evoluează în contextul contemporan.

3.3 Heteroidentificarea: Percepția și recunoașterea identității romilor de către ceilalți

Heteroidentificarea se referă la modul în care identitatea romilor este percepută și recunoscută de către non-romi, influențând astfel relațiile dintre romi și restul societății. Această dinamică este adesea marcată de stereotipuri, prejudecăți și discriminare, care au contribuit la marginalizarea și stigmatizarea romilor de-a lungul timpului. Potrivit lui Rostas (2012), identitatea romilor a fost adesea impusă din exterior, non-romii având un monopol asupra definirii și percepției a ceea ce înseamnă să fii rom.

Stereotipuri și prejudecăți în heteroidentificare

Percepția externă a identității romilor este frecvent construită pe baza unor antagonisme conceptuale, cum ar fi nomadismul versus sedentarismul sau tradiționalismul versus asimilarea. În multe cazuri, romii sunt văzuți prin prisma stereotipurilor negative, care îi portretizează drept nomazi, delincvenți sau persoane incapabile de integrare socială. Aceste stereotipuri sunt profund înrădăcinate în mentalitatea colectivă și sunt perpetuate de mass-media, literatura populară și discursul public, contribuind la menținerea unei imagini distorsionate a romilor în societate.

Aceste percepții negative au efecte concrete asupra vieții romilor, influențându-le accesul la educație, locuri de muncă, servicii medicale și locuințe. Stigmatizarea continuă să fie o barieră majoră în calea integrării sociale și economice a romilor, iar discriminarea pe baza acestor stereotipuri este o realitate cotidiană pentru mulți membri ai comunității rome (Stewart, 2012).

Heteroidentificarea și mass-media

Mass-media joacă un rol esențial în formarea și perpetuarea stereotipurilor despre romi. Imaginea romilor în mass-media este adesea una negativă, concentrată pe aspecte precum criminalitatea, cerșetoria sau comportamentele deviante. Aceste reprezentări nu doar că distorsionează realitatea, dar și întăresc prejudecățile și stigmatizarea, făcând dificilă recunoașterea contribuțiilor pozitive ale romilor în societate (Rostas, 2012).

Totuși, există și exemple de mass-media și producții culturale care încearcă să schimbe această narativă, promovând o imagine mai echilibrată și pozitivă a romilor. Filmele, documentarele și articolele care subliniază cultura romă, tradițiile și realizările comunității contribuie la redefinirea percepțiilor externe și la o mai bună înțelegere a complexității identității rome.

Recunoașterea pozitivă și politicile de incluziune

În ciuda prevalenței stereotipurilor negative, există și o recunoaștere pozitivă a identității romilor, mai ales în contextul promovării diversității culturale și a drepturilor minorităților. Mișcările activiste rome și politicile publice joacă un rol esențial în redefinirea percepțiilor externe, promovând o imagine mai corectă și respectuoasă a romilor. Aceste inițiative urmăresc să combată discriminarea, să susțină incluziunea socială și să promoveze recunoașterea contribuțiilor culturale și economice ale romilor la societatea românească (Grigore, Neacșu, & Furtună, 2007).

De asemenea, programele educaționale și culturale destinate sensibilizării publicului cu privire la istoria și cultura romă au un impact semnificativ asupra percepțiilor externe. Prin promovarea cunoașterii și înțelegerii, aceste inițiative contribuie la diminuarea prejudecăților și la construirea unor relații mai echitabile între romi și restul societății.

Heteroidentificarea romilor de către non-romi este un proces complex, influențat de o varietate de factori istorici, culturali și sociali. Stereotipurile și prejudecățile persistente continuă să reprezinte o provocare majoră pentru integrarea socială și recunoașterea identității rome. Cu toate acestea, mișcările activiste, politicile publice și inițiativele educaționale oferă oportunități importante pentru redefinirea relațiilor dintre romi și restul societății, promovând o percepție mai corectă și respectuoasă a acestei comunități.

3.4 Proverbe despre romi și explicațiile lor

Proverbele românești care fac referire la romi sunt expresii populare ce reflectă nu doar o percepție colectivă, ci și o istorie plină de prejudecăți și discriminare. Aceste expresii, uneori folosite inconștient, perpetuează stereotipuri negative și contribuie la menținerea distanței sociale față de comunitatea romă. În acest subcapitol, vom analiza câteva dintre cele mai cunoscute proverbe și expresii referitoare la romi, pentru a înțelege mai bine originile și implicațiile lor.

„S-a înecat ca țiganul la mal”

Proverbul își are rădăcinile în perioada sclaviei romilor și descrie o practică brutală de pedepsire a sclavilor fugiți. Cei care încercau să scape erau adesea aruncați într-o apă cu promisiunea că vor fi iertați dacă ajungeau la mal. În realitate, erau trași înapoi în apă până se înecau, chiar în momentul când erau aproape de mal. Expresia este folosită

astăzi pentru a descrie eșecul neașteptat în fața unui succes iminent, dar ascunde o istorie dureroasă.

„Țiganul e țigan și în ziua de Paște”

Această expresie sugerează că romii, indiferent de contextul religios sau social, rămân „neschimbați” în esență, ceea ce implică o percepție de inferioritate și o incapacitate de a se integra sau de a adopta normele majorității. Expresia reflectă prejudecăți adânc înrădăcinate, care sugerează că romii nu pot depăși condiția lor considerată inferioară.

„Nici răchita nu-i ca pomu’, nici țiganul nu-i ca omul”

Acest proverb compară romii cu răchita, un arbore considerat inferior, subliniind ideea că aceștia nu sunt egali cu restul oamenilor. Expresia contribuie la dehumanizarea romilor și la menținerea distanței sociale față de această comunitate, întărind ideea de inferioritate.

„Țiganul își schimbă părul, dar năravul ba”

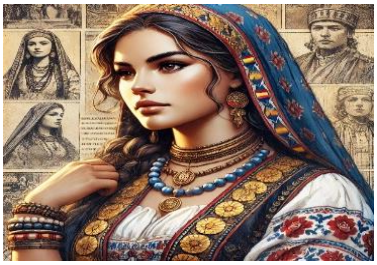
Acest proverb sugerează că, indiferent de circumstanțele exterioare, romii rămân neschimbați în esență, cu toate obiceiurile lor considerate negative. Expresia întărește prejudecata conform căreia comportamentele și caracterul romilor sunt imuabile și, implicit, inferioare.

„Te dau la țigani”

Această expresie, folosită adesea de părinți pentru a-și speria copiii, contribuie la formarea unor temeri nefondate și a unei imagini distorsionate despre romi. Ea sugerează că romii sunt periculoși sau de temut, perpetuând astfel rasismul internalizat de la o vârstă fragedă.

„Țigancă focoasă”

Imaginea femeii rome, sexualizată excesiv, își are rădăcinile în practicile abuzive ale stăpânilor din perioada robiei, care considerau trupul roabelor ca fiind proprietatea lor. Această percepție a fost perpetuată în literatură și artă, creând un stereotip negativ și degradant.

„A se muta ca țiganul cu cortul”

Acest proverb face referire la nomadismul forțat al romilor din perioada robiei, când erau obligați să se mute frecvent pentru a presta diverse meserii în funcție de nevoile stăpânilor. Mutările frecvente nu erau dorite sau asumate de romi, ci impuse de condițiile lor de viață ca robi.

„Țiganii au muzica în sânge”

Proverbul se referă la faptul că romii erau singurii care au fost instruiți să cânte la instrumente în perioada în care Biserica Ortodoxă promova doar muzica vocală. Lăutarii romi, obligați să practice muzica de-a lungul generațiilor, au ajuns să o transforme într-o artă, contribuind semnificativ la dezvoltarea folclorului românesc.

3.5 De ce „rom” și nu „țigan”?

În discuțiile privind terminologia corectă pentru a denumi comunitatea romă, există o dezbatere esențială asupra utilizării termenului „rom” în loc de „țigan”. Această alegere terminologică nu este una recentă și reflectă un proces istoric de recunoaștere a identității și demnității romilor.

Originea termenului „țigan”

Termenul „țigan” își are originea în cuvântul grecesc „athinganoi,” care se traduce prin „de neatins” sau „spurcat” și care a fost folosit inițial pentru a descrie o sectă religioasă marginalizată în Imperiul Bizantin (Horváth & Nastasă, 2012). În contextul istoric românesc, acest termen a ajuns să fie folosit pentru a desemna o categorie socială inferioară – cea a

sclavilor romi. Mihail Kogălniceanu, în lucrarea sa din 1837, a menționat că „țigan” a devenit sinonim cu „rob”, ceea ce a contribuit la perpetuarea unei percepții profund negative asupra comunității rome (Horváth & Nastasă, 2012).

Această percepție a fost contestată la începutul secolului XX, când Adunarea Națională Țigănească din Ardeal a cerut eliminarea termenului „țigan” din uzul oficial, considerându-l o „poreclă batjocoritoare” (Horváth & Nastasă, 2012)Această solicitare subliniază dorința romilor de a fi recunoscuți ca o comunitate etnică distinctă, nu doar ca o categorie socială marginalizată.

Termenul „rom” și semnificația sa

Termenul „rom” provine din limba romani, unde înseamnă „om”. Acesta a fost utilizat de romi de secole pentru a se autodefini și pentru a sublinia apartenența lor etnică. Conform antropologului Delia Grigore, termenul „rom” derivă din prakritul „dom,” care însemna „om”, iar evoluția fonetică a acestui cuvânt a condus la forma actuală „rom” în limba romani (Grigore, 2020). Este esențial de notat că termenul „rom” nu este o invenție modernă, ci un cuvânt vechi, autentic, ce reflectă identitatea și tradițiile romilor.

De ce „rom” și nu „țigan”?

Alegerea termenului „rom” în locul celui de „țigan” este un act de respect și recunoaștere a identității etnice a romilor. Termenul „țigan” poartă o încărcătură istorică negativă, fiind asociat cu stigmatizarea, discriminarea și sclavia. Pe de altă parte, „rom” este termenul folosit de comunitate pentru a se autodefini, reflectând o identitate culturală și etnică specifică.

Adoptarea termenului „rom” nu este doar o chestiune de corectitudine politică, ci și un pas esențial în direcția combaterii prejudecăților și promovării unei societăți incluzive (Horváth & Nastasă, 2012).

Concluzie

Capitolul dedicat identității etnice a romilor a evidențiat complexitatea și diversitatea acestui concept, subliniind importanța Romanipen și modul în care identificarea etnică se manifestă în diverse contexte. Din această analiză reiese clar că identitatea romilor nu este un construct simplu, ci rezultatul unei împletiri de factori istorici, culturali și sociali care au modelat atât percepția internă a comunității, cât și modul în care aceasta este văzută de către cei din afara ei.

Un aspect esențial dezvăluit de acest capitol este rolul central al Romanipen în menținerea și perpetuarea identității rome. Această tradiție nu doar că a rezistat în fața schimbărilor socio-economice și a presiunilor externe, dar a reușit să își păstreze relevanța,

adaptându-se la noile realități. Romanipen rămâne un pilon esențial al coeziunii comunității rome, un liant cultural care leagă generațiile între ele și asigură continuitatea valorilor tradiționale.

Identificarea etnică a romilor, fie că este asumată deschis sau adaptată în funcție de circumstanțe, reflectă complexitatea interacțiunilor dintre identitatea personală și presiunile externe. Procesul de autoidentificare al romilor este influențat de multiple variabile, de la mândria față de moștenirea culturală la necesitatea de a naviga într-un mediu adesea ostil. Acest lucru subliniază dualitatea existenței romilor: pe de o parte, dorința de a-și păstra identitatea culturală și, pe de altă parte, nevoia de a se adapta pentru a supraviețui și a prospera într-o societate care poate fi uneori discriminatorie.

Heteroidentificarea, sau modul în care identitatea romilor este percepută de cei din afara comunității, continuă să fie marcată de stereotipuri și prejudecăți adânc înrădăcinate. Această percepție distorsionată nu doar că perpetuează marginalizarea romilor, dar afectează și relațiile acestora cu societatea largă, creând bariere în calea integrării și a participării depline în viața socială și economică. Totuși, eforturile de schimbare a acestei percepții, prin activism, educație și promovarea unei imagini pozitive a romilor, reprezintă pași importanți în direcția reducerii prejudecăților și a promovării unei mai bune înțelegeri și acceptări.

În concluzie, identitatea etnică a romilor este un aspect dinamic și complex, care continuă să evolueze în fața provocărilor contemporane. Această identitate, puternic ancorată în Romanipen, este atât un simbol al rezistenței culturale, cât și un instrument de navigare în fața presiunilor externe. Pentru a asigura o societate mai incluzivă și echitabilă, este crucial ca aceste dinamici să fie abordate cu seriozitate și înțelegere, printr-un dialog continuu și respectuos, care să recunoască și să valorizeze diversitatea culturală a romilor. Astfel, putem spera la o schimbare semnificativă în percepția și recunoașterea identității acestei comunități, contribuind la o coexistență pașnică și respectuoasă în cadrul unei societăți democratice și pluraliste.

Capitolul 4: Contribuția romilor la dezvoltarea culturală și economică a României

Introducere

Capitolul 4 al acestui studiu se concentrează pe contribuția romilor la dezvoltarea culturală și economică a României, o temă deosebit de relevantă în contextul recunoașterii diversității culturale și a istoriei complexe a țării. Romii, ca parte integrantă a societății românești de-a lungul secolelor, au avut un impact semnificativ asupra multiplelor fațete ale identității naționale, influențând atât domenii culturale esențiale, cât și aspecte economice fundamentale.

În acest capitol, vom explora diversitatea și profunzimea acestor contribuții, începând cu influențele culturale ale romilor. Vom analiza aportul lor în muzică, dans, artă și meșteșuguri, evidențiind modul în care aceste expresii culturale nu doar că au îmbogățit patrimoniul național, dar au și contribuit la conturarea unei identități culturale unice, recunoscute și apreciate pe plan internațional. Muzica lăutărească, dansurile vibrante și meșteșugurile tradiționale sunt doar câteva dintre elementele care au adus recunoaștere romilor și au consolidat moștenirea culturală a României.

Pe lângă contribuțiile culturale, romii au avut un rol esențial în dezvoltarea economică a țării. Meserii tradiționale, precum fierăritul, confecționarea cărămizilor și prelucrarea lemnului, au fost pilonii economiei rurale și urbane timp de secole. Aceste activități nu au fost doar mijloace de trai pentru comunitatea romă, ci au reprezentat și componente esențiale ale infrastructurii economice naționale, contribuind la dezvoltarea și modernizarea României.

Capitolul abordează, de asemenea, implicarea romilor în al Doilea Război Mondial, un subiect adesea trecut cu vederea în narațiunile istorice dominante. Participarea lor la efortul de război, fie ca soldați, fie ca muncitori în spatele frontului, reflectă loialitatea și sacrificiul lor într-un moment crucial din istoria țării. Totodată, acest capitol nu ignoră suferințele îndurate de romi în această perioadă, subliniind impactul profund pe care persecuțiile și deportările l-au avut asupra comunității.

Prin analiza detaliată a acestor aspecte, capitolul își propune să ofere o imagine mai completă și nuanțată a rolului pe care romii l-au jucat în dezvoltarea României. Recunoașterea acestor contribuții este esențială nu doar pentru o înțelegere corectă a istoriei naționale, dar și pentru promovarea respectului și a incluziunii în societatea contemporană. În final, acest capitol subliniază importanța integrării acestor contribuții în discursul public și educațional,

pentru a asigura o recunoaștere adecvată a diversității culturale care a modelat și continuă să modeleze România.

4.1 Cultura: Aportul cultural al romilor în domenii precum muzică, dans, artă

Romii au avut un impact profund și de durată asupra culturii românești, influența lor fiind resimțită în mod esențial în dezvoltarea muzicii, dansului și artei populare. Cultura romă, bogată și diversă, nu a modelat doar formele artistice tradiționale, dar a jucat un rol crucial în conturarea identității culturale naționale a României. De-a lungul secolelor, contribuțiile romilor la patrimoniul cultural românesc au fost numeroase și variate, incluzând nu doar expresii artistice tradiționale, ci și influențe semnificative asupra muzicii și dansului popular, precum și în domenii precum teatrul și meșteșugurile. Acest subcapitol explorează modul în care cultura romă a îmbogățit și diversificat peisajul cultural românesc, devenind un element fundamental al identității naționale.

Muzica

Muzica romă, în special prin intermediul lăutarilor, a jucat un rol central în formarea și dezvoltarea muzicii populare românești. Lăutarii romi nu au fost doar interpreți ai muzicii tradiționale, ci și creatori și inovatori, contribuind la transmiterea și evoluția repertoriului muzical național. Potrivit lui Gelu Duminică (2021), influența lăutarilor romi a fost esențială în păstrarea și dezvoltarea identității culturale a națiunii române.

Un exemplu marcant al acestei influențe este Barbu Lăutaru, un muzician rom care a jucat un rol crucial în popularizarea muzicii tradiționale românești. El a influențat nu doar cultura populară, dar și muzica cultă, inspirând compozitori renumiți precum Ciprian Porumbescu și George Enescu. Acești compozitori au integrat în operele lor elemente din muzica romă, contribuind astfel la consolidarea identității muzicale românești (Duminică, 2021).

Muzica lăutărească a fost esențială nu doar în contextul rural, ci și în mediile urbane, unde a influențat dezvoltarea unor genuri muzicale precum romanța și tangoul românesc. De-a lungul timpului, lăutarii romi au fost prezenți la cele mai importante evenimente sociale din România, de la nunți și botezuri, la înmormântări și sărbători naționale, contribuind astfel la formarea unui cadru cultural comun care a unit diversele comunități etnice din România (Sandu & Grigore, n.d.).

Dansul

Dansul romilor, cunoscut pentru energia și expresivitatea sa, a influențat în mod semnificativ dansurile populare românești. Stilurile de dans rome, caracterizate prin mișcări

rapide și ritmuri complexe, au fost integrate în dansurile tradiționale românești, cum ar fi hora și sârba. În multe regiuni din România, dansurile rome au fost adoptate de comunitățile locale și au devenit parte integrantă a tradițiilor populare.

Un exemplu al acestei influențe este dansul „țigănesc", care a fost adoptat și adaptat în diferite forme de dans popular românesc. De asemenea, ritmurile specifice ale dansului rom au fost folosite de coregrafii români în spectacole de balet și în alte forme de dans modern, contribuind astfel la diversificarea și îmbogățirea repertoriului de dans național (Sandu & Grigore, n.d.).

Arta și meșteșugurile

Romii au avut un impact semnificativ și în domeniul artelor vizuale și al meșteșugurilor. Ei au fost cunoscuți pentru priceperea lor în prelucrarea metalelor, confecționarea obiectelor de lemn și alte meșteșuguri tradiționale. Aceste abilități au fost transmise din generație în generație și au contribuit la crearea unor obiecte de artă și utilitare care au devenit parte a patrimoniului cultural românesc.

Meșteșugurile romilor, cum ar fi fierăritul, confecționarea cărămizilor și prelucrarea lemnului, au avut un rol esențial în economia rurală românească și au influențat semnificativ dezvoltarea tehnicilor artizanale din România. Aceste meșteșuguri nu au fost doar o sursă de venit pentru comunitățile rome, ci și un mijloc de exprimare culturală, care a contribuit la diversitatea și bogăția culturală a României (Sandu & Grigore, n.d.).

Teatrul popular

Contribuția romilor la dezvoltarea teatrului popular românesc este, de asemenea, notabilă. Măscăricii romi, care au fost printre primii actori profesioniști din România, au jucat un rol crucial în divertismentul popular. Ei ofereau spectacole în curțile boierilor și la târgurile populare, aducând bucurie și umor publicului larg. Această tradiție teatrală populară a fost un precursor important al teatrului modern românesc și a influențat dezvoltarea dramaturgiei naționale.

Festivalurile și spectacolele organizate de romi au fost adesea locuri de întâlnire între diversele comunități etnice din România, contribuind astfel la schimbul cultural și la crearea unei identități culturale comune. Aceste evenimente au fost platforme prin care romii și-au putut prezenta cultura și au contribuit la recunoașterea și respectarea patrimoniului lor cultural (Sandu & Grigore, n.d.).

Contribuția romilor la cultura românească este vastă și multifacetică, influențând profund domenii precum muzica, dansul, arta și teatrul popular. Această influență nu doar că a

îmbogățit patrimoniul cultural al României, dar a contribuit și la formarea unei identități culturale naționale care reflectă diversitatea și complexitatea moștenirii culturale a țării.

4.2 Economia: Implicațiile economice ale activităților romilor

Contribuția economică a romilor la dezvoltarea României a fost semnificativă și multifacetică, manifestându-se în principal prin activitățile lor meșteșugărești, agricole și domestice. Aceste activități au fost esențiale pentru economia rurală și urbană românească, contribuind la diverse sectoare economice și la menținerea unor standarde de viață ridicate în societatea românească.

Meșteșuguri și meserii tradiționale

Romii au fost cunoscuți ca meșteșugari pricepuți, specializați în diverse meserii tradiționale care au jucat un rol crucial în economia rurală. Prelucrarea metalelor, în special fierăria, a fost una dintre principalele ocupații ale romilor, iar fierarii romi au furnizat unelte agricole esențiale pentru dezvoltarea agriculturii. Aceste unelte, cum ar fi plugurile, secerile și coasele, au fost indispensabile pentru fermierii români, contribuind astfel la productivitatea și sustenabilitatea agriculturii românești (Sandu & Grigore, n.d.).

De asemenea, romii au fost implicați în confecționarea cărămizilor, o altă meserie tradițională care a avut un impact semnificativ asupra dezvoltării infrastructurii rurale și urbane. Cărămizarii romi produceau manual cărămizi care erau utilizate pentru construcția caselor, bisericilor și altor structuri importante. Acest meșteșug a fost esențial în perioada de modernizare a României, contribuind la expansiunea urbană și la îmbunătățirea condițiilor de locuire (Duminică, 2021).

Pe lângă prelucrarea metalelor și confecționarea cărămizilor, romii au excelat și în alte meserii tradiționale, cum ar fi prelucrarea lemnului, pielăria și confecționarea de obiecte din argint și aur. Aceste produse meșteșugărești nu doar că au fost utilizate pe plan local, dar au fost și comercializate la nivel național, contribuind la economia de piață a României. În multe cazuri, romii meșteșugari au fost cei care au păstrat și transmis tehnici tradiționale care altfel s-ar fi pierdut în contextul industrializării și modernizării (Sandu & Grigore, n.d.).

Economia de servire și distracție

Pe lângă meșteșuguri, romii au avut un rol important în economia de servire și distracție, în special în cadrul gospodăriilor boierești și al claselor superioare. Romii erau adesea angajați ca bucătari, muzicieni, și servitori, ocupând un loc central în menținerea standardelor de viață ale elitei românești. Aceștia contribuiau la organizarea banchetelor și evenimentelor sociale,

aducând cu ei nu doar abilități culinare, ci și tradiții muzicale și de divertisment care au devenit parte integrantă a culturii românești (Duminică, 2021).

Muzicienii romi, în special lăutarii, erau prezenți la toate evenimentele importante din viața socială a României, de la nunți și botezuri, la sărbători religioase și evenimente publice. Aceștia nu doar că asigurau divertismentul, dar contribuiau și la consolidarea unei identități culturale comune, facilitând schimburile culturale între diversele comunități etnice din România. În acest sens, rolul lor economic a fost dublat de un rol cultural important (Sandu & Grigore, n.d.).

Sclavia și contribuția economică forțată

Un alt aspect important al contribuției economice a romilor este legat de perioada sclaviei, când aceștia au fost folosiți ca forță de muncă în diverse domenii. Sclavia romilor a fost o realitate dureroasă și un capitol întunecat al istoriei românești. Romii erau proprietatea boierilor, a mănăstirilor și a statului, fiind obligați să lucreze fără remunerație în agricultură, construcții și în alte domenii economice. Această forță de muncă forțată a fost esențială pentru bogăția și prosperitatea boierilor și a Bisericii Ortodoxe, care erau printre cei mai mari proprietari de sclavi (Duminică, 2021).

Contribuția economică a romilor sclavi nu a fost recunoscută și recompensată, însă munca lor a fost crucială pentru dezvoltarea economică a României în perioada premodernă. Deși sclavia romilor a fost abolită în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, impactul economic al acestei perioade a lăsat urme adânci în structura socială și economică a României, iar efectele sale se resimt până în prezent.

Contribuția economică a romilor la dezvoltarea României a fost vastă și diversă, manifestându-se prin meșteșuguri tradiționale, activități agricole și domestice, dar și prin munca forțată în perioada sclaviei. Romii au fost o forță economică importantă, care a contribuit la construirea infrastructurii, la dezvoltarea agriculturii și la menținerea standardelor de viață ale elitei românești. Recunoașterea și aprecierea acestor contribuții sunt esențiale pentru o înțelegere completă a istoriei economice și culturale a României..

4.3 Al doilea Război Mondial: Participarea romilor în acțiunile armatei române și impactul acestora

Participarea romilor în al Doilea Război Mondial este un aspect adesea neglijat al istoriei românești, deși contribuția lor la efortul de război a fost semnificativă și plină de sacrificii. Romii au fost implicați în diverse forme în timpul conflictului, fie ca soldați înrolați în armata

română, fie ca muncitori și meșteșugari, contribuind la logistică și la alte activități esențiale pentru succesul operațiunilor militare.

Rolul romilor în armata română

Deși documentația istorică privind implicarea romilor în al Doilea Război Mondial este limitată, se știe că mulți romi au fost înrolați în armata română și au participat activ pe front. Aceștia au servit în diverse roluri, de la infanteriști la meșteșugari, fiind implicați în construcția de poduri, reparația echipamentelor militare, și alte activități logistice esențiale. Potrivit unor surse istorice, romii au fost apreciați pentru abilitățile lor de a repara rapid echipamentele de pe front, contribuind astfel la menținerea capacității operaționale a armatei române (Sandu & Grigore, n.d.).

În plus, romii au fost implicați în munca de construcții, unde au fost folosiți pentru a construi și repara infrastructura militară, inclusiv drumuri și poduri, care erau cruciale pentru mișcarea trupelor și a echipamentelor. Această muncă a fost adesea dificilă și periculoasă, dar a fost esențială pentru susținerea efortului de război al României (Duminică, 2021).

Suferințele romilor în timpul războiului

Contribuția romilor la al Doilea Război Mondial nu a fost lipsită de suferințe. Pe lângă dificultățile întâmpinate pe front, romii au fost, de asemenea, victime ale persecuțiilor și deportărilor orchestrate de regimul antonescian. Mii de romi au fost deportați în Transnistria, unde au fost supuși unor condiții inumane, iar mulți dintre ei nu au supraviețuit. Deportările au avut un impact devastator asupra comunității rome, ducând la pierderi semnificative în rândul populației și la distrugerea unor comunități întregi (Duminică, 2021).

În ciuda acestor atrocități, loialitatea și dedicarea romilor față de România au fost evidente prin contribuțiile lor continue la efortul de război. Mulți romi au rămas alături de armata română până la sfârșitul conflictului, demonstrând un angajament profund față de țară, chiar și în fața unor provocări și suferințe imense.

Recunoașterea contribuției romilor în al Doilea Război Mondial

Deși contribuția romilor la al Doilea Război Mondial a fost semnificativă, aceasta nu a fost întotdeauna recunoscută în mod corespunzător în istoria oficială a României. Romii au fost adesea marginalizați în narațiunile istorice, iar sacrificiile lor nu au fost pe deplin recunoscute sau comemorate.

În prezent, există eforturi de recuperare a acestei părți din istoria romilor, cu scopul de a aduce un omagiu celor care au contribuit la efortul de război și de a recunoaște suferințele îndurate de comunitatea romă. Este esențial ca această recunoaștere să fie integrată în istoria

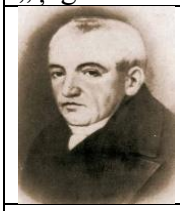
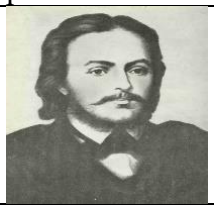
națională, pentru a oferi o imagine completă și echitabilă a contribuțiilor romilor la România și pentru a promova reconcilierea și respectul față de această comunitate (Sandu & Grigore, n.d.).

Participarea romilor în al Doilea Război Mondial este o parte importantă, dar adesea uitată, a istoriei României. Contribuția lor la efortul de război, atât pe front, cât și în activități logistice și de construcții, a fost semnificativă și merită recunoscută și comemorată. În același timp, suferințele îndurate de romi în timpul războiului, inclusiv persecuțiile și deportările, trebuie să fie recunoscute ca parte a unei istorii complexe și dureroase. Recunoașterea completă a acestor contribuții și suferințe este esențială pentru o înțelegere mai profundă a rolului romilor în istoria României.

4.4 Personalități rome din spațiul românesc

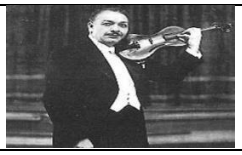
De-a lungul timpului, comunitatea romă a dat naștere unor personalități remarcabile care au contribuit semnificativ în diverse domenii precum literatură, muzică, arte, sport și activism. Aceste figuri nu doar că au marcat cultura și societatea românească, dar au devenit și modele de inspirație pentru generațiile viitoare. În cele ce urmează, prezentăm o selecție de personalități rome, organizate pe domenii de activitate.

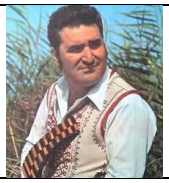
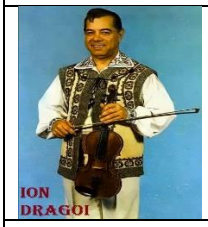
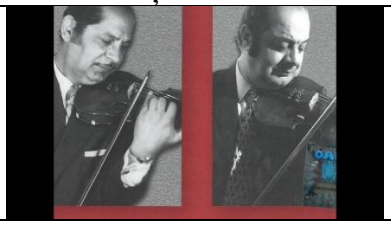
1. <u>Literatură și științe sociale</u>

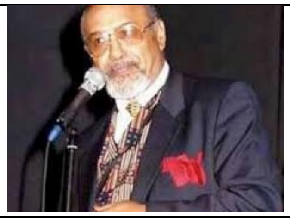
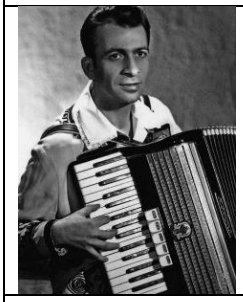
	
Ion Budai Deleanu: Autor al epopeei „Țiganiada”.	**Anton Pann**: Scriitor și muzician, cunoscut pentru lucrările sale folclorice.
	
Petru Maior: Istoric și filolog, figură centrală a Școlii Ardelene.	**Gheorghe Lăzurică-Lăzureanu**: Scriitor și lider al comunității rome.
	
Valerică Stănescu: Scriitor și poet.	**Gheorghe Păun-Ialomițeanu**: Scriitor.

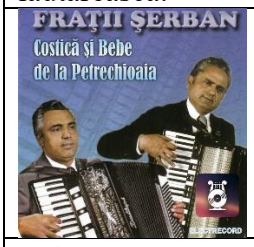
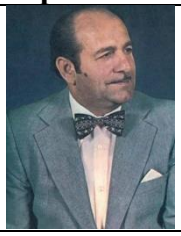
	
Luminița Cioabă: Scriitoare.	**Vasile Burtea**: Sociolog și economist.
	
Gheorghe Nicolae: Sociolog și cercetător.	**Delia Grigore**: Antropolog și profesor universitar.

2. Muzică

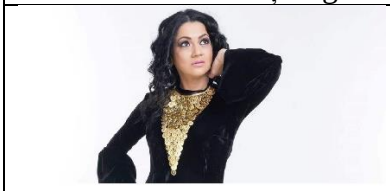
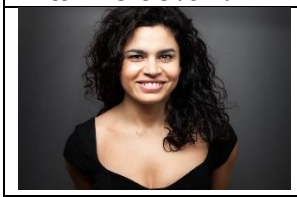
	
Grigoraș Dinicu: Violonist și compozitor.	**Ion Voicu**: Violonist de renume internațional.
	
Ștefan Ruha: Violonist.	**George Udilă**: Clarinetist.
	
Barbu Lăutaru (Vasile Barbu): Lăutar.	**Paula, Gina și Mioara Linca**: Soliste de muzică lăutărească.
	
Cristache Ciolac: Violonist.	**George Boulanger (Vasile Pantazi)**: Violonist și compozitor.
	
Sava Pădureanu: Compozitor.	**Angheluș Dinicu**: Violonist.

	
Fănică Luca: Naist.	**Damian Luca**: Naist.
	
Florea Cioacă: Violonist.	**Toni Iordache**: Țambalist.
	
Fărâmiță Lambru: Acordeonist.	**Ilie Udilă**: Acordeonist.
	
Marcel Budală: Acordeonist.	**Ion Onoriu**: Acordeonist.
	
Vasile Pandelescu: Acordeonist.	**Ionel Budișteanu**: Violonist.
	
Ion Drăgoi: Violonist.	**Nicolae și Victor Predescu**: Violoniști.
	
Nicu Stănescu: Dirijor, compozitor, aranjor și violonist.	**Alexandru Țitruș**: Violonist.

	
Ion Albeșteanu: Violonist.	**Victor și Aurel Gore**: Violonist și acordeonist. .
	
Johnny Răducanu: Jazzman.	**Florin Niculescu**: Violonist.
	
Mădălin Voicu: Dirijor și politician.	**Marin Petrache Pechea**: Saxofonist.
	
Marius Mihalache: Țambalist.	**Damian Drăghici**: Naist și compozitor.
	
Ion Miu: Țimbalist.	**Ionică Minune**: Acordeonist.
	
Constantin Fulgerică: Acordeonist.	**Marian Mexicanu**: Acordeonist.
	
Nicolae Florian: Acordeonist.	**Romica Puceanu**: Solistă de muzică lăutărească.

	
Gabi Luncă: Solistă de muzică lăutărească.	**Cornelia Catanga**: solistă de muzică lăutărească.
	
Bebe și Costică Șerban: Acordeonist	**Costel de la Bolintin:** Acordeonist
	
Ionel Caraivan: Acordeonist	**Marin Lincan:** Violonist
	
Marius Preda: Țimbalist	**Giani Lincan:** Țimbalist
	
Petrică Andrei: Pianist	**Alexandru Pădureanu:** Pianist
	
Andra: Solistă de muzică pop și populară	**Pepe:** Solist de muzică latino
	
Connect-R: Solist de muzică pop	**Dona Dumitru Siminică:** Solist de muzică lăutărească

4. Artă și teatru

	
Ștefan Bănică Sr.: Actor.	**Eugen Raportoru**: Pictor.
	
Rudi Moca: Actor și regizor.	**Sorin Sandu**: Actor și regizor.
	
Zita Moldovan: Actriță și regizoare.	**Valentin Rupiță**: Actor și regizor.
	
Alina Șerban: Actriță și regizoare.	**MihaelaDrăgan:** Actriță.
	
Doinița Oancea: Actriță.	

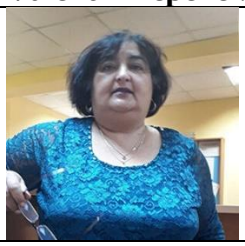
5. Sport

	
Nicolae Dobrin: Fotbalist.	**Bănel Nicoliță**: Fotbalist.

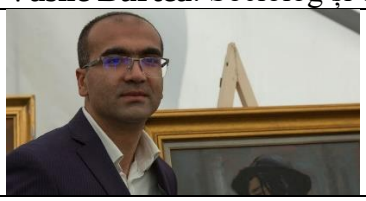
	
Ilie Dumitrescu: Fotbalist și antrenor.	**Gheorghe Ștefan**: Boxer.
	
Ilie Dragomir: Boxer.	

6. Lideri și activism

	
Ion Cioabă: Lider rom.	**Florin Cioabă**: Lider rom internațional.
	
Gelu Duminică: Sociolog și activist.	**Gheorghe Răducanu**: Deputat și lider rom.
	
Nicolae Păun: Politician și lider rom.	**Florin Motoi**: Activist rom.
	
Vasile Ionescu: Publicist și activist.	**Magda Matache**: Activistă și academiciană.
	
Rudi Varga: Activist rom.	**Eugen Ghiță**: Activist rom.

	
Viorel Bumbu: Activist rom.	**Iulian Stoian**: Activist rom.
	
Nicolae Bobu: Avocat și lider rom.	**Robert Vazsi**: Activist rom.
	
Mihaela Zătreanu: Activistă romă.	**Salomeea Romanescu**: Activistă și cercetătoare.
	
Daniel Vasile: Avocat și activist.	**Marian Mandache**: Activist rom.
	
Dan Doghi: Activist și lider rom.	**Valentin Pepenel**: Activist rom.
	
Mădălin Morteanu: Activist rom.	**Florina Busuioc**: Activistă romă.
	
Gina Anton: Activistă romă.	**Carmen Gheorghe:** Activistă romă

7. Cercetători

	
Gheorghe Nicolae: Sociolog și cercetător.	**Vasile Burtea**: Sociolog și economist.
	
Delia Grigore: Antropolog și cercetătoare în domeniul studiilor rome.	**Adrian Nicolae Furtună:** Sociolog
	
Petre Petcuț: Istoric.	**Ion Sandu**: Istoric.
	
Mariana Sandu: Istoric.	**Nicoleta Bițu**: Cercetătoare în domeniul studiilor rome.
	
Gelu Duminică: Sociolog.	**Vasile Ionescu**: Publicist.
	
Magda Matache: Cercetătoare în domeniul studiilor rome.	**Mihaela Zătreanu**: Cercetătoare în domeniul studiilor rome.

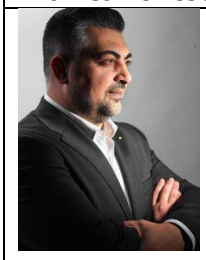
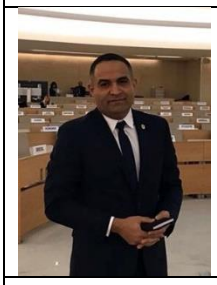
	
Ciprian Necula: Sociolog.	**Marius Parno – Președinte Asociația Doctorilor și Doctoranzilor Romi**

8. <u>Deputați</u>

	
Gheorghe Răducanu: Deputat rom.	**Nicolae Păun**: Deputat și lider al comunității rome.
	
Mădălin Voicu: Deputat, muzician și activist pentru drepturile romilor.	**Daniel Vasile:** Deputat rom.
	
Cătălin Manea Zanfir: Deputat rom	

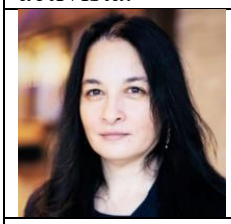
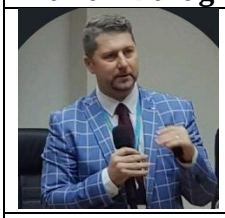
9. Demnitari

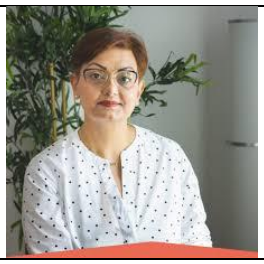
	
Ivan Gheorghe: Demnitar rom.	**Ilie Dincă**: Demnitar.

	
Mariea Ionescu: Demnitar rom.	**Gruia Bumbu**: Demnitar.
	
Iulian Paraschiv: Demnitar.	**Daniel Vasile:** Demnitar.
	
Daniel Rădulescu: Deminitar	

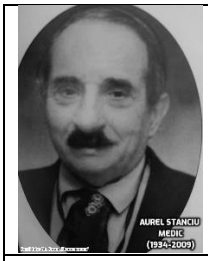
10. <u>Funcționari în structuri internaționale și naționale</u>

	
Gheorghe Nicolae: Funcționar în structuri internaționale.	**Valeriu Nicolae**: Funcționar și activist.
	
Julius Rostas: Funcționar și cercetător în domeniul drepturilor omului.	**Dan Doghi**: Funcționar internațional și lider rom.

	
Isabela Mihalache: Funcționar și activistă.	**Cristi Mihalache**: Funcționar internațional.
	
Cerasela Bănică: Funcționar și activistă.	**Marius Tabă**: Funcționar internațional.
	
Florin Nasture: Funcționar internațional.	**Costel Bercuș**: Funcționar și lider rom.
	
Marian Daragiu: Funcționar și Activist	**Lavinia Olmazu**: Funcționar și activistă.
	
Dezideriu Gergely: Funcționar guvernamental și activist.	**Daniel Vasile**: Funcționar și avocat.
	
Salomeea Romanescu: Funcționar și cercetător.	**Ciprian Necula:** Funcționar și activist.
	
Dana Rozalia Varga: Funcționar guvernamental.	**Maria Ursu**: Funcționar guvernamental.

	
Viorica Gotu: Funcționar guvernamental.	**Mariana Buceanu**: Funcționar guvernamental.
	
Grosu Săndel: Funcționar guvernamental.	**Mariana Sandu**: Funcționar și istoric.
	
Elena Motaș: Funcționar guvernamental.	**Cătălina Olteanu**: Funcționar și activistă.
	
Semiramida Bălan: Funcționar guvernamental.	**Ana Răducanu**: Funcționar guvernamental.

11. <u>Medici</u>

Aurel Stanciu: Medic rom.

Concluzie

Contribuția romilor la dezvoltarea României, atât pe plan cultural, cât și economic, este vastă și inextricabil legată de istoria și identitatea națională a țării. De la influența lor profundă asupra muzicii, dansului și artei, care au modelat patrimoniul cultural românesc, până la

contribuțiile lor esențiale în diverse sectoare economice și la participarea lor în conflictele militare, romii au fost și continuă să fie parte integrantă a evoluției României.

În sfera culturală, romii au fost purtătorii tradițiilor muzicale și artistice care au îmbogățit și diversificat identitatea națională. Lăutarii romi au influențat nu doar muzica populară, ci și compozițiile clasice românești, contribuind astfel la crearea unui patrimoniu cultural recunoscut la nivel internațional. Dansurile și meșteșugurile romilor au adăugat noi dimensiuni artei și culturii românești, reflectând diversitatea și bogăția tradițiilor naționale.

Din punct de vedere economic, romii au jucat un rol crucial în dezvoltarea economiei rurale și urbane prin meserii tradiționale, precum fierăritul, confecționarea cărămizilor și alte meșteșuguri care au susținut infrastructura și agricultura României. În ciuda dificultăților întâmpinate, inclusiv perioada sclaviei, contribuțiile economice ale romilor au fost esențiale pentru menținerea și prosperitatea economiei românești.

Participarea romilor în al Doilea Război Mondial, deși adesea trecută cu vederea, a demonstrat loialitatea și dedicarea lor față de România. Înrolarea în armată și contribuțiile lor la efortul de război, de la front la activitățile logistice, subliniază angajamentul lor față de țară, în ciuda persecuțiilor și suferințelor îndurate.

Recunoașterea și aprecierea acestor contribuții sunt esențiale nu doar pentru o înțelegere completă a istoriei României, ci și pentru consolidarea unei identități culturale naționale care îmbrățișează și valorifică diversitatea. Este imperativ ca aceste contribuții să fie integrate în narațiunile istorice și culturale ale României, promovând astfel respectul și reconcilierea între toate comunitățile care compun această națiune. Romii, cu tradițiile, cultura și contribuțiile lor, nu doar că au făcut parte din trecutul României, dar continuă să modeleze prezentul și viitorul acestei țări.

Capitolul 5: Percepția românilor despre cultura romă și contribuția romilor la evoluția culturală

Introducere

Acest capitol își propune să exploreze în profunzime percepțiile românilor asupra culturii rome și asupra contribuțiilor pe care această comunitate le-a adus la dezvoltarea culturală a României. Într-un context social complex, în care diversitatea culturală este adesea ignorată sau insuficient apreciată, acest studiu este esențial pentru a înțelege atât dimensiunile pozitive cât și negative ale percepțiilor existente. Importanța acestui capitol rezidă în capacitatea sa de a scoate la lumină nu doar contribuțiile obiective ale romilor, ci și modul în care aceste contribuții sunt recunoscute sau, dimpotrivă, subapreciate de către populația majoritară.

Obiectiv general

Obiectivul general al acestui capitol este de a examina și de a înțelege percepțiile românilor față de cultura romă, inclusiv contribuțiile acesteia la evoluția culturală a României. Capitolul își propune să ofere o imagine de ansamblu asupra modului în care aceste contribuții sunt percepute de diferite segmente ale populației și să identifice factorii care influențează aceste percepții. De asemenea, capitolul urmărește să ofere soluții practice pentru îmbunătățirea recunoașterii și aprecierii contribuțiilor culturale ale romilor în cadrul societății românești.

Obiective specifice

Analiza percepțiilor culturale: Identificarea și analiza percepțiilor generale ale românilor cu privire la cultura romă, punând accent pe domeniile în care contribuțiile romilor sunt recunoscute, precum muzica, arta, meșteșugurile și tradițiile. Acest obiectiv vizează să clarifice cât de larg este recunoscută influența romă și în ce măsură aceasta contribuie la identitatea culturală națională.

Evaluarea reprezentării culturii rome în mass-media și educație: Investigarea modului în care cultura romă este prezentată și percepută prin intermediul mass-mediei și în sistemul educațional. Acest obiectiv își propune să examineze în ce măsură aceste canale de comunicare și formare contribuie la promovarea sau, dimpotrivă, la distorsionarea imaginii romilor în societate.

Impactul factorilor demografici și educaționali asupra percepțiilor: Evaluarea modului în care variabile demografice precum vârsta, genul, nivelul de educație și regiunea de

proveniență influențează percepțiile față de cultura romă. Acest obiectiv este esențial pentru a înțelege dacă și cum diferite segmente ale populației percep cultura romă în moduri distincte.

Identificarea barierelor și oportunităților pentru integrarea culturală: Analiza obstacolelor și a posibilităților care există pentru o mai bună integrare a culturii rome în cadrul culturii naționale. Acest obiectiv se concentrează pe identificarea factorilor care împiedică recunoașterea contribuțiilor romilor și pe propunerea de măsuri pentru depășirea acestor bariere.

Elaborarea de strategii pentru promovarea culturii rome: Dezvoltarea unor recomandări concrete și implementabile care să contribuie la promovarea și recunoașterea culturii rome în România. Acest obiectiv vizează atât politici educaționale, cât și strategii de comunicare și sensibilizare a publicului prin mass-media și evenimente culturale.

Structura capitolului

Capitolul este organizat pentru a oferi o analiză detaliată și comprehensivă a percepțiilor față de cultura romă și a contribuțiilor acestei comunități la evoluția culturală a României, după cum urmează:

Secțiunea 5.1: Interviuri semistructurate: Această secțiune descrie metodologia utilizată pentru colectarea datelor prin intermediul interviurilor semistructurate, realizate în patru județe reprezentative (Ialomița, Constanța, Vrancea, și Galați). Secțiunea detaliază modul de selecție a participanților și structura întrebărilor adresate, oferind o bază solidă pentru înțelegerea diversității opiniilor colectate.

Analiza cantitativă și calitativă:

Analiza cantitativă: În această secțiune, sunt analizate datele demografice ale participanților și răspunsurile la întrebările închise. Analiza se concentrează pe distribuția percepțiilor în funcție de vârstă, gen, nivel de educație și regiune geografică, oferind o imagine clară a tendințelor generale și a variațiilor între diferite segmente ale populației.

Analiza calitativă: Această secțiune utilizează metodologia de codificare tematică pentru a analiza răspunsurile deschise, identificând temele principale precum percepția pozitivă/negativă, stereotipuri, educație, mass-media și integrare culturală. Fiecare temă este examinată în detaliu, evidențiind tiparele emergente și oferind o interpretare profundă a modului în care participanții percep cultura romă.

Concluzii și recomandări: Această secțiune sintetizează concluziile trase din analiza datelor, oferind o imagine integrată asupra percepțiilor românilor față de cultura romă. De asemenea, sunt propuse strategii pentru îmbunătățirea recunoașterii contribuțiilor culturale ale romilor, axate pe reforme educaționale, campanii de sensibilizare și promovarea unei reprezentări echitabile în mass-media.

Prin această structură, capitolul urmărește să ofere o analiză detaliată și să contribuie la o înțelegere mai bună a complexității percepțiilor culturale în România. Concluziile și recomandările formulate sunt menite să sprijine dezvoltarea unor politici culturale și educaționale care să promoveze incluziunea și recunoașterea diversității culturale, cu un accent deosebit pe cultura romă.

5.1 Metodologie

Pentru a înțelege percepțiile românilor asupra culturii rome și contribuțiilor acesteia la evoluția culturală a României, a fost adoptată o metodologie mixtă, care combină metode calitative și cantitative. Această abordare a permis o explorare comprehensivă a subiectului, oferind atât o imagine de ansamblu asupra tendințelor generale, cât și o înțelegere profundă a nuanțelor și detaliilor percepțiilor individuale.

1. Interviuri semistructurate

1.1. Designul cercetării

Interviurile semistructurate au fost selectate ca metodă principală de colectare a datelor calitative pentru a obține perspective detaliate și nuanțate asupra percepțiilor participanților. Această metodă a permis explorarea unor teme complexe și a oferit flexibilitatea necesară pentru a adresa subiecte emergente în timpul interviurilor.

1.2. Eșantion și selecție

Studiul a inclus un total de 100 de interviuri semistructurate realizate în patru județe din România: Ialomița, Constanța, Vrancea, și Galați. Aceste județe au fost alese datorită diversității lor etnice și a prezenței semnificative a populației rome, care a oferit un cadru reprezentativ pentru înțelegerea percepțiilor față de cultura romă.

Participanții au fost selectați printr-o combinație de metode de eșantionare intenționată și eșantionare stratificată, asigurându-se o diversitate demografică în ceea ce privește vârsta, genul, nivelul de educație și ocupația. Această abordare a permis captarea unei game largi de opinii și atitudini, reflectând complexitatea percepțiilor asupra culturii rome în rândul populației majoritare.

1.3. Structura interviurilor

Interviurile au fost structurate în jurul unor întrebări deschise, care au permis participanților să își exprime liber opiniile și experiențele legate de cultura romă. Principalele subiecte abordate în interviuri au inclus:

Percepția generală asupra culturii rome și a contribuțiilor acesteia la cultura română.

Influența romilor asupra muzicii, dansului și artei românești.

Reprezentarea culturii rome în mass-media și educația publică.

Gradul de recunoaștere și apreciere a contribuțiilor culturale ale romilor în România.

Aceste întrebări au fost formulate astfel încât să încurajeze o discuție deschisă și să permită explorarea în profunzime a subiectului.

2. Analiza cantitativă și calitativă

2.1. Analiza cantitativă

Răspunsurile la întrebările închise din interviuri au fost codificate și analizate statistic pentru a identifica tendințele generale în percepțiile și atitudinile față de cultura romă. Au fost utilizate tehnici de analiză descriptivă, precum frecvențele și mediile, pentru a evidenția distribuția opiniilor în cadrul populației studiate. Rezultatele au fost apoi prezentate sub formă de grafice și tabele pentru a facilita interpretarea și înțelegerea datelor.

Variabilele demografice cheie (vârsta, genul, nivelul de educație, județul de proveniență) au fost analizate pentru a determina modul în care acestea influențează percepțiile participanților asupra culturii rome. Analiza cantitativă a furnizat o imagine de ansamblu asupra distribuției percepțiilor și a permis identificarea diferențelor semnificative între diferite segmente ale populației.

2.2. Analiza calitativă

Răspunsurile la întrebările deschise au fost analizate utilizând metodologia de codificare tematică. Aceasta a implicat identificarea, organizarea și interpretarea temelor recurente din datele colectate. Procesul a fost desfășurat în mai multe etape:

Identificarea temelor principale: Pe baza unei analize preliminare a răspunsurilor, au fost identificate teme majore precum percepția pozitivă/negativă asupra culturii rome, stereotipurile existente, rolul educației, influența mass-mediei și integrarea culturală.

Codificarea datelor: Fiecare răspuns a fost etichetat în funcție de tema sau temele la care se referă, permițând o organizare sistematică a datelor și facilitând analiza ulterioară.

Refinarea temelor și dezvoltarea subtemelor: Pe măsură ce procesul de codificare a progresat, temele principale au fost rafinate și împărțite în subteme pentru a reflecta mai bine specificitatea răspunsurilor.

Analiza tiparelor: Au fost analizate tiparele și relațiile dintre teme pentru a oferi o înțelegere mai profundă a modului în care participanții percep cultura romă. Această etapă a permis explorarea nuanțelor și complexităților din răspunsurile participanților.

Interpretarea datelor: Rezultatele analizei tematice au fost prezentate într-o formă narativă, folosind citate din interviuri pentru a ilustra temele identificate și a oferi context.

Această abordare a permis o interpretare detaliată a percepțiilor și atitudinilor participanților, evidențiind atât stereotipurile și prejudecățile, cât și aprecierile pozitive față de cultura romă.

3. Validitatea și Fiabilitatea Cercetării

Pentru a asigura validitatea și fiabilitatea cercetării, au fost implementate mai multe măsuri:

Triangulare: A fost utilizată triangularea datelor, combinând metodele calitative și cantitative pentru a obține o înțelegere mai completă a subiectului. Acest lucru a permis confirmarea și corelarea rezultatelor obținute prin diferite metode.

Pilotarea interviurilor: Un număr mic de interviuri pilot au fost realizate înainte de colectarea datelor pentru a testa și ajusta structura și formularea întrebărilor, asigurându-se astfel claritatea și relevanța acestora.

Controlul influenței cercetătorului: Pentru a minimiza influența subiectivității cercetătorului, codificarea datelor a fost realizată de mai mulți evaluatori, iar discrepanțele au fost discutate și rezolvate prin consens.

Această metodologie a permis obținerea unor date riguroase și detaliate, care oferă o bază solidă pentru înțelegerea percepțiilor românilor față de cultura romă și pentru formularea unor recomandări pertinente pentru îmbunătățirea recunoașterii și aprecierii contribuțiilor culturale ale romilor în societatea românească.

5.2 Analiza cantitativă și calitativă

5.2.1 Analiza cantitativă

A. Descrierea variabilelor:

1. Distribuția pe vârstă

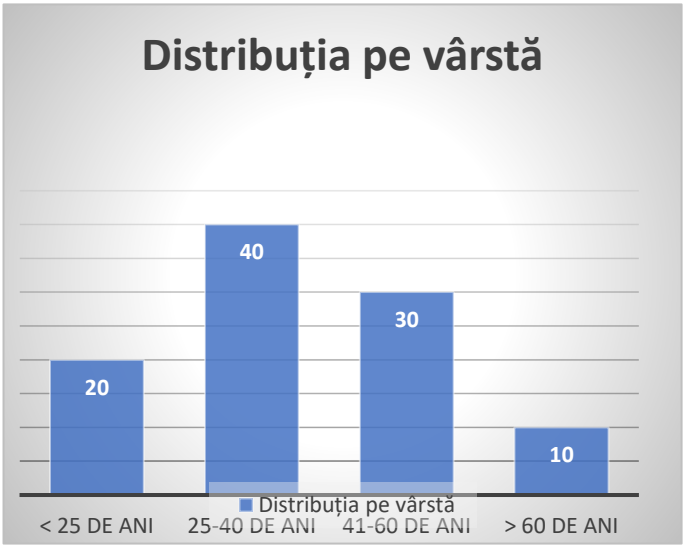
Distribuția pe vârstă a participanților este esențială pentru a înțelege diversitatea eșantionului și modul în care aceasta poate influența percepțiile și atitudinile față de cultura romă. În această secțiune, vom prezenta și analiza distribuția pe vârstă a participanților la studiu, evidențiind posibilele implicații ale acestei distribuții asupra rezultatelor obținute.

Distribuția participanților pe grupe de vârstă

Grupa de vârstă < 25 de ani: Această categorie reprezintă 20% din totalul participanților (20 de respondenți din 100). Participanții din această categorie sunt, în general, tineri, posibil studenți sau la începutul carierei lor profesionale. Este de așteptat ca această categorie să aibă percepții moderne și poate mai deschise asupra diversității culturale, inclusiv a culturii rome, fiind expuși mai multor informații și perspective prin intermediul educației și

mass-media. Cu toate acestea, lipsa de experiență de viață poate limita adâncimea înțelegerii culturale.

Grupa de vârstă 25-40 de ani: Aceasta este cea mai numeroasă categorie, reprezentând 40% din participanți (40 de respondenți din 100). Această grupă include, în general, adulți tineri și de vârstă mijlocie, care sunt adesea în perioada activă din punct de vedere profesional și familial. Participanții din această categorie sunt susceptibili să aibă o perspectivă echilibrată, influențată atât de educație, cât și de experiențele de viață. Ei sunt, de asemenea, expuși atât la tradițiile culturale cât și la schimbările moderne, ceea ce ar putea duce la o percepție nuanțată asupra culturii rome.

Grupa de vârstă 41-60 de ani: Această categorie constituie 30% din totalul participanților (30 de respondenți din 100). Acești participanți sunt, de regulă, în apogeul carierei lor și au acumulat o experiență de viață considerabilă. Percepțiile lor asupra culturii rome pot fi puternic influențate de experiențele personale din trecut, inclusiv de modul în care au fost educați și de expunerea la stereotipuri și prejudecăți. Este posibil ca această categorie să fie mai conservatoare în gândire, dar să aibă și o conștientizare mai mare a rolului romilor în societatea românească, datorită unei experiențe de viață mai vaste.

Grupa de vârstă > 60 de ani: Această categorie reprezintă 10% din totalul participanților (10 de respondenți din 100). Participanții din această grupă de vârstă sunt în general pensionari și au trăit perioade istorice și socio-politice distincte, care ar fi putut modela percepțiile lor asupra culturii rome. Este posibil ca aceștia să aibă opinii mai tradiționale și să fie mai puțin expuși la perspectivele moderne asupra diversității culturale. Experiențele lor directe și memoriile colective din perioada comunistă și de după, ar putea influența modul în care percep contribuțiile romilor la societatea românească.

Interpretarea distribuției pe vârstă

Distribuția pe vârstă a participanților sugerează un eșantion relativ divers, cu o reprezentare echilibrată a adulților tineri și de vârstă mijlocie, dar cu o prezență mai redusă a tinerilor sub 25 de ani și a celor de peste 60 de ani. Această distribuție poate influența rezultatele

studiului, având în vedere că fiecare categorie de vârstă aduce cu sine perspective diferite bazate pe experiențele și expunerea lor la diverse influențe culturale.

De exemplu, faptul că majoritatea participanților se află în intervalul 25-40 de ani și 41-60 de ani sugerează că percepțiile reflectate în studiu ar putea fi mai mature, bazate pe experiențe de viață și interacțiuni sociale extinse. Totodată, aceste categorii sunt esențiale în modelarea opiniei publice și în transmiterea valorilor culturale, ceea ce face ca opiniile lor despre cultura romă să fie deosebit de relevante pentru concluziile cercetării.

Pe de altă parte, subreprezentarea tinerilor sub 25 de ani și a celor de peste 60 de ani poate indica o anumită limitare în captarea întregului spectru de percepții asupra culturii rome, fiind necesară o atenție specială în interpretarea rezultatelor pentru a nu generaliza dincolo de eșantionul prezentat.

În concluzie, analiza pe vârstă oferă o perspectivă clară asupra diversității participanților și sugerează posibilele direcții în care percepțiile culturale pot varia în funcție de vârstă, aspect care va fi esențial în interpretarea ulterioară a rezultatelor referitoare la percepția asupra culturii rome.

2. Distribuția pe gen

Distribuția pe gen a participanților este esențială pentru a înțelege diversitatea eșantionului și modul în care aceasta poate influența percepțiile și atitudinile față de cultura romă. În această secțiune, vom prezenta și analiza distribuția pe gen a participanților la studiu, evidențiind posibilele implicații ale acestei distribuții asupra rezultatelor obținute.

Distribuția participanților pe gen

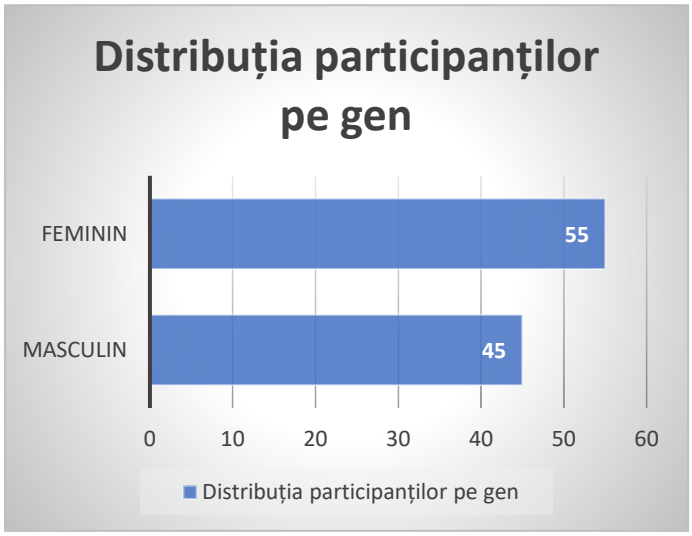
Genul masculin: Această categorie reprezintă 45% din totalul participanților (45 respondenți din 100). Participanții de gen masculin pot avea perspective și experiențe unice influențate de rolurile tradiționale, educația și așteptările sociale asociate acestui gen. Este posibil ca aceștia să abordeze subiectele legate de cultură și societate dintr-o perspectivă diferită față de participanții de gen feminin, ceea ce poate influența percepțiile și atitudinile lor față de cultura romă.

Genul feminin: Această categorie constituie 55% din totalul participanților (55 respondenți din 100). Participanții de gen feminin pot aduce o perspectivă distinctă, influențată de experiențele, rolurile și așteptările sociale specifice acestui gen. Studiile sugerează că femeile pot avea, în general, o sensibilitate crescută față de aspectele culturale și sociale, ceea ce poate influența modul în care percep și apreciază diversitatea culturală, inclusiv cultura romă.

Interpretarea distribuției pe gen

Distribuția pe gen a participanților indică o reprezentare relativ echilibrată între genurile masculin și feminin, cu o ușoară predominanță a participanților de gen feminin. Această distribuție este benefică pentru cercetare, deoarece permite o analiză comparativă între perspectivele diferitelor genuri, contribuind la o înțelegere mai nuanțată a percepțiilor și atitudinilor față de cultura romă.

Prezența unui număr aproape egal de participanți de gen masculin și feminin sugerează că rezultatele studiului pot reflecta o gamă largă de opinii și experiențe. Este important să se ia în considerare posibilele diferențe de percepție și atitudine între cele două genuri în interpretarea datelor.

De exemplu, femeile, fiind majoritare în eșantion, pot influența rezultatele într-o anumită măsură, în funcție de diferențele de atitudine și percepție față de cultura romă comparativ cu bărbații. Este posibil ca femeile să aibă o percepție mai pozitivă sau mai conștientă asupra diversității culturale, ceea ce ar putea influența răspunsurile legate de aprecierea contribuțiilor culturale ale romilor sau percepția reprezentării romilor în mass-media și educație.

Pe de altă parte, bărbații, constituind 45% din eșantion, pot aduce perspective diferite, care pot completa înțelegerea globală a percepțiilor față de cultura romă. Analiza separată a răspunsurilor pe gen poate dezvălui diferențe semnificative în modul în care bărbații și femeile percep și apreciază cultura romă, contribuind la o analiză mai profundă și la recomandări mai bine direcționate pentru promovarea culturii rome în societate.

Distribuția pe gen a participanților oferă o bază solidă pentru analiza percepțiilor și atitudinilor față de cultura romă, permițând o înțelegere mai detaliată a modului în care genul poate influența aceste percepții. Echilibrul relativ între genurile masculin și feminin în eșantion permite o analiză comparativă și o interpretare mai nuanțată a datelor, contribuind la validitatea și relevanța concluziilor cercetării.

Este esențial să se considere aceste aspecte în interpretarea rezultatelor studiului, pentru a asigura o înțelegere cuprinzătoare a percepțiilor față de cultura romă în cadrul populației studiate. Continuarea analizei altor variabile demografice și a variabilelor cantitative va permite o integrare completă a diferitelor perspective în contextul cercetării.

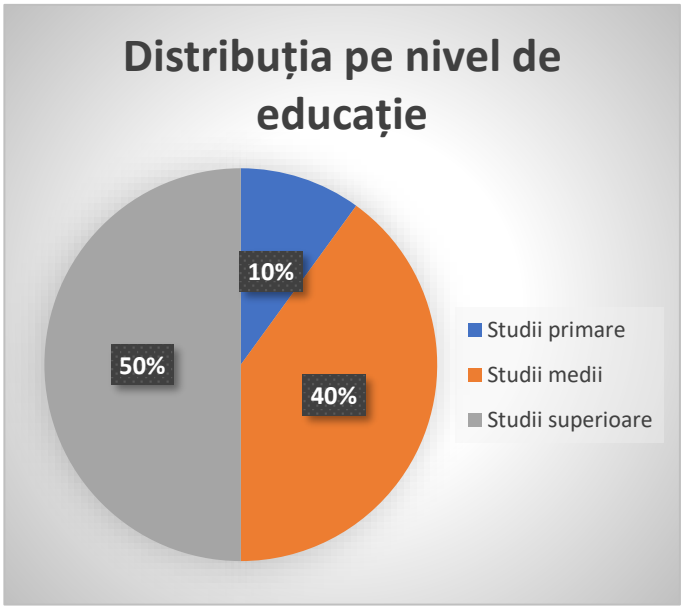
3. Distribuția pe nivel de educație

Distribuția pe nivel de educație a participanților este esențială pentru a înțelege modul în care educația poate influența percepțiile și atitudinile față de cultura romă. În această secțiune, vom prezenta și analiza distribuția pe nivel de educație a participanților la studiu, evidențiind posibilele implicații ale acestei distribuții asupra rezultatelor obținute.

Distribuția participanților pe nivel de educație

Studii primare: Această categorie reprezintă 10% din totalul participanților (10 respondenți din 100). Participanții cu studii primare sunt, în general, cei care au avut acces limitat la educație formală și, prin urmare, pot avea o expunere mai redusă la conceptele de diversitate culturală și istorie. Percepțiile acestora asupra culturii rome pot fi puternic influențate de experiențele personale și de mediul în care trăiesc, care pot include prejudecăți și stereotipuri transmise de la o generație la alta.

Studii medii: Aceasta este o categorie semnificativă, reprezentând 40% din participanți (40 respondenți din 100). Participanții cu studii medii au avut acces la un nivel de educație care le-a permis să dezvolte o înțelegere mai largă a societății și a diversității culturale. Aceștia au fost expuși la o varietate de informații prin educația formală, ceea ce ar putea influența percepțiile lor asupra culturii rome într-un mod mai pozitiv și mai informat. Totuși, nivelul de profunditate a înțelegerii poate varia în funcție de calitatea educației primite și de interesele personale.

Studii superioare: Această categorie constituie 50% din totalul participanților (50 respondenți din 100), fiind cea mai numeroasă categorie. Participanții cu studii superioare au avut acces la un nivel avansat de educație, care le-a permis să dezvolte abilități critice și o înțelegere profundă a diversității culturale și a istoriei sociale. Aceștia sunt, de obicei, mai conștienți de problemele legate de stereotipuri și prejudecăți și pot avea o percepție mai nuanțată și mai empatică asupra contribuțiilor culturale ale romilor. De asemenea, aceștia sunt mai susceptibili să recunoască și să aprecieze diversitatea culturală ca o valoare adăugată pentru societate.

Interpretarea distribuției pe nivel de educație

Distribuția pe nivel de educație a participanților indică o prezență semnificativă a celor cu studii superioare și medii, sugerând că eșantionul include persoane cu un nivel ridicat de educație formală. Acest lucru poate influența rezultatele studiului, deoarece nivelul de educație este un factor important în formarea opiniilor și atitudinilor față de diversitatea culturală, inclusiv față de cultura romă.

Participanții cu studii superioare, care reprezintă jumătate din eșantion, sunt de așteptat să aibă percepții mai favorabile și mai informate asupra culturii rome. Aceasta se datorează expunerii lor la concepte avansate de justiție socială, multiculturalism și egalitate, atât prin intermediul educației formale, cât și prin implicarea în discuții intelectuale și accesul la resurse academice. Această categorie poate juca un rol important în modelarea opiniei publice și în promovarea unor politici și practici care să sprijine incluziunea culturală.

Pe de altă parte, participanții cu studii medii, care reprezintă 40% din eșantion, pot avea percepții mixte, influențate atât de educația formală, cât și de mediul social și cultural în care trăiesc. Aceștia pot fi sensibili la diversitatea culturală, dar percepțiile lor pot varia în funcție de contextul în care au fost educați și de experiențele personale.

Participanții cu studii primare, deși reprezintă o minoritate (10%), pot oferi perspective importante asupra modului în care lipsa de educație formală poate limita înțelegerea și aprecierea diversității culturale. Aceștia sunt mai susceptibili de a fi influențați de stereotipuri și prejudecăți, deoarece accesul lor la informații diverse este mai limitat.

Distribuția pe nivel de educație a participanților oferă o imagine clară asupra diversității eșantionului și sugerează că nivelul de educație este un factor semnificativ în modul în care sunt percepute și apreciate contribuțiile culturale ale romilor. Participanții cu studii superioare și medii sunt probabil mai deschiși și mai empatici față de diversitatea culturală, în timp ce cei cu studii primare pot reflecta percepții mai tradiționale și mai puțin informate.

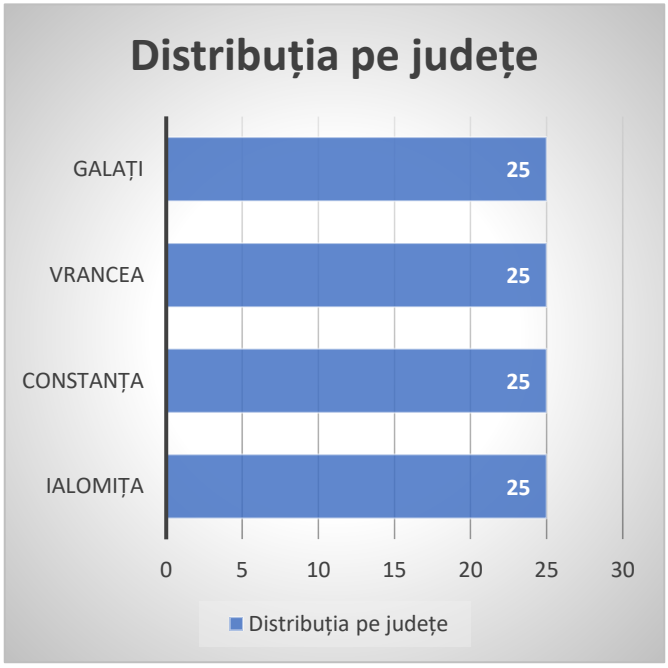
Această analiză detaliată a distribuției pe nivel de educație este esențială pentru interpretarea rezultatelor studiului, oferind o bază solidă pentru înțelegerea modului în care educația influențează percepțiile asupra culturii rome. Aceasta va contribui la formularea de concluzii și recomandări mai bine fundamentate pentru promovarea diversității culturale și a incluziunii în societatea românească.

1. Distribuția pe județe

Distribuția pe județe a participanților este importantă pentru a înțelege diversitatea geografică a eșantionului și modul în care aceasta poate influența percepțiile și atitudinile față de cultura romă. În această secțiune, vom prezenta și analiza distribuția pe județe a participanților la studiu, evidențiind posibilele implicații ale acestei distribuții asupra rezultatelor obținute.

Distribuția participanților pe județe

Județul Ialomița: Această categorie reprezintă 25% din totalul participanților (25 de respondenți din 100). Ialomița este un județ cu o diversitate culturală moderată, dar cu o prezență semnificativă a comunităților tradiționale. Participanții din acest județ pot reflecta percepții influențate de specificul local, care poate include atitudini tradiționale față de cultura romă. De asemenea, contextul rural sau semi-rural din anumite părți ale județului poate influența modul în care romii sunt percepuți în comunitate.

Județul Constanța: Aceasta este o altă categorie semnificativă, reprezentând 25% din participanți (25 de respondenți din 100). Constanța este un județ cu o diversitate etnică mare, având o istorie lungă de conviețuire între diverse grupuri etnice, inclusiv romi. Participanții din acest județ sunt susceptibili să aibă o percepție mai deschisă și mai cosmopolită asupra culturii rome, influențată de expunerea la diversitatea etnică și culturală prezentă în regiune.

Județul Vrancea: Această categorie constituie, de asemenea, 25% din totalul participanților (25 de respondenți din 100). Vrancea, cu o populație predominant rurală și semi-urbană, este un județ în care tradițiile și obiceiurile culturale joacă un rol important în viața comunității. Participanții din acest județ pot avea percepții mai conservatoare, influențate de tradițiile locale și de modul în care romii au fost integrați sau marginalizați în comunitățile lor.

Județul Galați: Această categorie reprezintă 25% din totalul participanților (25 de respondenți din 100). Galațiul, fiind un județ cu o importantă activitate industrială și comercială, are o populație diversă din punct de vedere social și economic. Participanții din acest județ pot

avea percepții mixte, influențate atât de mediul urban, cu deschidere către diversitate, cât și de mediul semi-urban sau rural, unde tradițiile și atitudinile conservatoare pot prevala.

Interpretarea distribuției pe județe

Distribuția pe județe a participanților este echilibrată, fiecare județ fiind reprezentat de 25% din totalul respondenților. Această distribuție oferă o perspectivă echilibrată asupra percepțiilor din diferite regiuni ale României, fiecare cu propriul context cultural și istoric.

Ialomița: Contextul socio-cultural al acestui județ poate influența percepțiile asupra culturii rome într-un mod specific, reflectând poate o viziune mai tradițională și conservatoare. De exemplu, este posibil ca în comunitățile rurale să existe o mai mare distanță socială față de romi, ceea ce ar putea influența negativ percepția contribuțiilor acestora la cultura românească.

Constanța: Având în vedere diversitatea etnică din județul Constanța, participanții din această zonă ar putea prezenta percepții mai favorabile și mai incluzive asupra culturii rome. Acest lucru se datorează probabil expunerii lor la o varietate de culturi și etnii, care au coexistat de-a lungul timpului în acest județ, promovând astfel o atitudine mai deschisă și mai tolerantă.

Vrancea: Participanții din Vrancea, provenind dintr-un context cultural mai tradițional, pot avea percepții mai conservatoare. În acest județ, percepțiile asupra culturii rome ar putea fi mai influențate de stereotipuri și prejudecăți, având în vedere rolul important al tradițiilor locale în viața comunității.

Galați: Fiind un județ cu o diversitate socială și economică, percepțiile participanților din Galați ar putea fi variate. În mediul urban, este de așteptat o deschidere mai mare către diversitate și, implicit, o percepție mai pozitivă asupra culturii rome. În mediile semi-urbane sau rurale, tradițiile și influențele conservatoare pot juca un rol mai important în modelarea percepțiilor.

Distribuția pe județe a participanților asigură o reprezentare echilibrată a percepțiilor din diferite regiuni ale României, oferind o bază solidă pentru analizarea modului în care contextul geografic și cultural influențează atitudinile față de cultura romă. Fiecare județ aduce cu sine un set distinct de experiențe și influențe culturale, care contribuie la diversitatea percepțiilor în cadrul eșantionului.

Această analiză detaliată a distribuției pe județe va fi esențială pentru a înțelege cum factorii geografici și culturali locali influențează percepțiile asupra contribuțiilor culturale ale romilor și modul în care acestea sunt recunoscute în societatea românească. Această diversitate geografică contribuie la validitatea și relevanța concluziilor cercetării, oferind o perspectivă cuprinzătoare asupra percepțiilor culturale din România.

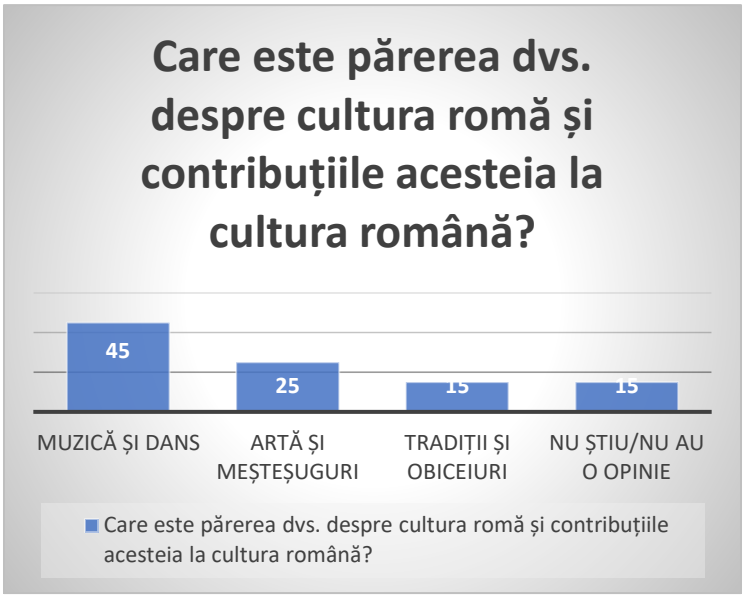
B. Analiza și interpretarea datelor:

Întrebarea 1: *„Care este părerea dvs. despre cultura romă și contribuțiile acesteia la cultura română?”*

Răspunsurile la această întrebare oferă o imagine clară asupra percepțiilor generale ale respondenților cu privire la contribuțiile culturii rome la patrimoniul cultural românesc. Rezultatele sunt semnificative deoarece reflectă atât gradul de recunoaștere a acestor contribuții, cât și nivelul de cunoaștere sau apreciere a diferitelor aspecte ale culturii rome.

1. **Muzică și dans: 45% din respondenți (45 din 100)**

Muzica și dansul reprezintă cel mai recunoscut aspect al culturii rome, fiind apreciat de 45% dintre respondenți. Aceasta sugerează că muzica lăutărească, manelele, dansurile tradiționale și alte expresii artistice de acest tip sunt adânc înrădăcinate în conștiința publicului românesc.

Această apreciere poate fi explicată prin prezența semnificativă a muzicienilor romi în peisajul cultural românesc, mulți dintre ei devenind figuri emblematice, precum Barbu Lăutaru, Ion Voicu sau Zavaidoc, care au influențat puternic muzica populară românească. De asemenea, este posibil ca muzica și dansul romilor să fie percepute ca o formă de divertisment accesibilă și populară, ceea ce contribuie la vizibilitatea și aprecierea acestora în societate.

Totuși, aprecierea concentrată pe acest aspect al culturii rome poate reflecta și o cunoaștere limitată a celorlalte contribuții culturale, sugerând că muzica și dansul sunt adesea singurele aspecte ale culturii rome recunoscute de publicul larg.

2. Artă și meșteșuguri: 25% din respondenți (25 din 100)

Un sfert dintre respondenți (25%) au indicat arta și meșteșugurile ca fiind contribuții importante ale culturii rome la patrimoniul românesc. Aceasta indică o recunoaștere a valorii tradițiilor meșteșugărești rome, precum prelucrarea metalelor, confecționarea de obiecte artizanale și alte forme de artă populară.

Arta și meșteșugurile romilor au fost esențiale în economia rurală românească, iar multe dintre aceste meserii tradiționale au fost transmise din generație în generație, contribuind la identitatea culturală locală. Deși procentul este semnificativ, acesta este totuși mai mic decât cel al muzicii și dansului, sugerând că aceste aspecte ale culturii rome sunt mai puțin vizibile sau apreciate în conștiința publicului larg.

Această diferență poate fi legată de declinul meșteșugurilor tradiționale în era industrializării și modernizării, ceea ce a redus vizibilitatea acestor contribuții în viața cotidiană.

3. **Tradiții și obiceiuri: 15% din respondenți (15 din 100)**

Tradițiile și obiceiurile rome sunt recunoscute de 15% dintre respondenți, ceea ce indică o apreciere mai redusă pentru aceste aspecte ale culturii rome. Aceasta ar putea sugera că tradițiile și obiceiurile rome sunt mai puțin cunoscute sau înțelese de publicul larg, fiind adesea percepute prin prisma stereotipurilor sau a lipsei de expunere la aceste practici culturale.

Această percepție poate fi influențată de distanța socială dintre comunitatea romă și majoritatea populației, care poate duce la o înțelegere limitată sau la neaprecierea tradițiilor rome. De asemenea, tradițiile și obiceiurile rome pot fi văzute ca fiind exotice sau diferite, ceea ce poate contribui la o percepție de "altfel" față de normele culturale dominante.

4. **Nu știu/Nu au o opinie: 15% din respondenți (15 din 100)**

Un procent de 15% dintre respondenți au indicat că nu știu sau nu au o opinie cu privire la contribuțiile culturale ale romilor. Acest rezultat reflectă o lipsă de cunoaștere sau de interes față de cultura romă, ceea ce poate fi atribuit atât educației insuficiente în acest domeniu, cât și lipsei de reprezentare a culturii rome în mass-media și în educația publică.

Această incertitudine poate indica necesitatea unor eforturi mai mari în educarea și sensibilizarea publicului larg cu privire la diversitatea culturală și la contribuțiile romilor la patrimoniul cultural românesc. Promovarea unei mai bune înțelegeri a acestor aspecte ar putea contribui la reducerea stereotipurilor și la o apreciere mai largă a culturii rome.

Rezultatele acestei întrebări sugerează că, deși există o recunoaștere semnificativă a contribuțiilor culturale ale romilor, aceasta este concentrată în principal pe muzică și dans, în timp ce alte aspecte, precum arta, meșteșugurile și tradițiile, sunt mai puțin apreciate sau cunoscute. Aceasta indică o cunoaștere parțială și selectivă a culturii rome în rândul populației majoritare.

Lipsa de cunoaștere sau de interes exprimată de un procent semnificativ de respondenți subliniază necesitatea de a îmbunătăți educația și reprezentarea culturii rome în societatea românească. Aceasta ar putea contribui la o apreciere mai completă și echilibrată a contribuțiilor

culturale ale romilor și la o integrare mai profundă a acestei comunități în peisajul cultural național.

Concluzii:

Analiza detaliată a răspunsurilor la întrebarea despre percepția participanților față de cultura romă și contribuțiile acesteia la cultura română ne permite să tragem câteva concluzii importante:

Dominanța recunoașterii muzicii și dansului rom: Rezultatele arată că muzica și dansul rom sunt cel mai recunoscut și apreciat aspect al culturii rome, indicat de 45% dintre respondenți. Aceasta sugerează că muzicienii și dansatorii romi au avut un impact profund și de durată asupra conștiinței publicului românesc. Contribuțiile lor sunt văzute ca o parte esențială a culturii românești, ceea ce indică o integrare puternică a acestor elemente în identitatea culturală națională.

Recunoașterea mai redusă a artei și meșteșugurilor: Deși 25% dintre respondenți recunosc importanța artei și meșteșugurilor rome, această proporție este semnificativ mai mică decât cea a muzicii și dansului. Acest lucru sugerează că, deși arta și meșteșugurile rome sunt apreciate, ele nu au același nivel de vizibilitate sau influență în percepția publicului larg. Aceasta poate reflecta și o diminuare a acestor meșteșuguri tradiționale în fața modernizării și a schimbărilor economice.

Cunoașterea limitată a tradițiilor și obiceiurilor rome: Doar 15% dintre respondenți au menționat tradițiile și obiceiurile rome ca fiind importante. Aceasta indică o posibilă lipsă de cunoaștere sau de înțelegere a acestor aspecte ale culturii rome. Percepția limitată asupra tradițiilor rome poate fi rezultatul distanței sociale dintre comunitatea romă și majoritatea populației, precum și al unei reprezentări inadecvate a acestor tradiții în educație și mass-media.

Procentaj semnificativ de respondenți fără opinie clară: 15% dintre respondenți au declarat că nu știu sau nu au o opinie cu privire la contribuțiile culturale ale romilor. Acest procent indică o lipsă de cunoaștere sau interes față de cultura romă, sugerând necesitatea unor eforturi educative și de sensibilizare pentru a crește conștientizarea și aprecierea diversității culturale în rândul publicului larg.

Necesitatea îmbunătățirii educației culturale: Rezultatele subliniază nevoia de a îmbunătăți educația culturală în România, cu accent pe diversitate și pe recunoașterea contribuțiilor culturale ale comunităților minoritare, inclusiv ale romilor. Promovarea unei mai bune înțelegeri a culturii rome ar putea contribui la reducerea stereotipurilor și la creșterea aprecierii acestei culturi în rândul populației majoritare.

Influența educației și expunerii la diversitate: Respondenții cu un nivel mai ridicat de educație și cei din zonele mai diverse din punct de vedere cultural (precum Constanța) ar putea avea o percepție mai favorabilă și mai informată asupra culturii rome. Aceasta sugerează că educația și expunerea la diversitate sunt factori esențiali în modelarea percepțiilor culturale.

Recomandări

Pentru a îmbunătăți percepțiile față de cultura romă și pentru a promova o recunoaștere mai completă a contribuțiilor acestei comunități la cultura românească, se recomandă următoarele:

Îmbunătățirea curriculei educaționale: Integrarea unor module despre istoria și cultura romă în curriculele școlare ar putea contribui la creșterea conștientizării și a respectului față de această comunitate.

Promovarea tradițiilor și meșteșugurilor rome: Programele culturale și evenimentele publice ar putea să scoată mai mult în evidență arta, meșteșugurile și tradițiile rome, pentru a diversifica imaginea acestei culturi în ochii publicului.

Campanii de sensibilizare: Mass-media și organizațiile culturale ar putea iniția campanii de sensibilizare menite să combată stereotipurile și să promoveze o imagine echilibrată a culturii rome.

Includerea perspectivelor rome în mass-media: Creșterea reprezentării pozitive a romilor în mass-media ar putea contribui la o schimbare a percepțiilor publice, prin evidențierea contribuțiilor lor culturale și a diversității interne a acestei comunități.

Aceste concluzii și recomandări sunt esențiale pentru a îmbunătăți înțelegerea și aprecierea culturii rome în România, promovând astfel o societate mai inclusivă și mai respectuoasă față de diversitatea culturală.

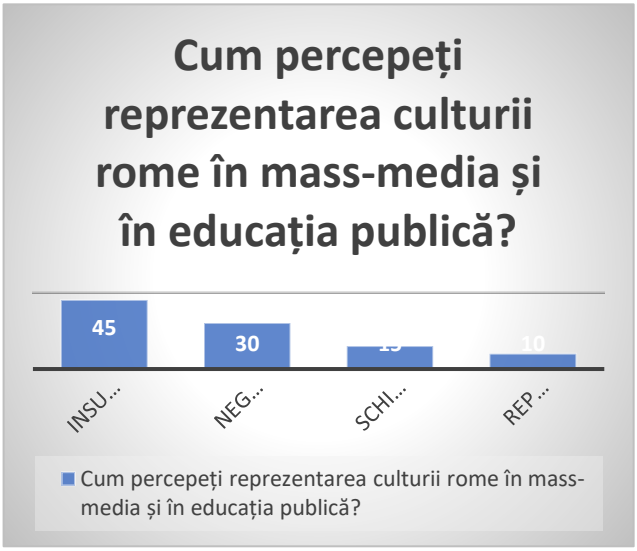
Întrebarea 2 *„Cum percepeți reprezentarea culturii rome în mass-media și în educația publică?”*

Răspunsurile la această întrebare reflectă percepțiile respondenților cu privire la modul în care cultura romă este prezentată în mass-media și educația publică din România. Aceste percepții sunt esențiale pentru înțelegerea impactului pe care reprezentările culturale și educaționale îl au asupra opiniei publice și a relațiilor interetnice.

1. Insuficientă/Stereotipizată: 45% din respondenți (45 din 100)

Cel mai mare procentaj de respondenți (45%) consideră că reprezentarea culturii rome în mass-media și educația publică este insuficientă și stereotipizată. Aceasta sugerează că o

mare parte a populației percepe cultura romă ca fiind subreprezentată și adesea descrisă prin prisma stereotipurilor negative.

Acest rezultat indică faptul că mass-media și sistemul educațional nu reușesc să prezinte diversitatea și complexitatea culturii rome într-un mod echitabil și echilibrat. În loc să promoveze o imagine autentică și diversă a romilor, mass-media tinde să perpetueze stereotipuri care contribuie la marginalizarea acestei comunități.

În educația publică, insuficiența resurselor și a materialelor didactice care să reflecte cultura romă în mod corect și complet poate duce la o înțelegere limitată sau distorsionată a acestei culturi în rândul elevilor. Acest lucru subliniază nevoia de a îmbunătăți calitatea și cantitatea conținutului educațional legat de cultura romă.

2. Negativă/Distorsionată: 30% din respondenți (30 din 100)

Un procent semnificativ de 30% dintre respondenți percep reprezentarea culturii rome ca fiind negativă sau distorsionată. Aceasta indică o percepție răspândită conform căreia mass-media și educația publică nu doar că subreprezintă cultura romă, dar o și prezintă într-o lumină defavorabilă.

Acest rezultat reflectă preocuparea respondenților față de faptul că romii sunt adesea portretizați într-un mod negativ, accentuând aspectele problematice sau deviante, în loc să se pună accent pe realizările și contribuțiile lor culturale. Această percepție negativă poate contribui la menținerea și amplificarea prejudecăților în societate, afectând negativ relațiile dintre romi și restul populației.

Distorsionarea imaginii romilor în educația publică poate duce la perpetuarea acestor percepții negative de la o generație la alta, afectând astfel integrarea socială și recunoașterea contribuțiilor culturale ale romilor.

3. Schimbare pozitivă recentă: 15% din respondenți (15 din 100)

Doar 15% dintre respondenți au remarcat o schimbare pozitivă recentă în reprezentarea culturii rome. Aceasta indică faptul că, deși există eforturi pentru a îmbunătăți imaginea romilor în mass-media și educație, acestea sunt încă percepute ca fiind insuficiente și recente.

Această percepție poate reflecta inițiativele recente de promovare a diversității culturale și de combatere a stereotipurilor, dar sugerează că aceste inițiative nu au atins încă un impact

suficient de larg pentru a schimba în mod semnificativ percepțiile publice. Este posibil ca aceste eforturi să fie văzute ca fiind doar începutul unui proces mai lung de schimbare culturală și educațională.

4. Reprezentare adecvată/pozitivă: 10% din respondenți (10 din 100)

Un procent redus de 10% dintre respondenți consideră că reprezentarea culturii rome este adecvată sau pozitivă. Aceasta sugerează că, în opinia majorității respondenților, cultura romă nu este prezentată într-un mod corect sau echilibrat în mass-media și educație.

Acest rezultat poate indica faptul că doar o mică parte a populației consideră că mass-media și educația publică fac un efort real pentru a reflecta contribuțiile culturale ale romilor și pentru a promova o imagine pozitivă a acestei comunități. Acest procent redus subliniază necesitatea unor schimbări substanțiale în modul în care cultura romă este reprezentată și învățată în România.

Rezultatele acestei întrebări indică o percepție generală negativă și insatisfăcătoare a modului în care cultura romă este reprezentată în mass-media și educația publică. Majoritatea respondenților consideră că reprezentarea este insuficientă, stereotipizată, negativă sau distorsionată, ceea ce reflectă o problemă sistemică în modul în care cultura romă este percepută și transmisă în societatea românească.

Necesitatea unei schimbări de paradigmă: Pentru a schimba aceste percepții, este esențial să se promoveze o reprezentare mai echilibrată și mai pozitivă a culturii rome atât în mass-media, cât și în educația publică. Aceasta ar implica nu doar creșterea vizibilității aspectelor pozitive ale culturii rome, dar și combaterea stereotipurilor prin educație și conținut media de calitate.

Importanța inițiativelor de sensibilizare: Inițiativele recente care încearcă să schimbe percepțiile negative sunt un pas în direcția corectă, dar rezultatele sugerează că acestea nu au avut încă un impact suficient de mare. Este necesar un efort concertat și pe termen lung pentru a schimba mentalitățile și a promova o înțelegere mai profundă și mai respectuoasă a culturii rome.

Rolul educației în schimbarea percepțiilor: Educația joacă un rol crucial în formarea percepțiilor culturale. Îmbunătățirea curriculei școlare pentru a include informații mai detaliate și corecte despre cultura romă poate contribui la reducerea stereotipurilor și la formarea unei societăți mai incluzive și mai bine informate.

Percepțiile publicului larg despre reprezentarea culturii rome în mass-media și educație sugerează că există încă multe de făcut pentru a asigura o prezentare corectă și echilibrată a acestei culturi în România. Este necesar să se continue eforturile de sensibilizare și educare,

pentru a asigura o schimbare reală și durabilă în modul în care cultura romă este percepută și apreciată în societatea românească.

Mass-media joacă un rol crucial în modelarea percepțiilor publicului, având puterea de a influența atitudinile și comportamentele societății. Pentru a schimba imaginea culturii rome și a combate stereotipurile, mass-media poate implementa mai multe strategii și inițiative:

1. Promovarea reprezentărilor autentice și pozitive

Diversificarea conținutului: Mass-media ar trebui să includă mai multe povești și personaje rome care să reflecte diversitatea și complexitatea reală a comunității rome. Acest lucru poate fi realizat prin filme, seriale, emisiuni de televiziune, documentare și articole care prezintă romii în contexte variate, de la succes profesional și educațional până la contribuțiile lor culturale și sociale.

Promovarea liderilor de opinie romi: Mass-media poate invita frecvent experți, activiști și personalități rome să participe la emisiuni, talk-show-uri și dezbateri, oferindu-le platforma necesară pentru a-și exprima opiniile și a combate prejudecățile.

Reportaje și documentare educative: Realizarea de reportaje și documentare care să prezinte istoria, tradițiile și realizările comunității rome poate contribui la creșterea înțelegerii și aprecierea acestei culturi. Acestea pot evidenția atât provocările, cât și succesele romilor în diverse domenii.

2. Combaterea stereotipurilor negative

Dezmințirea miturilor și stereotipurilor: Mass-media poate crea campanii de conștientizare care să dezmintă stereotipurile negative despre romi, explicând originea acestor prejudecăți și arătând impactul lor dăunător asupra societății.

Analiza critică a conținutului: Este esențial ca jurnaliștii și producătorii de conținut să fie conștienți de modul în care stereotipurile pot fi perpetuate prin mass-media. Ei trebuie să fie instruiți să identifice și să evite limbajul sau imaginile care pot perpetua prejudecățile.

Sancționarea conținutului rasist sau discriminatoriu: Platformele media ar trebui să fie vigilente în ceea ce privește conținutul rasist sau discriminatoriu și să ia măsuri pentru a preveni difuzarea acestuia. De asemenea, ar trebui să fie promovate reglementări mai stricte privind combaterea discursului urii și a stereotipurilor rasiale.

3. Îmbunătățirea educației prin mass-media

Parteneriate cu instituții educaționale: Mass-media poate colabora cu școli, universități și ONG-uri pentru a dezvolta programe educative care să fie distribuite prin canale media. Aceste programe pot include lecții despre istoria și cultura romă, promovând astfel o educație interculturală.

Programe de educație continuă pentru jurnaliști: Organizarea de cursuri și workshop-uri pentru jurnaliști privind raportarea etică și responsabilă asupra minorităților etnice poate îmbunătăți calitatea reprezentării culturii rome în mass-media.

4. Încurajarea participării romilor în mass-media

Sprijinirea jurnaliștilor romi: Oferirea de burse, granturi și oportunități de formare pentru tinerii romi care doresc să urmeze o carieră în jurnalism poate contribui la diversificarea vocilor și perspectivele din mass-media.

Crearea de platforme media rome: Încurajarea și sprijinirea inițiativelor media conduse de romi, cum ar fi reviste, site-uri web și emisiuni radio sau TV, care să ofere perspective autentice și să contracareze narativele dominante.

5. Promovarea diversității culturale ca valoare societală

Campanii naționale de conștientizare: Campanii media naționale care să sublinieze importanța diversității culturale și contribuțiile pozitive ale tuturor comunităților, inclusiv ale romilor, la societatea românească.

Inclusivitatea în publicitate: Publicitatea poate juca, de asemenea, un rol important în schimbarea percepțiilor, prin includerea romilor în campanii publicitare care să reflecte diversitatea culturală și să combată stereotipurile.

Prin implementarea acestor strategii, mass-media poate contribui semnificativ la schimbarea imaginii romilor în societatea românească, promovând o înțelegere mai profundă și mai respectuoasă a acestei comunități. Acest lucru poate duce la o reducere a prejudecăților, la o mai bună integrare socială și la o recunoaștere adecvată a contribuțiilor culturale ale romilor.

Întrebarea 3: *„Credeți că contribuțiile culturale ale romilor sunt suficient recunoscute și apreciate în România?”*

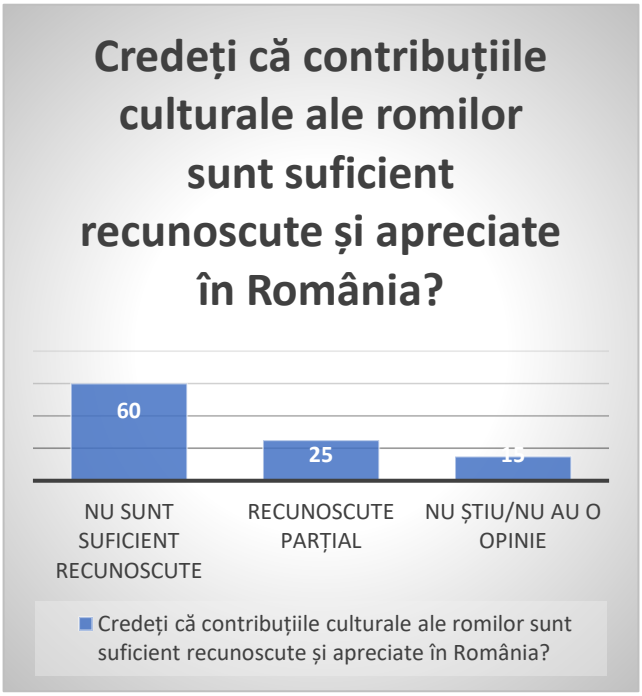
Această întrebare explorează percepțiile respondenților cu privire la recunoașterea și aprecierea contribuțiilor culturale ale romilor în România. Rezultatele obținute oferă o perspectivă clară asupra gradului de vizibilitate și respect față de aceste contribuții în societatea românească.

1. Nu sunt suficient recunoscute: 60% din respondenți (60 din 100)

Majoritatea covârșitoare a respondenților (60%) consideră că contribuțiile culturale ale romilor nu sunt suficient recunoscute în România. Această percepție reflectă un sentiment larg răspândit de subapreciere și subreprezentare a rolului pe care romii l-au avut în dezvoltarea culturală a țării.

Acest rezultat sugerează că, în ciuda influenței semnificative a culturii rome în domenii precum muzica, dansul, arta și meșteșugurile, aceste contribuții nu sunt recunoscute la justa lor

valoare în conștiința publică. Aceasta poate fi rezultatul unei combinații de factori, inclusiv prejudecăți istorice, lipsa de reprezentare adecvată în mass-media și educație, și o politică culturală care nu pune suficient accent pe diversitate.

Percepția de insuficiență în recunoașterea contribuțiilor culturale ale romilor subliniază nevoia de măsuri concrete pentru a adresa aceste lacune. Este necesară o reevaluare a modului în care cultura romă este integrată în narațiunea culturală națională, precum și o creștere a vizibilității acestor contribuții în spațiul public și în programele educaționale.

2. Recunoscute parțial: 25% din respondenți (25 din 100)

Un sfert dintre respondenți (25%) cred că contribuțiile culturale ale romilor sunt recunoscute doar parțial. Aceasta sugerează că, deși există o anumită recunoaștere a acestor contribuții, aceasta este incompletă și probabil limitată la anumite aspecte ale culturii rome, cum ar fi muzica și dansul, care sunt mai vizibile și populare.

Această recunoaștere parțială poate fi explicată prin faptul că anumite forme de artă și tradiții rome au fost acceptate și integrate în cultura mainstream, în timp ce altele, mai puțin vizibile sau înțelese, nu au beneficiat de aceeași atenție sau apreciere. De exemplu, meșteșugurile tradiționale sau contribuțiile la patrimoniul cultural tangibil și intangibil pot fi mai puțin cunoscute sau apreciate de publicul larg.

Această percepție indică o recunoaștere fragmentată și neuniformă a valorii culturii rome, ceea ce evidențiază nevoia de a extinde și de a diversifica modul în care sunt promovate și celebrate aceste contribuții în România.

3. Nu știu/Nu au o opinie: 15% din respondenți (15 din 100)

Un procent de 15% dintre respondenți au declarat că nu știu sau nu au o opinie cu privire la recunoașterea contribuțiilor culturale ale romilor. Acest rezultat poate indica o lipsă de cunoaștere sau de interes față de acest subiect, reflectând un segment al populației care nu este suficient de informat sau implicat în discuțiile despre diversitatea culturală.

Această incertitudine poate fi rezultatul lipsei de educație și de expunere la informații despre cultura romă, subliniind necesitatea unor eforturi mai mari în educația publică și în campaniile de sensibilizare pentru a crește conștientizarea contribuțiilor culturale ale romilor.

Rezultatele acestei întrebări indică o percepție larg răspândită conform căreia contribuțiile culturale ale romilor nu sunt suficient recunoscute și apreciate în România.

Percepția de subapreciere: Majoritatea respondenților simt că aportul cultural al romilor este subapreciat, ceea ce sugerează o problemă sistemică în modul în care cultura romă este integrată și celebrată în cultura națională. Aceasta subliniază necesitatea unor măsuri de politică culturală care să promoveze o recunoaștere mai completă și echitabilă a contribuțiilor romilor.

Recunoaștere parțială și fragmentată: Recunoașterea parțială indică faptul că doar anumite aspecte ale culturii rome sunt vizibile și apreciate, în timp ce altele rămân neglijate. Acest lucru evidențiază necesitatea diversificării modului în care cultura romă este promovată și învățată în școli și în mass-media.

Lipsa de opinie și cunoaștere: Procentul semnificativ de respondenți care nu au o opinie clară arată că există încă o mare parte a populației care nu este suficient informată despre contribuțiile culturale ale romilor. Acest lucru subliniază importanța educației și a campaniilor de conștientizare publică pentru a asigura o mai bună înțelegere și apreciere a diversității culturale.

Recomandări:

Creșterea vizibilității contribuțiilor culturale ale romilor: Inițiativele culturale și educaționale ar trebui să se concentreze pe promovarea unei imagini complete și autentice a culturii rome, incluzând atât formele de artă populare, cât și cele mai puțin cunoscute.

Integrarea culturii rome în educația formală: Curriculumul școlar ar trebui să includă informații detaliate despre istoria și cultura romă, pentru a asigura că viitoarele generații au o înțelegere mai profundă și mai echilibrată a contribuțiilor acestei comunități.

Campanii media și de conștientizare: Mass-media și organizațiile culturale ar trebui să deruleze campanii de sensibilizare pentru a evidenția contribuțiile culturale ale romilor și pentru a combate stereotipurile care împiedică recunoașterea acestor contribuții.

Prin implementarea acestor măsuri, România poate avansa către o societate mai inclusivă și mai respectuoasă față de diversitatea culturală, în care contribuțiile tuturor comunităților sunt recunoscute și celebrate pe deplin.

Pentru a spori recunoașterea contribuțiilor culturale ale romilor în România, este necesară o abordare complexă, care să includă mai multe strategii. Iată câteva dintre acestea:

1. Reforme educaționale și integrarea în curriculum

Incorporarea culturii rome în curriculumul școlar: Introducerea unor module cuprinzătoare despre istoria, cultura și contribuțiile romilor în programele școlare, începând de la învățământul primar și continuând cu cel secundar și universitar. Astfel, elevii ar învăța despre bogăția patrimoniului cultural rom.

Programe de formare pentru profesori: Dezvoltarea și implementarea unor programe de formare pentru profesori, care să le ofere cunoștințele și instrumentele necesare pentru a preda despre cultura romă într-un mod corect și echitabil. Profesorii trebuie să fie pregătiți să abordeze și să combată stereotipurile și prejudecățile în clasă.

Resurse educaționale: Crearea și distribuirea de manuale, documentare și alte resurse educaționale care să prezinte corect cultura romă. Aceste materiale ar trebui să evidențieze atât contribuțiile istorice, cât și cele contemporane ale romilor la societatea românească.

2. Reprezentarea în mass-media și campanii de conștientizare

Promovarea unei reprezentări autentice și pozitive: Mass-media ar trebui să includă mai multe povești și personaje rome care să reflecte diversitatea și complexitatea reală a comunității rome. Acest lucru poate fi realizat prin filme, seriale, emisiuni TV, documentare și articole care să prezinte romii în contexte variate.

Campanii de alfabetizare media: Lansarea unor inițiative de educație media care să-i învețe pe cetățeni cum să analizeze critic și să interpreteze reprezentările minorităților etnice în mass-media, contribuind astfel la reducerea impactului stereotipurilor.

Promovarea liderilor de opinie romi: Invitarea frecventă a experților, activiștilor și personalităților rome în emisiuni și dezbateri, oferindu-le platforma necesară pentru a-și exprima opiniile și a combate prejudecățile.

3. Evenimente culturale și festivaluri

Organizarea de festivaluri culturale: Înființarea unor festivaluri culturale anuale dedicate celebrării culturii rome, cu evenimente care să includă muzică, dans, artă și meșteșuguri tradiționale rome. Aceste festivaluri ar trebui să aibă loc în orașele și satele din România, pentru a ajunge la un public larg.

Colaborări și schimburi culturale: Promovarea programelor de schimb cultural care să implice artiști, muzicieni și cercetători romi colaborând cu colegii lor neromi, pentru a încuraja înțelegerea și respectul reciproc.

Expoziții și muzee: Crearea de expoziții permanente și itinerante în muzee și centre culturale, care să se concentreze pe istoria și cultura romă. Aceste expoziții ar trebui să fie interactive și accesibile pentru un public divers, inclusiv pentru elevi.

4. Inițiative politice și de advocacy

Politici culturale favorabile: Promovarea unor politici care să recunoască și să protejeze drepturile culturale ale comunității rome. Acestea ar putea include finanțarea proiectelor culturale, protejarea siturilor de patrimoniu cultural și sprijinirea inițiativelor culturale conduse de romi.

Legislație anti-discriminare: Întărirea și aplicarea legilor care combat discriminarea și promovează egalitatea, asigurând protecția comunității rome împotriva prejudecăților în toate domeniile vieții publice.

Advocacy de către ONG-uri: Împuternicirea ONG-urilor rome și a celor aliate pentru a milita pentru o reprezentare mai bună și pentru recunoașterea contribuțiilor romilor. Aceste organizații pot lucra la nivel național și local pentru a promova schimbări în politici și practici.

5. Implicarea comunității rome

Inițiative conduse de comunitate: Încurajarea și sprijinirea inițiativelor culturale conduse de romi, cum ar fi muzeele comunitare, centrele culturale și programele educaționale. Aceste inițiative ar contribui la păstrarea și promovarea patrimoniului cultural rom.

Dialog și parteneriate: Promovarea dialogului între comunitățile rome și autoritățile locale, guvernamentale, precum și cu instituțiile culturale, pentru a asigura că vocile romilor sunt centrale în planificarea și implementarea inițiativelor culturale.

Programe de implicare a tinerilor: Dezvoltarea programelor care să implice tinerii romi în activități culturale, cum ar fi muzica, dansul și artele vizuale. Aceste programe ar trebui să se concentreze și pe dezvoltarea leadership-ului și pe implicarea comunitară.

6. Premii și recunoașteri

Premii naționale de recunoaștere: Înființarea unor premii naționale care să recunoască contribuțiile remarcabile la cultura românească ale persoanelor sau organizațiilor rome. Aceste premii ar trebui să fie foarte mediatizate și celebrate anual.

Programe de ambasadori culturali: Numirea unor ambasadori culturali romi care să reprezinte și să promoveze cultura romă la nivel național și internațional. Acești ambasadori ar putea fi artiști, muzicieni sau cercetători cunoscuți pentru munca lor în păstrarea și promovarea patrimoniului rom.

7. Cercetare și documentare

Susținerea cercetării academice: Încurajarea și finanțarea proiectelor de cercetare care explorează cultura, istoria și contribuțiile romilor la societate. Universitățile și institutele de cercetare ar trebui să fie implicate în documentarea și analiza rolului comunității rome în istoria și cultura românească.

Crearea de arhive digitale: Dezvoltarea unor platforme online și arhive digitale care să documenteze și să facă accesibile informațiile despre istoria și cultura romă. Aceste resurse ar putea servi ca o bază valoroasă pentru educatori, studenți și publicul larg.

8. Dialoguri interculturale și ateliere

Organizarea de ateliere interculturale: Facilitarea unor ateliere care să aducă împreună persoane rome și nerome pentru a discuta și explora similaritățile și diferențele culturale. Aceste ateliere pot ajuta la construirea unor punți între comunități și la promovarea înțelegerii reciproce.

Dialoguri interreligioase și interculturale: Promovarea dialogurilor între diferite grupuri religioase și culturale, inclusiv romi, pentru a discuta despre valorile comune și despre importanța diversității culturale.

Prin implementarea acestor strategii, România poate îmbunătăți semnificativ recunoașterea și aprecierea contribuțiilor culturale ale romilor. Aceste eforturi nu doar că ar beneficia comunitatea romă, dar ar îmbogăți întreaga națiune prin promovarea unui peisaj cultural mai divers și mai inclusiv.

5.2.2 Analiza calitativă

Metodologia de codificare tematică este un proces calitativ esențial utilizat pentru a analiza răspunsurile deschise oferite de participanții la un studiu. În acest context, codificarea tematică implică identificarea, organizarea și interpretarea tiparelor recurente din datele colectate. Scopul acestei metode este de a oferi o înțelegere mai profundă a percepțiilor și atitudinilor participanților față de cultura romă. Procesul detaliat de codificare tematică poate fi descris astfel:

1. Colectarea datelor

Primul pas în codificarea tematică este colectarea răspunsurilor deschise din interviurile semistructurate. În acest caz, răspunsurile au fost obținute prin întrebări deschise adresate participanților din patru județe diferite, cu scopul de a explora percepțiile lor asupra culturii rome și a contribuțiilor acesteia la societatea românească.

2. Transcrierea și familiarizarea cu datele

După colectarea răspunsurilor, acestea au fost transcrise integral pentru a asigura acuratețea și detalierea datelor. Familiarizarea cu datele este un pas esențial în procesul de codificare, deoarece cercetătorii trebuie să se implice profund în material pentru a înțelege nuanțele și semnificațiile fiecărui răspuns. Acest lucru implică citirea repetată a transcrierilor pentru a identifica primele idei și concepte emergente.

3. Identificarea și dezvoltarea temelor principale

Pe baza unei analize preliminare a răspunsurilor, au fost identificate mai multe **teme principale**. Aceste teme reprezintă aspectele majore ale percepțiilor participanților și includ:

Percepția pozitivă/negativă: Această temă se referă la modul în care participanții percep cultura romă în general – dacă au o opinie pozitivă, negativă sau mixtă.

Stereotipuri: Această temă explorează stereotipurile și prejudecățile legate de romi, care pot influența percepțiile participanților.

Educație: Tema educației se concentrează pe modul în care sistemul educațional contribuie la formarea percepțiilor asupra culturii rome.

Mass-media: Aceasta temă analizează influența mass-mediei asupra imaginii romilor în societate și asupra percepțiilor generale.

Integrare culturală: Această temă explorează opiniile participanților cu privire la integrarea culturală a romilor în societatea românească și la obstacolele sau facilitățile pentru o integrare eficientă.

4. Codificarea datelor

Codificarea implică etichetarea porțiunilor relevante din răspunsurile participanților cu unul sau mai multe dintre aceste teme identificate. Fiecare răspuns a fost analizat și etichetat în funcție de tema sau temele la care se referă. De exemplu, un răspuns care discută despre stereotipurile negative prezentate în mass-media poate fi codificat atât sub tema **Stereotipuri**, cât și sub tema **Mass-media**.

5. Refinarea temelor și dezvoltarea subtemelor

Pe măsură ce codificarea progresează, unele teme principale pot fi rafinate și împărțite în **subteme** pentru a reflecta mai bine specificitatea răspunsurilor. De exemplu, sub tema **Mass-media**, pot apărea subteme precum „reprezentare negativă” și „exemple pozitive”. Acest proces de rafinare ajută la o mai bună organizare și interpretare a datelor.

6. Analiza tiparelor și interpretarea

După ce toate datele au fost codificate și organizate în teme și subteme, se efectuează o analiză detaliată a tiparelor identificate. Aceasta implică explorarea frecvenței și intensității cu care anumite teme apar în răspunsurile participanților, precum și a relațiilor dintre diferite teme. Analiza tiparelor oferă o imagine de ansamblu asupra percepțiilor participanților și ajută la înțelegerea modului în care aceștia interpretează și evaluează cultura romă.

7. Prezentarea rezultatelor

În final, rezultatele analizei tematice sunt prezentate într-un mod narativ, utilizând citate din răspunsurile participanților pentru a ilustra și susține temele identificate. Această prezentare

narativă oferă context și claritate, evidențiind nuanțele și diversitatea percepțiilor participanților.

Metodologia de codificare tematică permite cercetătorilor să transforme datele calitative brute într-o analiză structurată și comprehensivă. Prin acest proces, răspunsurile deschise sunt organizate în teme și subteme coerente, care permit o înțelegere mai profundă a percepțiilor și atitudinilor participanților. În contextul cercetării privind percepția românilor despre cultura romă, această metodă ajută la identificarea problemelor cheie și a oportunităților pentru promovarea unei mai bune înțelegeri și aprecieri a culturii rome în societatea românească.

Interpretarea temelor majore:

1. Percepția asupra contribuțiilor culturale ale romilor

Răspunsurile participanților la interviu reflectă o apreciere considerabilă pentru contribuțiile culturale ale romilor, în special în domeniile muzicii și artei. De exemplu, unul dintre respondenți afirmă: „Muzica romă, precum muzica lăutărească, este recunoscută pentru pasiunea și virtuozitatea interpretării, aducând o notă distinctivă în patrimoniul muzical al României.” Acest citat subliniază recunoașterea faptului că muzica romă, și în special lăutăria, reprezintă o componentă esențială a identității muzicale românești. Virtuozitatea și expresivitatea muzicii lăutărești sunt apreciate nu doar de romi, ci și de publicul larg, ceea ce indică o recunoaștere largă a valorii acestei contribuții.

Cu toate acestea, un alt participant remarcă: „Romii au adus o contribuție semnificativă în domeniul artei și meșteșugurilor, dar aceste aspecte sunt adesea ignorate sau subapreciate.” Acest citat scoate în evidență o problemă frecvent menționată în răspunsurile participanților: în ciuda contribuțiilor semnificative ale romilor în diverse domenii, cum ar fi arta și meșteșugurile, acestea nu primesc atenția și recunoașterea pe care le merită. Deși influența romilor în muzică este larg recunoscută, alte forme de artă romă, cum ar fi sculptura, pictura sau meșteșugurile tradiționale, nu sunt la fel de vizibile în spațiul public și nu beneficiază de aceeași apreciere.

Aceste răspunsuri indică faptul că, deși există o recunoaștere a contribuțiilor culturale ale romilor, aceasta este deseori limitată la anumite domenii, cum ar fi muzica. Această apreciere selectivă sugerează că aspectele culturale mai puțin cunoscute sau promovate, cum ar fi arta și meșteșugurile, rămân în mare parte neapreciate. În acest context, putem concluziona că promovarea mai amplă și mai echilibrată a tuturor formelor de expresie culturală romă este esențială pentru o recunoaștere completă și corectă a contribuțiilor acestei comunități.

Rezultatele sugerează, de asemenea, că există un potențial neexploatat pentru o mai mare integrare și apreciere a acestor elemente culturale în identitatea națională. Dacă arta și

meșteșugurile rome ar fi promovate la fel de intens ca muzica lăutărească, ele ar putea deveni la fel de recunoscute și apreciate în cultura românească.

Pentru a spori recunoașterea completă a contribuțiilor culturale ale romilor, este nevoie de o strategie culturală mai largă care să includă și să promoveze toate formele de artă și tradiții ale acestei comunități. Aceasta ar contribui nu doar la îmbogățirea patrimoniului cultural național, dar și la integrarea mai profundă a romilor în societatea românească, eliminând în același timp barierele stereotipizării și subaprecierii.

Reprezentarea culturii rome în mass-media și educație:

1. **Reprezentarea distorsionată în mass-media**

Citatul „*Mass-media prezintă adesea comunitatea romă într-o lumină negativă, concentrându-se pe aspecte precum sărăcia sau criminalitatea, ignorând adesea diversitatea și contribuțiile pozitive ale acestei comunități*" subliniază o preocupare profundă legată de felul în care comunitatea romă este portretizată în mass-media. Acest răspuns reflectă percepția că mass-media contribuie semnificativ la formarea și perpetuarea unor stereotipuri negative, punând accent pe aspectele marginale ale vieții rome, cum ar fi sărăcia și criminalitatea. Aceasta conduce la o imagine distorsionată și unilaterală a romilor, care nu reflectă realitatea complexă și diversă a comunității.

Reprezentarea în mass-media joacă un rol crucial în modul în care publicul larg percepe diferitele grupuri etnice. În cazul romilor, această reprezentare limitată și adesea negativă nu doar că întărește prejudecățile existente, dar și reduce șansele de integrare și recunoaștere a contribuțiilor culturale ale acestei comunități. Astfel, în loc să fie prezentată ca o comunitate vibrantă, cu o istorie bogată și contribuții valoroase în diverse domenii, cultura romă este adesea redusă la clișee și aspecte negative. Această percepție publică distorsionată influențează nu doar opinia publicului, dar și politicile și atitudinile față de romi, ducând la marginalizare și discriminare.

2. **Stereotipurile în educație și mass-media**

Al doilea citat, *„Consider că romii nu sunt reprezentați cum ar trebui; majoritatea sunt catalogați a fi fără școală, fără educație, ori nu este așa deloc,*" evidențiază problema stereotipurilor adânc înrădăcinate în educație și mass-media. Această observație sugerează că există o tendință de a generaliza și de a eticheta întreaga comunitate romă pe baza unor cazuri izolate sau pe baza unor prejudecăți istorice, care nu reflectă realitatea educațională și culturală a multor romi.

Această reprezentare inadecvată în educație și mass-media poate avea efecte devastatoare asupra percepției publice și asupra stimei de sine a membrilor comunității rome.

De exemplu, dacă elevii sunt expuși constant la imagini și narative negative despre romi, acest lucru poate duce la interiorizarea acestor stereotipuri, atât de către romi, cât și de către neromi, afectând șansele de succes și integrare ale tinerilor romi. În plus, aceste stereotipuri împiedică recunoașterea și aprecierea reală a diversității și bogăției culturale a comunității rome.

Această temă scoate în evidență o problemă critică legată de modul în care cultura romă este reprezentată în mass-media și educație. În general, percepția publică a romilor este formată printr-o prismă îngustă, dominată de stereotipuri și prejudecăți. Răspunsurile participanților sugerează că mass-media, în loc să joace un rol educativ și integrator, contribuie la menținerea unor imagini negative și la marginalizarea comunității rome.

Pentru a corecta aceste percepții și a promova o imagine mai echilibrată și mai autentică a romilor, este necesară o schimbare semnificativă în modul în care cultura romă este prezentată în mass-media și educație. Mass-media trebuie să depășească abordările superficiale și să reflecte diversitatea și complexitatea culturii rome, iar educația trebuie să includă mai multe informații corecte și detaliate despre istoria, cultura și contribuțiile romilor.

Prin promovarea unor imagini și narative pozitive și autentice, atât mass-media, cât și sistemul educațional pot juca un rol esențial în combaterea stereotipurilor, încurajând respectul pentru diversitate și contribuind la integrarea reală a romilor în societatea românească. Este necesară o reevaluare a modului în care aceste instituții își îndeplinesc rolul și responsabilitățile, pentru a asigura că ele nu perpetuează prejudecățile, ci contribuie la construirea unei societăți mai echitabile și mai incluzive.

3. Promovarea exemplelor pozitive în mass-media

Citatul, „*Ar trebui promovate mai mult exemplele pozitive din comunitatea romă, atât în mass-media, cât și în educație, pentru a contracara stereotipurile negative,*” subliniază o altă strategie esențială pentru promovarea culturii rome. Participanții recunosc că mass-media are o influență considerabilă asupra percepțiilor publice și sugerează că promovarea exemplelor pozitive din comunitatea romă ar putea avea un impact semnificativ în schimbarea percepțiilor negative.

Această propunere evidențiază necesitatea de a echilibra reprezentarea romilor în mass-media. În loc să se concentreze exclusiv pe aspectele negative sau pe stereotipuri, mass-media ar trebui să prezinte povești de succes, realizările culturale și contribuțiile remarcabile ale romilor în diverse domenii. Aceasta nu doar că ar contracara stereotipurile, dar ar oferi și modele de urmat pentru tinerii romi și pentru întreaga societate, demonstrând că identitatea romă este complexă și plină de resurse valoroase.

Interpretarea acestor citate și a temelor evidențiate relevă un consens clar între participanți: educația și mass-media sunt văzute ca instrumente cheie în promovarea culturii rome și în schimbarea percepțiilor asupra acestei comunități. Educația joacă un rol crucial în formarea unei înțelegeri profunde și autentice a culturii rome, iar includerea istoriei și tradițiilor rome în programa școlară este văzută ca o măsură esențială pentru a combate ignoranța și stereotipurile.

Pe de altă parte, mass-media este identificată ca un vehicul puternic pentru schimbare. Prin promovarea unor exemple pozitive și a poveștilor de succes din comunitatea romă, mass-media poate ajuta la redresarea imaginii distorsionate și la crearea unei percepții mai echilibrate și corecte. Această reprezentare pozitivă nu doar că ar contribui la combaterea stereotipurilor, dar ar stimula și integrarea și participarea activă a romilor în societatea românească.

Pentru a promova eficient cultura romă și a îmbunătăți percepțiile publice, este esențial să se implementeze strategii coerente și concertate în educație și mass-media. Aceste măsuri ar trebui să fie orientate către construirea unei societăți în care diversitatea culturală este nu doar acceptată, ci și celebrată și integrată în conștiința națională.

Concluzii capitolului

Acest capitol a avut ca scop principal investigarea și analizarea percepțiilor românilor cu privire la cultura romă și la contribuțiile acesteia la evoluția culturală a României. Obiectivul general al cercetării a fost de a identifica și de a înțelege în profunzime modul în care contribuțiile culturale ale romilor sunt percepute, recunoscute și apreciate de către majoritatea populației românești. În acest sens, capitolul a urmărit să atingă mai multe obiective specifice, care au fost atent analizate pe baza datelor colectate prin metode cantitative și calitative.

1. Gradul de cunoaștere și recunoaștere a contribuțiilor culturale ale romilor

Analiza datelor a relevat faptul că, deși există o recunoaștere semnificativă a contribuțiilor culturale ale romilor, această recunoaștere este limitată și selectivă, concentrându-se în principal pe domenii precum muzica și dansul. Astfel, 45% dintre respondenți au indicat muzica și dansul ca fiind principalele contribuții ale romilor la cultura românească. Aceasta sugerează că romii sunt asociați în mod predominant cu expresii culturale populare, cum ar fi muzica lăutărească și dansurile tradiționale, care sunt bine integrate în conștiința colectivă românească.

Totuși, contribuțiile romilor în domeniul artei și meșteșugurilor sunt mai puțin recunoscute, doar 25% dintre respondenți menționând aceste domenii. Aceasta indică faptul că artele vizuale și meșteșugurile tradiționale, deși parte integrantă a culturii rome, nu beneficiază

de aceeași vizibilitate și apreciere în spațiul public românesc. Factorii care contribuie la această situație includ industrializarea, modernizarea și, nu în ultimul rând, lipsa de promovare adecvată a acestor contribuții în mass-media și educație.

În ceea ce privește tradițiile și obiceiurile rome, doar 15% dintre respondenți au recunoscut aceste aspecte ca fiind importante, ceea ce evidențiază o cunoaștere limitată a acestor elemente ale culturii rome. Această situație poate fi atribuită unei distanțe sociale și culturale între comunitățile rome și majoritatea populației, dar și lipsei de reprezentare a acestor tradiții în discursul cultural dominant.

În mod îngrijorător, 15% dintre respondenți nu au avut o opinie clară sau nu au știut să răspundă la întrebările legate de contribuțiile culturale ale romilor. Acest procent sugerează o lipsă de cunoaștere sau interes față de cultura romă, indicând faptul că educația și informarea publicului larg în ceea ce privește diversitatea culturală sunt insuficiente.

2. Impactul mass-mediei și educației asupra percepțiilor culturii rome

Reprezentarea culturii rome în mass-media și în sistemul educațional a fost identificată ca fiind o problemă sistemică, cu implicații directe asupra modului în care majoritatea populației percepe cultura romă. Aproximativ 45% dintre respondenți au considerat că reprezentarea culturii rome este insuficientă și stereotipizată, subliniind faptul că imaginea romilor este adesea redusă la clișee negative care accentuează aspecte marginale ale comunității, cum ar fi sărăcia sau criminalitatea.

Un alt procent semnificativ de 30% dintre respondenți a descris reprezentarea culturii rome în mass-media și educație ca fiind negativă și distorsionată. Acest rezultat reflectă faptul că mass-media, în loc să contribuie la educarea și informarea publicului, perpetuează stereotipuri și prejudecăți care afectează negativ imaginea romilor în societate. Această percepție negativă contribuie la menținerea distanței sociale dintre romi și restul populației și afectează negativ integrarea și recunoașterea contribuțiilor culturale ale romilor.

Deși 15% dintre respondenți au remarcat o schimbare pozitivă recentă în modul în care cultura romă este reprezentată, această percepție rămâne minoritară și indică faptul că eforturile de a îmbunătăți imaginea romilor sunt încă insuficiente pentru a avea un impact semnificativ asupra percepțiilor generale. În plus, doar 10% dintre respondenți au considerat că reprezentarea culturii rome este adecvată sau pozitivă, ceea ce evidențiază necesitatea unor schimbări fundamentale în modul în care cultura romă este prezentată în mass-media și educație.

3. Recunoașterea și aprecierea contribuțiilor culturale ale romilor: O necesitate urgentă

Majoritatea covârșitoare a respondenților (60%) au afirmat că contribuțiile culturale ale romilor nu sunt suficient recunoscute în România. Această percepție indică un sentiment general de subapreciere și subreprezentare a rolului important pe care romii l-au jucat în dezvoltarea culturală a țării. Lipsa de recunoaștere poate fi explicată printr-o combinație de factori, inclusiv prejudecăți istorice și sociale, dar și o lipsă de promovare adecvată a culturii rome în discursul cultural național.

Un alt sfert dintre respondenți (25%) consideră că contribuțiile culturale ale romilor sunt recunoscute doar parțial. Aceasta sugerează că, deși anumite aspecte ale culturii rome, cum ar fi muzica și dansul, au fost acceptate și integrate în cultura dominantă, multe alte contribuții, în special cele din domeniul artei și meșteșugurilor, rămân în mare parte neapreciate. Această recunoaștere fragmentată evidențiază necesitatea de a diversifica modul în care cultura romă este promovată și să se asigure că toate aspectele acesteia sunt apreciate și valorificate corespunzător.

Un procent semnificativ de 15% dintre respondenți nu au avut o opinie clară cu privire la recunoașterea contribuțiilor culturale ale romilor, ceea ce indică o lipsă de cunoaștere sau interes pentru acest subiect. Aceasta reflectă o problemă mai largă legată de educația culturală în România și subliniază necesitatea unor eforturi mai mari pentru a sensibiliza și educa publicul în privința diversității culturale.

4. Recomandări pentru îmbunătățirea percepțiilor și recunoașterii culturii rome

Pentru a îmbunătăți recunoașterea și aprecierea contribuțiilor culturale ale romilor în România, este esențial să se adopte o serie de măsuri concertate și bine gândite:

- **Revizuirea și îmbunătățirea curriculei educaționale:** Introducerea unor module cuprinzătoare despre istoria, cultura și contribuțiile romilor în programele educaționale de la toate nivelurile de învățământ. Aceste module ar trebui să includă informații detaliate și corecte despre tradițiile, arta și meșteșugurile rome, contribuind astfel la o mai bună înțelegere și apreciere a acestei culturi.
- **Promovarea exemplelor pozitive în mass-media:** Mass-media ar trebui să joace un rol activ în combaterea stereotipurilor negative prin promovarea unor exemple pozitive din comunitatea romă. Acestea ar putea include povești de succes, realizări culturale și contribuții semnificative ale romilor în diverse domenii, contribuind astfel la schimbarea percepțiilor publicului.

- **Organizarea de evenimente culturale care să reflecte diversitatea culturii rome:** Festivalurile și evenimentele culturale dedicate culturii rome ar trebui să fie organizate la scară națională și să includă toate aspectele culturii rome, nu doar muzica și dansul. Aceste evenimente ar trebui să fie bine promovate și accesibile unui public larg, pentru a încuraja participarea și aprecierea diversității culturale.

- **Reprezentarea autentică și diversificată a culturii rome în mass-media și educație:** Mass-media și sistemul educațional trebuie să reflecte diversitatea și complexitatea culturii rome într-un mod echilibrat și autentic. Acest lucru implică dezvoltarea de materiale educaționale și de programe media care să prezinte contribuțiile culturale ale romilor fără a recurge la stereotipuri și prejudecăți.

- **Adoptarea de politici culturale incluzive:** Guvernul și instituțiile culturale ar trebui să adopte politici care să recunoască și să sprijine contribuțiile culturale ale romilor **în toate domeniile vieții culturale.** Aceste politici ar putea include finanțarea proiectelor culturale conduse de romi, protejarea și promovarea meșteșugurilor tradiționale rome, și crearea de programe care să sprijine integrarea culturală a romilor în societatea românească.

- **Crearea de platforme de dialog intercultural:** Este esențial să se creeze spații și ocazii pentru dialog intercultural între comunitatea romă și restul populației. Aceste platforme pot include ateliere, seminarii, și conferințe care să abordeze direct problemele legate de percepții culturale și să promoveze o înțelegere mai profundă a diversității culturale. Astfel de inițiative pot contribui la reducerea distanței sociale și la creșterea coeziunii sociale.

- **Educația continuă a jurnaliștilor și educatorilor:** Profesioniștii din mass-media și educație ar trebui să beneficieze de programe de formare continuă care să îi ajute să înțeleagă și să promoveze corect diversitatea culturală. Aceste programe ar trebui să includă module despre etica raportării asupra minorităților, despre istoria și cultura romă, precum și despre combaterea stereotipurilor și prejudecăților.

- **Dezvoltarea arhivelor culturale digitale:** Pentru a păstra și a face accesibile informațiile despre cultura romă, ar trebui dezvoltate arhive digitale care să documenteze istoria, tradițiile și contribuțiile romilor. Aceste arhive ar putea fi utilizate atât de educatori și cercetători, cât și de publicul larg, ca o resursă valoroasă pentru educație și sensibilizare culturală.

- **Sprijinirea inițiativelor culturale locale:** Comunitățile locale ar trebui încurajate și sprijinite să dezvolte inițiative culturale proprii care să reflecte și să promoveze cultura romă. Aceste inițiative ar putea include festivaluri locale, expoziții de artă, sau proiecte de artizanat,

care să implice direct comunitatea romă și să contribuie la integrarea acesteia în viața culturală locală.

- **Recunoașterea oficială a contribuțiilor culturale ale romilor:** Instituțiile de stat și organizațiile culturale ar trebui să recunoască oficial contribuțiile culturale ale romilor prin acordarea de premii și distincții culturale, organizarea de ceremonii de recunoaștere și includerea romilor în inițiativele culturale naționale.

Concluzie generală

Această cercetare a demonstrat că percepțiile românilor cu privire la cultura romă și contribuțiile acesteia la evoluția culturală a României sunt complexe și variate, influențate de multiple factori sociali, educaționali și mediatice. Deși există o recunoaștere a contribuțiilor romilor, aceasta este adesea fragmentată și limitată la anumite domenii, cum ar fi muzica și dansul, în timp ce alte aspecte culturale, cum ar fi arta și meșteșugurile, rămân subapreciate.

Mass-media și sistemul educațional au un rol crucial în modelarea acestor percepții, dar rezultatele cercetării arată că acestea contribuie în mod semnificativ la perpetuarea stereotipurilor negative și la subaprecierea culturii rome. Pentru a schimba aceste percepții și pentru a promova o recunoaștere mai echitabilă și mai cuprinzătoare a contribuțiilor culturale ale romilor, este necesar să se adopte o serie de măsuri concertate, care să implice toate sectoarele societății.

Obiectivul general al cercetării a fost atins, întrucât am reușit să identificăm și să înțelegem percepțiile actuale ale românilor cu privire la cultura romă și să evidențiem domeniile în care sunt necesare intervenții pentru a îmbunătăți recunoașterea și aprecierea acestor contribuții. De asemenea, obiectivele specifice au fost atinse prin analiza detaliată a datelor, care a permis formularea unor recomandări clare și concrete pentru îmbunătățirea percepțiilor și pentru promovarea unei culturi incluzive și respectuoase în România.

Prin implementarea acestor recomandări, România poate avansa către o societate mai incluzivă și mai echitabilă, în care diversitatea culturală este recunoscută și celebrată ca o parte esențială a identității naționale. Aceasta nu doar că ar contribui la îmbogățirea patrimoniului cultural al țării, dar ar și promova o mai mare coeziune socială și o integrare mai profundă a comunității rome în viața culturală și socială a României.

Bibliografie

- Achim, V. (1998). Țiganii în istoria României. București: Editura Enciclopedică.
- Achim, V. (2004). The Roma in Romanian History. Budapest: Central European University Press.
- Alexandrescu, G. (Coord.). (2004). Tradiții ale rromilor din spațiul românesc. București: Organizația Salvați Copiii. ISBN 973-0-03353-6.Budapest: Central European University Press.
- Bancroft, A. (2005). Roma and Gypsy-Travellers in Europe: Modernity, Race, Space and Exclusion. Ashgate.
- Barany, Z. (2002). The East European Gypsies: Regime Change, Marginality, and Ethnopolitics. Cambridge University Press.
- BBC. (2024). Romii: Holocaustul. Recuperat de pe https://www.bbc.co.uk/romanian/news/story/2005/06/050630_romi_holocaust.shtml
- Consiliul Europei. (2024). Deportări din România - Fise de Informare Despre Istoria Romilor. Recuperat de pe https://rm.coe.int/deportari-din-romania-fise-de-informare-despre-istoria-romilor/16808b1c2c
- Crowe, D. M. (1994). A History of the Gypsies of Eastern Europe and Russia. Palgrave Macmillan.
- Eternal Echoes. (2024). Genocidul Romilor. Recuperat de pe https://www.eternalechoes.org/ro/for-the-classroom/introductory-articles/the-romani-genocide
- Europa Liberă. (2024). Mituri și Adevăruri Dureroase Despre Holocaustul Romilor și Deportările. Recuperat de pe https://romania.europalibera.org/a/deportare-romi-transnistria/31986609.html
- Fraser, A. (1992). The Gypsies. Blackwell.
- Fraser, A. (1995). The Gypsies. Oxford: Blackwell.
- Grigore, D., & Sarău, G. (2006). Istorie și tradiții rrome. Save the Children.
- Grigore, D., Neacșu, M., & Furtună, A.-N. (2007). Rromii... în căutarea stimei de sine: studiu introductiv. Vanemonde.
- Hancock, I. (2002). We are the Romani People. University of Hertfordshire Press.
- Horváth, I., & Nastasă, L. (Eds.). (2012). Rom sau Ţigan: Dilemele unui etnonim în spaţiul românesc. Cluj-Napoca: Editura Institutului pentru Studierea Problemelor Minorităţilor Naţionale.
- Petcuț, P., Grigore, D., & Sandu, M. (2003). Istoria și tradițiile rromilor. Ro Media.

• RFI. (2024). Holocaustul Uitat: Romii în Transnistria, Genocidul Ordonat de Ion Antonescu. Recuperat de pe https://www.rfi.fr/ro/rom%C3%A2nia/20240801-holocaustul-uitat-romii-%C3%AEn-transnistria-genocidul-ordonat-de-ion-antonescu

• Ringold, D., Orenstein, M. A., & Wilkens, E. (2005). Roma in an Expanding Europe: Breaking the Poverty Cycle. Washington, D.C.: The World Bank.

• Surdu, M. (2016). Those Who Count: Expert Practices of Roma Classification.